

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

זיחי

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

'ויקרא יעקב אל בְּנָיו ויאמר האֶסְפוּ וְאִגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא
אֲתֶכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, 'אֲשֶׁר יִקְרָא', דְּרָךְ מִקְרָה,
שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יָשֵׁב עַל עֲבוֹדָתוֹ בְּהִיטָח הַדַּעַת וּפְתָאוֹם יָבֵא מִשִּׁיחַ
(בעל שם טוב)

'ויגוע ויאסף אל עמיו', וברש"י ומייתק לא נאמר בו ואמרו רבותינו ז"ל
(תענית ה'): יעקב אבינו לא מת. הנה ידוע מאדני אבי וקני נשמתו עין
זלה"ה שהתננה וקרא יעקב, כמו ש'אמר על יעקב אבינו לא מת, היינו
שהתננה הוא נצחית ואינה בטלה לעולם
(דגל מחנה אפרים)

אוצר פניני החסידות:

- א **אור הנינים** | בעתות צרה נקרא שמו יעקב ובעתות רצון וחדנה נקרא ישראל
- ב **מחשבות הרוץ** | הטעם שלא יכל יעקב אבינו לגלות את הקץ
- ב **פיתוחי חותם** | מעלתו של יעקב אבינו רמוזה בשמו ובמנון שנותיו
- ב **צירו המור** | הנינים האחרונים בחכמים חשובות כנגד כל השאר
- ג **דברי יואל** | באור דקדוק לשון רש"י חסד שעושוין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול
- ג **זרע קוש** | מעלת ההנגעה וזענה והסתפקות במוטע
- ד **חתם סופר** | יעקב אבינו היה דבוק בשיכנה עד שלא ראה כלל ראה גשמיית
- ה **פיתוחי חותם** | אפרים ומנשה נולדו בקדושה
- ה **פנים יפות** | תחלה על האדם לעבד את הבורא מצד קבלת אבותיו ולאחר מכן יוסיף מצד חקמתו
- ה **צמח צדיק** | מחלתו יעקב אבינו יוסף היתה האם יש להקדים טור מרע לעשה טוב
- ו **אמרי יוסף** | ופיהם של הר"ר אלימלך והר"ר זושא זיע"א בדרך העבודה והכרעת המגיד ממזריטש
- ז **שפע חיים** | מחלתו יעקב אבינו יוסף היתה בדרך הנהגת התלמידים חכמים ורמוז העם
- ח **אוהב ישראל** | גם היבט גורם לכל הצרות ולפגם הכרית
- ט **יטב לב** | באורו של אליהו הנביא לאחד הצדיקים במאמר אין בן דוד בא עד שתקלה פרוטה מן הפיס
- ט **אמרי פנתס** | פאָשר מתקברים פאָחד זוכים שהתפללות מתקבלות ולהשגת התורה
- י **מאור נשמש** | פאָשר מתאספים אצל הצדיק העקר הוא שיהיו פלם באחדות וכל אחד ירצה לשמע מחברו
- יא **מחשוף הלבן** | יעקב אבינו הוזהר את בניו לעבוד את ה' מאהבה
- יא **ישמות ישראל** | בכל הסתר יחזק עצמו באמונה שלמה שהכל מהש"י, ובנכות האמונה תבוא הגאולה
- יא **תורה אור** | עניני העולם הזה צריכים להעשות בבחינת אחרונים ובעל כרחו
- יב **שפת אמת** | גם פאָשר ישראל מתרוממים הם ונענים וזוכרים שהכל מתנת שמים, ולכן זוכים שגם בעת שנופלים ה' עמם
- יב **עוד יוסף חי** | הטעם שדמה יעקב את בניו לחיות טמאות
- יג **לקוטי אבילות** | יעקב אבינו התנבא על המצאת הדפוס שזל ידי זה יתרבו ספרים אין קץ סמוך לביאת משיח
- יג **מחזה אברהם** | הפרוד בתלמידים חכמים נמשך מהתמכור לאורייתא
- יד **בית אהרן** | בתחלה צריך להתנגע בעבודה בלא הרגשת טעם ותענוג, ואחרי שזוכהו משמים למעט טעם ובהדרגה ימצא טעם
- יד **אמרי יוסף** | על ידי שמכסל האדם את עצמו לקב"ה ביכולתו לגשת לפניו
- טו **מקו"מ מבעלזא** | פאָשר נכנס האדם בעבודת הבורא מרגיש נעימות ומתיקות
- טו **דברי בינה** | על האדם לקבל הכל בסבלנות ולהשתתף בצער השכינה
- טז **קדשת לוי** | אפלו צדיק דבוק בה' לפעמים מסתלקת ממנו הבהירות כדי שתחזר הדבקות ביהוה
- טז **דגל מחנה אפרים** | מעלת ראית פני הצדיק
- טז **טהור נעיונים** | יעקב אבינו לא מת - כשישראל הגונים במעשיהם וראויים שיקרא שמו עליהם
- יז **חובת התלמידים** | מהותם של האבות אינה גופם הגשמי אלא הרוחניות שהנחילו לבניהם אחריהם וזה קיים לעולם
- יז **פני דוד** | בשעה שאדם רואה עצמו בשלנה לא יגבה לבו אלא ידע שיכול הגלגל להתהפך
- יח **פיתוחי חותם** | הקב"ה רצה במכירת יוסף כדי שיתקרו ניצוצות הקדושה
- יח **לקוטי ישוח** | הדרך לחזק בגלות - הדגשת מעלתו האמתית של יהודי מקבלי הבט על מצבו
- יט **דברי יחזקאל** | לזכר יום המיתה בלא עצבות

אוצרות גאוני הדורות:

- יט **רמב"ן** | ירידת יעקב למצרים רמז לגלותנו ביד רומי הרשעה
- כ **אפריון** | גדול כיוון העשר מנסיון העני
- כ **חמדת ישראל** | יוסף רצה שיעקב אבינו יאריך ימים בזכות בניו
- כ **דברי שאול** | המשכת השפעת הנבוכה על ידי ראייה או סימכת הנדים
- כא **נחלת יעקב** | הריגת שכם ומכירת יוסף אינם נחשבים כחטא כי מה' יצאו אלא נתחסרו לקצת חטא מה שהרגו כעס ומכרו ברוצח
- כב **רבנו בחיי** | כל אותיות התורה נקרו בכרבת יהודה וזלת אות ז"ו, להורות שאין ישראל נוחזין בקלי וזו פי אם בכם ה'
- כג **עוד יוסף חי** | אדמיות העינים מחמת עסק התורה בלינה, ומתוק הדינים על ידי למוד התורה בעיניו
- כג **כתב סופר** | ישכר ישב אהלה של תורה ולא התאנה כלל לתענוגות העולם אף שהפיר וזדע שהם טובים ועברים לגוף
- כד **עיני העדה** | העוסק במשניות נצול מגיהנם על ידי אשר / הניח אשר מעדני מלך ועסק בתורה
- כד **כלי יקר** | מוזן ההכרחי נתן לאדם בפנים מאירות, אף המותרות נתן בפנים השוכות
- כה **הכתב והשקל** | קשהו מקדים לומר 'אבי' רשאי להזכיר שם אביו
- כה **יצרות דביל** | כשישראל מאחדים ועושים רצונו של מקום שורה עליהם נשמתו של יעקב ומסייעתם לגבר על הצר הרע
- כו **מעשי הצדיקים**
- לה **יומא דהילולא**
- לז **כל מצותיה אמונה** | השבת נועם הנשמות
- לח **דבר הלכה**
- לט **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה

פְּרֻשֵׁת וַיְחִי

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

פְּרֻשָּׁה זוֹ סְתוּמָה * הַתְּעֵלוֹת נִפְשוֹת נְמוּכוֹת מִשְׁפַּל הַמְדוּרָה עַד לְרוֹם הַקְּדוּשָׁה הוּא מִהַנְּהוּגוֹת ה' שֶׁלְמַעֲלֵה מִהַשְּׁגָה

כִּי עֲנִינוּ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם לְסַבֵּל צַעַר גְּדוֹל בָּנִים, כִּדְי לְהַשְׁרִישׁ הַקְּדוּשָׁה לְיָרְעוּ אֶתְרֵינוּ לְדוֹרוֹת עוֹלָם גַּם לְנַפְשׁוֹת הַנְּמוּכִים אֲשֶׁר בְּשֵׁם יַעֲקֹב יִכְנֶה, שְׂיִזְכּוּ גַם כֵּן לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא שְׁלֵא בְּיַצֵּר הָרַע. וְזֶה הִנֵּה דִיִּיקָא בֵּי"ז שְׁנָה שֶׁהִיָּה בְּאַרְץ מִצְרַיִם, שְׁאָז נִשְׁלַם הַחַיּוֹת גַּם בְּנַפְשׁוֹת שֶׁל בְּחִינַת יַעֲקֹב כְּנ"ל. וְזֶהוּ שְׁנֶאֱמַר לוֹ בְּמִרְאוֹת הַלַּיְלָה 'יעֲקֹב יַעֲקֹב אֵל תִּירָא מִרְדֵּה מִצְרַיִמָה, כִּי לְגוֹי גְּדוֹל אֲשִׁימְךָ שֵׁם' דִּיִּיקָא עַל יְדֵי יִרְדָתָם לְמִצְרַיִם: תִּתְבַּרְרוּ כֹּל הַנַּפְשׁוֹת לְהַיִּוֹתָם מוֹכֵנִים לְקַבֵּלֵת הַתּוֹרָה, שְׁהֵם בְּעַצְמָם שְׂזָכוּ לְהוֹדֵבֵךְ הָיוּ כֹּל הַשְּׂשִׁימִים רַבּוּא נִפְשׁוֹת שֶׁהָיוּ הַדוֹר הַזֶּה.

וְזֶה עֲנִין פְּרֻשָּׁה זוֹ שֶׁהוּא סוּף סִפֵּר בְּרֵאשִׁית, וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאַרְץ מִצְרַיִם י"ז שְׁנָה, שְׂבִנָּה נִשְׁלַם שְׁלֵמוֹת הַבְּרִיאָה גַּם לְנַפְשׁוֹת הַפְּחוּתִים שְׂבִיִּישְׂרָאֵל שְׂיִזְכּוּ לַחַיִּי עוֹלָם וְכוּ', כִּי לֵית נִהוּרָא אֲלָא הוּא דְנִפְיָק מִגּוֹ חֲשׂוּכָא. וְהוּא עֲנִין סְתִימַת הַפְּרֻשָּׁה, הַנְּהוּגַת הַשֵּׁם: תִּתְבַּרְךָ לְמַעֲלֵה מִהַשְּׁגַת הָאָדָם. וְיִדוּעַ שְׁגָלוֹת מִצְרַיִם הִיָּה הַשְּׂרֵשׁ לְכֹל הַגְּלִיּוֹת, וּבִזְנָה נַעֲשֶׂה הַרְשִׁימָה לְדוֹרוֹת לְכֹל הַגְּלִיּוֹת וְכֹל הַיְרִידוֹת שְׂיַעֲבִרוּ עַל נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל וּבִפְרָט, שְׂדִיִּיקָא עַל יְדֵי הַשְּׁפָלוּת וְהַיְרִידָה: תַּעֲלֶה הַקְּדוּשָׁה בְּתַכְלִית לְהַתְבַּרֵּר בְּשְׁלֵמוֹת, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר 'וַחֲשַׁב מִחֲשָׁבוֹת לְבַלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְח' (שְׁמוּאֵל ב' יד יד):

אָרְאָא שְׂיֵשׁ לָנוּ לְחַקוֹר זֹאת, בְּמָה יִבְחַר ה', לְזִמְנִים יִקְרָא לוֹ 'יעֲקֹב' וְלְזִמְנִים 'יִשְׂרָאֵל'.

הֵן אֵמַת כִּי בַעֲדַת יִשְׂרָאֵל מְצִינוּ שְׂיַשְׁתַּנֵּה לְהֵם הַשֵּׁם כְּפִי מַעֲשִׂיהֶם. כְּשֶׁעוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל' יִכְנֶה אוֹתָם. וְלִהִיפֹךְ, יִקְרָא שְׁמֵם 'יעֲקֹב'. וְכֵן הוּא רְמוּז בְּדְבָרֵיהֶם (וְזֶה ח"א קַעג:), וְטַעַם זֶה לֹא יִצְדַּק בְּיעֲקֹב, כִּי יִשָּׁר פְּעֻלוֹ בְּתַמִּידוֹת:

אָבֵן לְהַיּוֹת שְׂעִנְךָ הַמְּשַׁכֵּל אֲשֶׁר תַּעֲצֵם יַעֲקֹב לְהַשְׁגִּיגוֹ שְׂבָאֲמִצְעוֹתוֹ בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל' יִתְכַנֶּה, הוּא בְּחִינַת קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה. וְתַמְצָא כִּי הַמִּין הַמְּאֲשֵׁר הַהוּא יִמָּאס לְבְּחִינַת הַדְּאָגָה וְהַעֲצָבוֹן וְהַשְּׁפָלוּת, כִּי מִמְקוֹם הַשְּׂמִחָה וְהַמְּנוּחָה וְהַגְּדֻלָּה בָּאָה. וְהִיָּה לְאוֹת בֵּין עֲיִינְךָ יוֹם שְׂבַת לְמַנוּחָה אֲשֶׁר צָוָה ה' אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוּא לְטַעַם נִשְׁמָה

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאַרְץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנָה (כו)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

בַּעֲתוֹת צָרָה נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וּבַעֲתוֹת רְצוֹן וְהַדְּוָה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל

'וַיְחִי יַעֲקֹב'. טַעַם קְרִיאַת שְׁמוֹ יַעֲקֹב אַחַר אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֵי ה' (לַעֲלֵל לַה ט') 'לֹא יִקְרָא יְגוֹ', 'לֹא יַעֲקֹב יִקְרָא שְׂמֵךְ' (לַעֲלֵל לַב כט), כְּכֹר כְּתַבְתִּי בְּפְרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח בְּפִרוּשׁ פְּסוּק 'לֹא יִקְרָא יְגוֹ', כִּי לְצַד שֵׁם נִפְשׁוֹ הַקְּבוּעָה בּוֹ אֲשֶׁר שְׂמָה יַעֲקֹב, כִּיִּדוּעַ מִדְּבָרֵיהֶם (בְּרַכּוֹת ז:) שְׂפָרְשׁוּ בְּפְסוּק (תְּהִלִּים מו ט) 'אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת בְּאַרְץ', וְלְצַד שְׂעוֹדָנָה בְּאָבוֹ, לְזֶה לֹא יַעֲקֹר שְׂמָה, וְשִׁנֵּי שְׁמוֹת: יִקְרָאוּ לוֹ:

פיתוחי חזתם

רבי יעקב אביחי צדוק זיע"א

מעלתו של יעקב אבינו רמוזה בשמו
ובמנוני שנותיו

וַיְחִי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויחי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. אפשר לרמוז, מה טעם יעקב אבינו עליו השלום לא חנה פאבותיו, ומצינו (בר עו א) שהוא נקרא בחיר האבות, ומטתו שלמה שלא יצא ממנו שום פסול, וגדולה מכלם שקראו הקדוש ברוך הוא אל, ואם כן למה לא האריך ימים כמו אבותיו. אמנם אפשר דגם זה להורות לנו מעלתו עד היכן הגיעה, דהנה יעקב גימטריא שבע תיבות, ושני חייו שהם קמ"ז גימטריא שבעה אהי"ה, וידוע דשם אהי"ה הוא מלבוש לשם הנו"ה. וזוהי המעלה הגדולה שזכה לה יעקב אבינו עליו השלום, דזכה לשבע תיבות ושבעה אהי"ה שהם מלבושיהם, דחשבון שמו שבע תיבות וחשבון ימיו שבעה אהי"ה, אשריו ואשרי חלקו:

וַיְחִי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה (מזו כח)

צדוק המור

רבי אברהם סבע

השנים האחרונות בתקמים חסוכות כנגד
כל השאר

אמר שבע שנים וארבעים ומאת שנה. והיה ראוי לומר שבע שנה וארבעים ומאת שנים, ולא עשה כן, אלא במנן המועט אמר שנים ובמנן הרב אמר שנה, להורות לנו מה שאמרו חז"ל בסדר קדשים (קנינים פ"ג מ"ו), רבי שמעון בן עקיבא אמר זקני עם הארץ כל זמן שמזקינין דעתם מטרפת עליהם, שונאמר (איוב יב כ) וטעם זקנים יקח, אבל זקני תורה אינן כן, אלא כל זמן שמזקינין דעתם מתישבת עליהם,

ותירה, ולצד שממקום עליון באה, יצו ה' להרחיק היגון והפעם ולקרא לשבת ענג. והן הדברים עצמם נאמרים בייעקב, בהשגתו שם עליון, השם יגיד כי צוה ה' אתו את הנשמה העליונה בעלת שם זה של ישראל, ומשפנה בו הוא כל זמן שאין שם עצבון ועגף הגנדי קצת לשמחה ולשלמות הקרשה והטהרה, ובהעדר כן, וינפשו' (שמות לא יז), יוצאה ממנו פציאת נשמה ותירה של יום שבת. ובאותו זמן לא יקרא לו ישראל, כי בעלת השם הלכה לה ואינה, אז ויקרא שמו יעקב. ותשוב עוד הנשמה ההיא באמצעות הכנת והצעת המוכן, כהשבת נשמה ותירה בכל שבת ושבת באמצעות הכנת יום המקדש. ובה תלך לבטח להשפיל טעם בכל מקום אשר בשם יעקב: תכנה, הוא לסבה אשר יאירע שם דבר מבחינת העצב והיגון:

מחשבות חרוץ

רבי צדוק מלובלין זיע"א

הטעם שלא יכל יעקב אבינו לגלות את
הקץ

וַיְחִי יעקב. למה פרשה זו סתומה לפי שפינו שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו (רש"י). האבות כבר תקנו חטא אדם הראשון, אלא שהם תקנו רק מצד עצמם ושרשם שהם אבות העולם, אבל מצד ההתפשטות בבניהם ותולדותיהם לא נתברר עדין עד עת קץ. והוא הקץ שבקש יעקב אבינו ע"ה לגלות לבניו, שהוא כבר ידעו מצד שרשו שבכר נתברר. ואף דבכניו עדין הוא בהעלם, ידע זמן הברור אצלם, אלא שבקבא לגלות נסתם ממנו כי אי אפשר להתגלות זה כל זמן שלא נתגלה הברור, כי דבר זה תלוי בבחירה, וידיעת הקץ הוא רק מצד היריעה שלמעלה מהבחירה ולמי שבכר נשלם (אור ח):

שלא אמת שאינו מצפה לתשלום גמול. נראה לפרש דהנה העושה חסד ומצפה שיצפה המקבל עמו חסד בתשלומיו, נמצא שמצפה לחסד מבני אדם ואין זה אמת, כמו שאמר הכתוב 'ושוא תשועת אדם', אולם המצפה לשכר מן השמים, אף שאין זה תכלית העבודה, וצריך לעמל בקיום המצות שלא על מנת לקבל פרי, מכל מקום במצות גמילות חסדים שרי בכהאי גוונא, וכמו שאמרו ז"ל האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני חרי זה צדיק גמור, ויחיה זה נקרא חסד של אמת, כי השכר הוא ממקור האמת, והעושה על דעת בן חרי זה עובד את ד' ומקיים מצותו על דרך האמת. והנה שם תשלומין לא יאטה רק אם מגיע לו מן הדין, מה שאין בן הנותן לפנים משורת הדין, כמו שאיתא (חולין קל:): תנא חני ישלם ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן, נמצא שאי אפשר לאדם לצפות לתשלום גמול מהבורא יתברך עבור קיום המצות כי אם בתורת חנינה, כי שם תשלומין לא יתכן רק באם מגיע לו מן הדין, ואם צדקה מה תתן לו ומי הקדימני ואשלם, מה שאין בן מבני אדם שיהיה תשלומין אצל אין זה אמת כנ"ל, וזהו שאמר חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול היינו תשלומי בני אדם, אבל המצפה לתשלומין וחסד מבני אדם חרי זה שוא ואינו חסד של אמת:

שנאמר (איוב יב יב) 'ביששים חקמה וארץ ימים תבונה', עד כאן. ולכן זקני תורה בזקנה מתוספת דעתם עליהם, ומשיגים דברים הרבה שלא יכלו להשיג בכחורת, וזהו 'תסף רוחם יגויון' (תהלים קד כט), כשמגיעים לזמן הגויצה תוסף רוחם ודעתם. ולכן תמצא שכתב בשלמה (מלכים א' יא ד) 'יהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו', לפי שכתוב בו (מלכים א' ה יא) 'ויחכם מפל האדם', ואחר שהיה בן תורה, היה ראוי שבימי זקנתו יתישב דעתו עליו יותר, ואמר כאן שהיה להפך, פי לעת זקנת שלמה החכם מפל האדם נשיו הטו את לבבו, והיה דעתו מטרפת עליו.

ולכן הזקנים החכמים, יותר עושים בעשר שנים האחרונים של ימיהם ממה שעושים בכל ימיהם, ולכן כתב בקאן שבע שנים במספר המועט שבסוף ימיו, לרמוז שאף על פי שהיו מועטים, היו חשובים כשנים הרבה, אחר שהיו קרובים אל המלך. אצל במאה ארבעים הנשארים כתב שנה, להורות שלא היו חשובים כלם אלא כשנה אחת בערך האחרונים. וכן תמצא באברהם שכתב (לעיל כה ז) 'מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים', לפי שהחמש שנים האחרונים היו חשובים לו כשנים הרבה, לפי הדבקות והקרבה שהיה לו עם השם. וכן תמצא בשרה שכתב בה (לעיל כג א) 'מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים', מהטעם שזכרנו:

ויאמר יעקב אל יוסף קל שדי-י נראה אלי בלוי בארץ כנען ויברך אתי (מח א)

ועשית עמדי חסד ואמת (מז כט)

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

מצלת ההכנעה ויגנה והסתפקות במועט ויאמר יעקב אל יוסף קל שדי-י נראה אלי בלוי בארץ כנען ויברך אתי כו'. הנה השם שדי"א אמרו ז"ל שאמר לעולמו די, ואמרו

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

באור דקדוק לשון רש"י חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול

'ועשית עמדי חסד ואמת וגו'. פרש רש"י חסד שעושין עם המתים הוא חסד

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּהָ,
וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֵל אַבְיוֹ בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי
אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קַחֶם נָא אֵלַי וְאֶכְרַםם (מח)

(ט-ח)

חַתָּם סוֹפֵר

רבי משה סופר זיע"א

יעקב אבינו היה דבוק בשכינה עד שלא
רָאָה כָּלֵל רֵאִיָּה גִשְׁמִיית

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף. אָמְרוּ חַו"ל נִסְתַּלְקָה
מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהִתְפַּלֵּל יוֹסֵף עַל הַדְּבָר.
וַיֵּשׁ לְדָבִק, מֵאֵי טַעְמָא לֹא הִתְפַּלֵּל יַעֲקֹב. וְעוֹד,
הֵיכִי רָמַז סְלוּק רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהִתְפַּלֵּת יוֹסֵף וְהִתְחַוְּתָה
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְעוֹד, אָמְרוּ חַו"ל (יומא כח.). יַעֲקֹב
זָקֵן וַיּוֹשֵׁב בִּישׁוּבָה הָהָה דְּכֹתִיב יְעִינֵי יִשְׂרָאֵל
כְּבָרוּ מִזְקֵן, רָצָה לִמְרַם מִזְקֵנָת חֲקֻמָּה וַיִּשְׁבָּהָ,
וַיֵּשׁ לְדָבִק מֵאֵי טַעְמָא רָמַזוּ פֶּה.

וַנִּרְאָה לְעִינֵי דַעֲתֵי, יָדַע יַעֲקֹב מַעֲיָקְרָא שְׂבָנֵי
יוֹסֵף עוֹמְדִים לְפָנָיו שְׁהִבְיֵאֵם לְבָרְכָם,
אֲךָ מֵרַב דְּבִקוּתוֹ בְּשִׁכְיָנָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ לֹא רָאָה
בְּגִשְׁמִיּוֹת כְּדָרְךָ בְּנִבְיָאִים לְאַפּוֹקֵי מִשָּׁה רַבְּנֵי
ע"ה, אֲךָ כְּשֶׁנִּתְחַוְּתָה לְבָרְכָם וַיֵּלְעִין בְּהֵם נִסְתַּלְקָה
הֵימָנוּ שְׂכִינָה וַיִּמְדַּר רָאָה אוֹתָם בְּעִינֵי גִשְׁמִיּוֹתוֹ,
וְהֵינֵנוּ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף זֶהוּ גּוֹפִיָּה
סְלוּק שְׂכִינָה. וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּהָ שְׁעַל יְדֵי עֵינֵי
בְּהֵם נִתְחַוְּתָה עֵינֵי גִשְׁמִיּוֹתֵי, וַיֹּאמֶר יוֹסֵף בְּנֵי הֵם
אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה בְּמִצְרַיִם עֲרוֹת הָאָרֶץ,
וְהַמְּקוֹם מְקוֹם לְדַתָּם גּוֹרֵם לְהֵם חֲלָאָה וְזִנְהָה.
וְהֵנָּה יוֹסֵף הֵיךְ מִסְגָּל וּמְלַמֵּד יוֹתֵר לְקַרְעַ מִסָּף
טְמֵאת מִצְרַיִם, עַל כֵּן אָמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף קַחֶם
נָא אֵלַי, פְּרוּשׁ עַל יְדֵי תְּפַלְתְּךָ קַחֶם אֵלַי אֶל
מִדְּרַגְתִּי שְׂאוּכַל לְבָרְכָם. מִיָּד הִתְפַּלֵּל יוֹסֵף, וּמִפְּתוּן
שְׁהִתְפַּלֵּל מִיָּד חֲזָרָה שְׂכִינָה, וַיִּמְדַּר יְעִינֵי יִשְׂרָאֵל
כְּבָרוּ מִזְקֵן, זָקֵנָת חֲקֻמָּת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְלֹא יָכַל
לְרֹאוֹת עוֹד הַנְּעָרִים בְּגִשְׁמִיּוֹתָם:

חַו"ל שָׁאֵמַר שְׂדֵי בְּאֵלְקוּתוֹ יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, כִּי לִית
אֲמַר פְּנוּי מִיָּגִיָּה, וְאִין שְׁעוֹר וְעָרְךָ וְסוֹף לְגַדְלָתוֹ
יִתְבַּרְךָ, וְלָכֵן דִּי בְּאֵלְקוּתוֹ, כִּי הוּא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ
דְּכָר שְׁאִין סוֹף, וְאֵי אֲפָשֶׁר לִמְרַם עַל דְּכָר שְׁאִין
סוֹף שְׁאִין דִּי חַס וְשְׁלוֹם. וְעַם כָּל זֶה מִחֻמַּת
שְׁהֵשֶׁם הוּא מְלִשׁוֹן דִּי, וְאָמַר יִתְבַּרְךָ דִּי בְּאֵלְקוּתוֹ,
הוֹרָה לָנוּ יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ מִדַּת הַסְּתַפְקוּת, וְזֶהוּ דְרָךְ
אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, מִצִּינֵנוּ בְּאֲבָרְהָם שְׁנִקְרָא אֲבָרְם
אָ"ב ר"ם, וְאַחַר כֵּף אֲבָרְהָם אָב הַמּוֹנֵן גּוֹיִם
כו" (בראשית י"ה), וְהוּא אָמַר 'אֲנִי עֶפְרָא וְאֶפְרָי'
(שם י"ח כז) וְהֵיךְ בְּחִינַת אֲבָר מָה, וְכֵן מִשָּׁה אָמַר
'וַנְּחַנּוּ מָה' (שמות טו ז). וְזֶה שְׁמִחְזִיק עֲצָמוֹ תְּמִיד
בְּשִׁפְלוּת מְשִׁיג אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ עַל יְדֵי בְּחִינַת
שֵׁם אֵל שְׂד"י.

וְהֵנָּה 'בְּלוּז' גִּמְטְרִיא מ"ה, וְזֶהוּ שְׁאֵמַר אֵל
שְׂדֵי נְרָאָה אֵלַי בְּלוּז, עַל יְדֵי מִדַּת מָה
וְהַכְּנָעָה וַיִּבְרָךְ אֹתִי, שְׁעַל יְדֵי זֶה שְׁהֵיךְ מִחְזִיק
עֲצָמוֹ לְאִין שְׁאִינוּ כְּדָאי וְהִגּוֹן, הֵיךְ מִמְשִׁיךְ
בְּרִכּוֹת מִיּוֹחֲנֵתֵי אֶת אֲשֶׁר אֲחֵן כו" (שם לג יט)
אֲךָ עַל פִּי שְׁאִינוּ כְּדָאי וְהִגּוֹן. וְאֶרְךָ כְּנָעוֹן הוּא
לְשׁוֹן הַכְּנָעָה, הַגֵּם שְׁאֶרְךָ יִשְׂרָאֵל גְּבוּהַ מְפָל
הָאֲרָצוֹת, שְׁמָה כְּנָעוֹן, לְשׁוֹן הַכְּנָעָה. וַיֵּשׁ לְרַמּוֹ
שְׁהֵשֶׁם אֵ"ל שְׂד"י עַם הַכּוֹלָל גִּמְטְרִיא רְצוֹן,
שְׂעַד מְקוֹם שְׁאֵמַר לְעוֹלְמוֹ דִּי שְׁמוֹרָה עַד סוֹף
כָּל הַבְּחִינּוֹת שְׁאֵמַר יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ דִּי, הַגֵּם שְׁהוּא
בְּשִׁפְלַת הַטְּבַע וְהַמְּדַרְגָּה הַתְּחַתּוּנָה, הַגִּיעַ שֵׁם גַּם
כֵּן רְצוֹן הַבוּרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, שְׂאֵלְמָלָא כֵּן לֹא
הֵיךְ נְבָרָא. וְיִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ בְּרָא בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ
טְבַע הָאָרֶץ כְּנָעוֹן שְׁגוֹרְמַת הַכְּנָעָה וְטְבַעַה הַכְּנָעָה,
כִּי הוּא עַל דְרָךְ שְׁאֵמַרוּ חַו"ל (מגילה לא.) בְּכָל
מְקוֹם שְׂאֵתָה מוֹצֵא גְדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה שֵׁם אֵתָה
מוֹצֵא עֲנוּתוֹתוֹ. וְעֵשָׂה יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ שְׁהֵיךְ נִמְצָא
בְּמְקוֹם אֶחָד טְבַע זוֹ בְּפִרְיָאָה שְׂבָרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ
בְּמִבְחַר הָאֲרָצוֹת אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה:

פיתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אפרים ומנשה נולדו בקדושה

וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּהָ.
וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן
לִי אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֵם נָא אֵלַי וְאֲבָרְכֵם.
 אֶפְשָׁר לְרַמּוֹ, דְּכִשְׁנַפְרָד 'מִי' מ'אַלֶּה' הוּא תַּגְבַּרְתּוּ
 וְשְׁלִיטַת סְטָרָא אַחְרָא, וְכִמּוֹ שְׁאֲמָרוּ בְּעֵגֶל (שמות
 לב ד) 'אַלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל'. וַיֹּסֵף כְּשִׁנְשָׂא אִשָּׁה
 בְּמִצְרַיִם אַרְצָא מְלֵאָה גְלוּלִים, חֶשֶׁב יַעֲקֹב, חֵס
 וְשְׁלוֹם שְׁמָא בְּנֵין סְטָרָא אַחְרָא הוּוּ וְנִפְרַד 'מִי'
 מ'אַלֶּה'. לְכֵן כְּשִׁרְאָה אוֹתָם עֲכָשׁוּ כְּשִׁרְעָה לְבָרְכֵם,
 אָמַר 'מִי אֵלֶּהָ', שְׁמָא חֵס וְשְׁלוֹם נַעֲשׂוּ בְּפִרּוּד
 'מִי' מ'אַלֶּה'. וְהַשִּׁיבּוֹ יוֹסֵף, חֵס וְשְׁלוֹם, 'בְּנֵי הֵם'
 וְנַעֲשׂוּ כִּי אִם בְּקַדְשָׁהּ. וְזֶהוּ 'אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים
 בְּזֶה', דְּהֵינּוּ, לֹא יֵשׁ חֵס וְשְׁלוֹם שׁוֹם פְּרוּד בְּשֵׁם
 אֱלֹהִים. אַז אָמַר לוֹ יַעֲקֹב קָחֵם נָא אֵלַי וְאֲבָרְכֵם:

וַיִּבְרַךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַלְכּוּ
אֲבֹתַי לְפָנָיו אֲבָרְכֵם וַיַּחֲזֵק הָאֱלֹהִים הַרְעָה אֹתִי
מֵעוּדַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה (מח טו)

פנים יפות

רבי פנחס הורוויץ זיע"א

תחלה על האדם לעבד את הבורא מצד

קבלת אבותיו ולאחר מכן יוסיף מצד

הקמתו

הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַלְכּוּ יוֹג' הָאֱלֹהִים הַרְעָה
וַיֹּגוּ'. יֵשׁ לְפָרֵשׁ מִפְּנֵי שְׁמַצִּינוּ שְׁדוּד
הַמְלִיךְ ע"ה אָמַר לְבָנוּ (שמואל א' כח ט) 'דַּע אֶת
אֱלֹהֵי אֲבִיךָ וְעַבְדֵהוּ', וְכִתְבוּ הַרְאֵשׁוֹנִים (ספר הכוזרי
מאמר ה כא) כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְאָדָם מִצַּד חֻקְמַתוֹ
לְהַפְּרִיר אֶת בּוֹרְאוֹ עַד שֶׁיַּעֲבֹד בְּתַחֲלָה מִצַּד קְבָלַת
אֲבֹתָיו, וְאַז נִתְּוֵסֵף בּוֹ חֻקְמַת לְהַפְּרִיר אֶת בּוֹרְאוֹ
יוֹם יוֹם. וְהוּא מַה שְׁאֲמָרוּ תַז"ל (אבות פ"ג מ"ט)
כֹּל שֶׁיִּרְאֵת חֲטָאוֹ קוֹדְמַת לְחֻקְמַתוֹ חֻקְמַתוֹ
מִתְקַיְּמַת, כִּי הִירְאָה הִיא כְּלִי לְקַבֵּל אֶת הַחֻקְמָה
וְלְהַפְּרִיר בּוֹרְאוֹ בְּחֻקְמַתוֹ. וְהַפְּרָה זוֹ אֵין לוֹ שְׁעוֹר,

כְּמוֹ שְׁאֲמַר הַפְּתוּב (תהלים יט ג) 'יוֹם לְיוֹם יִבְיַע
 אָמַר וַיֹּגוּ', וְנֶאֱמַר (איכה ג כג) 'חֲדָשִׁים לְבָקָרִים
 רַבָּה אֲמוֹנַתְךָ'. וְזֶהוּ שְׁאֲמַר דְּוֹד הַמְלִיךְ ע"ה
 (תהלים ב ז) 'ה' אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֹתָהּ אֲנִי הַיּוֹם
 יְלִדְתִּיךָ', שְׁבָכַל יוֹם יוֹם נִתְּוֵסֵף בּוֹ מַעֲלַת קְדֻשָּׁה
 עַד אֵין סוּף, וְזֶהוּ שְׁאֲמַר הַפְּתוּב (שם לו יז) 'וַיִּרְעַ
 ה' יָמַי תְּמִימִם וְנִחַלְתָּם לְעוֹלָם תְּהִיָּה', וְהוּא
 בְּחִינַת יַעֲקֹב וְנִקְרָא אִישׁ תָּם, וְכִכַּל יוֹם יוֹם
 נִתְּוֵסֵף בּוֹ תְּמִימוּת, לְכֵן נִחַלַת יַעֲקֹב אֵין לוֹ
 מִצְרִים (שבת קיח), וְהֵינּוּ וְנִחַלְתָּם לְעוֹלָם תְּהִיָּה'.

וְזֶהוּ שְׁאֲמַר 'הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַלְכּוּ אֲבֹתַי',
 שֶׁהוּא הַפְּרַת בּוֹרְאוֹ מִצַּד אֲבֹתָיו תַּחֲלָה,
 וְאַחַר כֵּן אָמַר 'הַרְעָה אֹתִי מֵעוּדַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה',
 שְׁבָכַל יוֹם נִתְּוֵסֵף בּוֹ רִיחַ קְדֻשָּׁה. וְהֵינּוּ דְאָמַר
 'מֵעוּדַי', שֶׁהוּא לְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת (כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי לְעִיל (מה
 ג) בְּפִסּוּק 'הַעוֹד אָבִי חִי' עֵין שָׁם, וְהוּא שְׁנַתְּוֵסֵף
 בּוֹ יוֹם יוֹם תּוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה. וַיִּתְּכֵן יוֹתֵר לְפִי פְרוּשׁ
 הַרְמַב"ן שֶׁהַרְעָה הוּא לְשׁוֹן חֲבוּר, לְשׁוֹן אֲהַבָּה
 וְקָדוּשׁ שֶׁהִשִּׁי"ת עוֹזְרוֹ וּמַעֲלָהוּ. כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ תַז"ל
 (ילק"ש תהלים תרס"ז) בְּפִסּוּק 'אֹתָהּ תוֹמִיף גוֹרְלִי'.
 וְזֶהוּ שֶׁתְּקַנּוּ לּוֹמַר 'אֲשִׁירֵנוּ מַה טוֹב חֶלְקֵנוּ', שֶׁהוּא
 מוֹרָה עַל נְשִׁמָּה הַשְּׁהוּרָה שֶׁהִיא חֶלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל,
 'וַיִּמָּה נָעִים גוֹרְלָנוּ' הוּא 'שֶׁהַקֵּב"ה תוֹמֵף גוֹרְלָנוּ,
 כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר 'אֹתָהּ תוֹמִיף גוֹרְלִי', וְכַפְרוּשׁ רַש"י
 בְּפִרְשַׁת נְצָבִים (דברים ל ט) בְּפִסּוּק 'וְכִחְרַתְּ בְּחַיִּים',
 וּמְטִי סַעַד לְתַמְכְּנוּ לִלְךָ בְּדַרְךָ הַחַיִּים, 'וַיִּמָּה
 יִפָּה יְרוּשַׁתְּנוּ' הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מִצַּד אֲבֹתֵינוּ:

וַיִּרְא יוֹסֵף כִּי יָשִׁית אָבִיו יָד יְמִינוֹ עַל רֹאשׁ
אֶפְרַיִם וַיִּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יָד אָבִיו לְהִסִּיר אֹתָהּ
מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה (מח יז)

צמח צדיק

רבי מנחם מנדל מוויז'ניץ זיע"א

מחלקת יעקב אבינו ויוסף היתה האם

יש להקדים סוד מרע לעשה טוב

הַיּוֹפְתִי בֵּין יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, כִּי בְיוֹסֵף כְּתִיב (לעיל

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

ובוהם של הר"ר אלימלך והר"ר זושא זיע"א בדרך העבודה והכרעת המגיד ממזריטש

יש לומר עוד טעם לענין שהיה מחלק יעקב עם יוסף בענין מנשה ואפרים, על פי מה שהביא בספר שפתי קדושים פרשת בשלח, שהצדיק רבי זוסיא זצלה"ה היה מחלק עם אחיו רבנו אלימלך זצלה"ה בענין דרך עבודה, אם קדם צריך האדם לראות שפלות עצמו ועל ידי זה יבוא לגדלות הבורא ברוך הוא, או להפך, שעל ידי שיעמיק להתבונן בגדלות הבורא ברוך הוא יבוא לראות שפלות עצמו. ושאלו את פי הצדיק הקדוש רבנו רבי בער זצלה"ה, ואמר להם ששיניהם כאחד טובים, רק זה שיבוא על ידי שפלות עצמו לידע גדלת הבורא ברוך הוא זה היא מדרגה גדולה, עין שם באריכות.

יעקב ויוסף גם נחלקו בהנ"ל

והנה כתב בספר הקדוש נעם אלימלך פרשת קדשים, זה לשונו: דע מאין באת פרוש ראה והסתכל וחשב מחצבתך שגחצבת משם, ממקום גבוה מתחת כסא הכבוד, וילאן אתה הולך, פרוש ותחשב שצריך שתתור נשמתך למקום שלקחת למחצבת הראשון בלי שום פגם, וצריך אתה לזכור ולחצצח וילבן נשמתך מכל סיג כוי עיי"ש. וכן בפרשת ויצא כתב, זה לשונו: הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה, דע מאין באת מטפה סרוחה, פרוש מאין באת להתחיל עבודת הבורא יתברך, דהיינו שתזכר איך נשלפת בעונך במקרה בלתי טהור ונהו מטפה סרוחה. וילאן אתה הולך ר"ל איזה סבה ואופן הביאך שתהיה הולך בעבודתו יתברך, בזכרך שתשוב לעפר רמה ותולעה, הסבה הזאת מביא לאדם הנצעה גדולה, והוא העקר ושרש לאדם שע"י הנצעה יהיה הולך ומתגבר ביראת ה' ובתורה הקדושה. ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון כוי, דהיינו אתר שתזכה לישגי דברים הנ"ל תזכה לורומות האל יתברך, עכ"ל הקדוש.

מב ו' הוא המשוביר לכל עם הארץ, ששבר כל הארצייות, לכן היה נקל בעיניו להיות סור מרע קדם, ורצה אשר מנשה הרומז לסור מרע על דרך פי נשני אלהים מפל עמלי (לעיל מא נא), הוא יהיה הכור. ויעקב אבינו עליו השלום ראה באספקלריא המאירה שלו שבהורות האחרונים יהיו אנשים כערפנו, שמכרח להיות אצלם עשה טוב קדם, לכן הקדים לאפרים שרומז על עשה טוב על דרך 'פי הפרני אלהים' (ספוק נב שם).

וזה שאמר יוסף 'לא כן אבי', פרוש חכמת התורה הקדושה, כי החכמה נקרא אב (וזה"ק ח"ג רצ), אינו אומר כן, כי מנשה הכור, שצריך להיות בחינת סור מרע קדם. והשיב יעקב 'ידעתי בני ידעתי אשר לו משפט הכורה, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו', שעל ידי עשה טוב יזכה לתשובה פנ"ל, ובמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמד (ברכות ל:).

והנה גם הצדיקים גמורים מכרחים להיות בבחינת עשה טוב קדם סור מרע, שעל ידי עשה טוב שמוסיפין תמיד עובדין טבין ומתקדבים יותר להקדשה, מכירין שפלות עצמם וגדלות הבורא ברוך הוא יותר בכל פעם, ורואין שמעשיהם הקודמים לא היה בתקונם, ועושין תשובה על מעשיהם הקודמים, כמו שפרשנו בפרשת בראשית (ד"ה ויהלך חנוך) על מה שפרש רש"י (בראשית ה כד) גבי חנוך קל היה בדעתו לשוב ולהרשיע, ואם כן גם אצלם בחינת עשה טוב קדם סור מרע. וזה שאמר הכתוב (ספוק כ) 'ויזכרם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל', פרוש אפלו הצדיקים הנקראים ישראל (ותבא"ר פרק יח) יקדימו אפרים שהוא עשה טוב, למנשה שהוא סור מרע, לכן וישם את אפרים לפני מנשה' פנ"ל:

התנאים אמוֹראים ונביאי ה'. לכן גם פסקו שאין דין תלמיד חכם בזמן הנה (ראה י"ד רמג ח), כי גם לומדי התורה טרודים בעמל הפרנסה, ואינם שקועים רק בלמוד התורה.

כה הוא דרכו של עולם, או שישנם תלמידי חכמים מפשטים מפל עניני עולם הנה, שקועים לגמרי בלמוד התורה הקדושה, ומהעלים במעלות התורה מתוך עני ומחסור עד שכל רז לא אגיס ליה, ולעמדתם ישנם עמי הארץ, בורים ריקים בלי שמץ של תורה, והם זוכים לקנן כסף. או שגם תלמידי החכמים זוכים לעשר וכבוד, אלא שאז הם אינם יכולים להתעלות כמו תלמידי החכמים שעסוקים רק בתורה, אבל לעמדתם העמי הארץ אינם בורים ריקים לגמרי, אלא יש בהם ידיעות בתורה.

בזה כאמור נחלקו יעקב ויוסף, דעתו של יעקב אבינו הייתה שפדאי שגם בזמן הנה יהיו עמי הארץ גמורים כמו שהיו בזמן הש"ס, כדי שלעמדתם יהיו גם גאוני ותלמידי חכמים מפלגים כמו שהיו בזמן הש"ס, כשפאיי והלל ושאר התנאים והאמוֹראים, וכמו הבעל שם טוב והאר"י הקדוש. אבל יוסף הביט והבין שנה לא יהיה לטובת הדור, לכן בקש מייעקב שישים יד שמאלו על אפרים, שינקה גם הוא לעשר וכבוד, ואת יד ימינו על ראש מנשה, שגם לו יהיה חלק בתורה, ואף שיהיה טרוד רב היום בעסקיו יקדיש כמה שעות ביום ללמוד התורה בבקר ובערב. יוסף רצה שכל אדם מישראל יוכל ללמד כל חדש במסגרת כולל ש"ס, ולחזר בכל שנה על כל הש"ס, כמו שכתב הרמב"ם (תלמוד תורה פ"א ה"ב) וזה לשונו: הנה בעל אמונות והנה עוסק במלאכתו שלש שעות ביום ובתורה תשע, עין שם.

לכן, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, כי יעקב סבר שמנשה צריך להיות מנכבדי וחשובי העם, איש נכבד ונחשב בין הבעלי בתים החשובים,

ונמצא כי ענן גדלת הבורא ברוך הוא בא מצד הנשמה, וכן מנשה שהיא אותיות נשמה רומז לגדלות הבורא ברוך הוא, ואפרים רומז לשפלות עצמו, אותיות אפר מ"י, ר"ל מי אגכי, כי אין אני רק עפר ואפר, וזה שפלות עצמו. ונמצא לפי זה כי יעקב אבינו ע"ה עם בנו יוסף הצדיק היו מחלקים גם כן כמה שהיו מחלקין הצדיק הקדוש רבי זוסיא עם הצדיק הקדוש רבי אלימלך זצלה"ה. ולכן יוסף העמיד אותם את מנשה בזמן ואפרים בשמאל, כי סבר אשר קדם הוא ומומות האל יתברך ועל ידי זה יבוא לשפלות עצמו שפרמו בתבת אפרים. ויעקב אבינו ע"ה השיש ימינו על אפרים ושמאלו על מנשה, ורצה לומר שקדם הוא שפלות עצמו ועל ידי זה יבוא לגדלת הבורא ברוך הוא, וכמו שאמר הצדיק הקדוש רבנו ר' בער זצלה"ה שזהו הוא מדרגה גדולה יותר שעל ידי שפלות עצמו יבוא לידי גדלת הבורא ברוך הוא, והבן (פרשת מקץ):

שבע חיים

רבי קותיאל והודה מצאנו זיע"א

מחלקת יעקב אבינו ויוסף הייתה בדרך הנהגת התלמידי חכמים והמון העם

בזמן שבית המקדש היה קיים, ואחר כך בזמן חז"ל, מצד אחד היו עמי ארץ בלי רית תורה בכלל, ואף לא ידעו לקרא את המגלה, עד שאמרו (פסחים ט:): שמתר להרגם ביום כפור שחל להיות בשבת. מטעם זה נפסק (ראה או"ח קצט א) שאין דין עם הארץ בזמן הנה, כי עמי הארץ שבזמן חז"ל עמלו בעבודת השדה כל היום ולא עסקו בתורה בכלל, בשונה מזמננו שלא שקועים כל כך בעבודה. מאידך, תלמידי החכמים שבזמן בית המקדש היה תורתם אמונתם ולא היה להם פלוס עם העולם הנה. הם היו נעלים ומוֹרמים מעם, שרי התורה וארזי לבנון,

(קכב.) על פסוק (תהלים לד יד) 'נצור לשונך מרע', ודריש 'מרע' לשון מרעין בישין, יענין שם. וכלא הוא בגין דה"א תתא הוא כככול בפרודא מבעלה, וה"א עלאה אינה משפעת משפעה אליה, ומזה נמשך כל הרעות רחמנא ליצלן.

ימי השוכבי"ם מסגלים לתקון פגמי הברית ויש לכוון בהם בכרפת תקע בשופר גדול

וגם הפגם של ברית המעור בא מפגם ברית הלשון על פי הרב רחמנא ליצלן, ועל פגם הברית תקנו קדמוננו ו"ל להתענות ולעשות תשובה בימי פרשיות של שוכבי"ם פידוע מספרים הקדושים. והנה הגם שנתמעטו פעת פח הדורות בעוונותינו הרבים, ואינם יכולים לעשות סגופים ותעניות פראוי, עם כל זה מי שנוגע יראת ה' בלבבו, צריך להתאמץ בכל יכלתו ולעשות תשובה על זה החטא, כי גדול הוא מגשאו. ובפרט בימי פרשיות של שוכבי"ם המסגלים לכף, ומקראוי לומר ברפת תקע בשופר גדול בכונות הראויים פמבאר בסדור האריז"ל, גם יהיה רצון הפתוב שם קדם חתימת הכרבה, והכל ביראת ה' וברעותא דלבא.

עקר התקון על ידי תורה ותפלה וצדקה

ועקר התשובה הוא על ידי תורה ותפלה וצדקה, כל אחד ואחד לפי יכלתו, ובפרט בלמוד תורה שבעל פה, ולברר הלכה בלבנו וברור יפה, בזה הוא מקבץ חלקי הטוב והניצוצין קדישין, ומברר אותן מתוך הקלפות להוציא בלעם מפייהם, בסוד 'חיל בלע ונקאנו' (איוב כ טו). וזהו עקר התקון של פגם הברית, כי למוד תורה שבעל פה בכונת הלב, וביראת שמו יתברך הנכבד והנורא, וכל שפן מי שזוכה ללמוד תורה לשמה ממש, ועל ידי תשובה פראוי, מאסף ומיחד כל חלקי הטוב והניצוצין קדישין למקורן ולשרשן לה"א תתאה, ומיחד אותה בכעלה. ולאשר שאחר פגנת הלב הן הן הדברים, לזה מיחד לבא לפומא, הנינו ה"א עלאה לה"א תתאה שמה בחינת לב ופה כככול.

ויהיה לו ברפת עשר וכבוד. 'אולם אחיו הקטן גדל ממנו, פרוש, שאפרים יהיה גדול ממנו, שהרי יצא ממנו יהושע שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל, ומוכח שחשיבותה של התורה היא למעלה מהכל, שעל ידה כבשו את הארץ מה שלא היו יכולים לעשות עם עשירות. לכן צדיק שמנשה לא יהיה למדן אלא יצבר ממון ויבנה בעשית חסד, כדי שלעמיתו יגדלו בישראל אדירי התורה וארזי הלבנון כאפרים.

מעלתם של תלמידי חכמים שהם עסוקים רק בלמוד התורה ואינם שמים אל לבם להרבות כסף והון רב, כפי שברך יעקב את אפרים שיזכה רק לארץ ימים שייכל לעסק בתורה ולא יכיר בצורתא דמטבע, כמו שאמרו חז"ל (פסחים קד.) אמאי קרו ליה בנן של קדושים, דלא אסתפל בצורתא דזוזא:

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים

(מט א)

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א פגם הדבור גורם לכל הצרות ולפגם הברית

ויקרא יעקב אל בניו וגו' האספו וגו'. יש לרמוז בכאן בהעיר לב ושום שכל. הנה ידוע דה"א הוא בינה, ובינה לבא ובה הלב מבין, ומשם ההכל יוצא דרך שית עזקין דקנה אל חמשה מוצאות הפה, שהיא בחינת ה"א תתאה, בסוד מלכות פה ותורה שבעל פה קרינן לה. וכשאחד מישראל פוגם חס ושלום בחמשה מוצאות הפה, הנינו על ידי לשון הרע ורכילות ושאר דבורים לא טובים רחמנא ליצלן, אזי מזה נמשך כל הרעות וכל הצרות וחסלות רחמנא ליצלן. וכמו שאמרו בזהו הקדוש (ח"ב

באור הכתוב

בזמן שנגדחי ישראל יכנס, הפונה כי אם כל אחד ואחד מבקש על עצמו ועל ביתו, הנה הנם מפזרים במחשבותיהם, זה מבקש פרנסה וזה רפואה וזה בנים וכדומה, והנם נדחים ורחוקים זה מזה במחשבותיהם, ואימתי יבנה ירושלים, בזמן שנגדחי ישראל יכנס, שיהיו כלם שוין לטובה להתפלל רק על הכלל ישראל שיצאלו ועל גלות השכינה להקימה מעפרה במהרה, אז הם מכנסים במחשבתם לתכלית אחד למען יתגדל ויתקדש שמו יתברך, אז יבנה ירושלים במהרה.

באור הפסוק לפי זה

וידוע מה שפרש הזהר (פרשת תשא דף קפט:) 'בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים', כלומר אפלו רק צר לך הרי הוא כאלו מצאוך כל הדברים האלה מלכת 'אחרית הימים' הוא השכינה הקדושה אשר אתך סובלת סבלך. עד כאן דברי הזהר. וזהו שאמר יעקב 'האספוי', רצה לומר מחשבותיכם לתכלית אחד וכונה אחת, 'ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', פרוש עם 'אחרית הימים', היא השכינה הקדושה, על כן תהיו גאספים לבונה אחת להתפלל רק על גלות השכינה להקימה מעפרה וילגאלנו במהרה:

הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם (מט ב)

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

כאשר מתחברים כאחד זוכים שהתפללות מתקבלות ולהשגת התורה

'הקבצו ושמעו בני יעקב האספוי ואגידה לכם וגו'.' דאיתא בגמרא (חגיגה ג:) עשה אונך באפרכסת, ויש להבין איך יעשה אונך באפרכסת. והוא על דרך מה שאומרים בשם

יעל פי זה יש לפרש ולרמוז כאן, 'האספוי הינו ה' אספוי', שתיחדו ותקשרו הה"א וכנ"ל, אזי ואגידה לכם, מלשון אגד וקשר, הינו שאקשר ואגן עליכם מפל הגזרות קשות רחמנא ליצלן, 'אשר יקרא גו', אקשר ואסתם לבל יצאו עליכם כלל, ואפלו אם יצאו חס ושלום לא יוכלו להזיק ולהרע לכם כלל. ובפרט כי יעקב אבינו עליו השלום הוא בעלה דמטרוניתא, שהוא ה"א תמאה, והבן:

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א

באורו של אליהו הנביא לאחד הצדיקים במאמר אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס

'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספוי ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים'. על פי מה שפרשתי אין בן דוד בא עד שיתאשו עצמם מהגאלה, הפונה על פי מה ששמעתי ממורי וזה"ה ששמע ממורו הרב הקדוש מלובלין, שאמר צדיק אחד מפי אליהו ו"ל לפרש אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס (סנהדרין יז), הינו שלא יתפלל כלל כל אחד ואחד על הפרט מה שצריך לו לבדו, כי אם על הכלל פלו יצא לבקש רחמים, הינו עבור גלות השכינה כביכול, והיינו שתכלה פרוטה, הפרטיות, מכיס הלב. עכ"ד. וזהו שאמרו עד שיתאשו עצמם, הינו מעסקיהם הפרטיות, מלכת הגאלה, רצה לומר שלא יבקשו צרכי עצמם כי אם להגאל לבל יהיה גלות השכינה כאמור, (והנתי פרוש זה לפני מורי וזה"ה והוטב בעיניו).

באור הפסוק נדחי ישראל יכנס על דרך ה"ל

יעל דרך זה שמעתי לפרש 'בונה ירושלים ה' (תהלים קמו ב), אמרו ו"ל (ברכות מט.) אימתי

ומפרש הפסוק 'ושמעו בני יעקב' – פרוש, שאתם בני יעקב שמעו עצמכם זה לזה, בדכתיב גבי מלאכים 'ומקבלין דין מן דין' (תרגום יונתן ישעיהו א' ו'). 'ושמעו' לשון קבוץ, כנאמר 'ישמע שאול את העם' (שמואל א' טו ד), דהיינו שכל אחד ואחד יקבץ עצמו לחברו, ויהיה נכנס אליו לשמע ממנו איזה דבר לעבודת השם. תברך ויהיה נתפטר אצלו וכן חברו אליו.

ומפרש הפסוק עוד יותר, 'ושמעו אל ישראל אביכם' – פרוש 'שהשמיעה, דהיינו האספה, תהיה על הפונה זו, אל ישראל אביכם' – כלומר שתבקשו את אביכם שבשמים, ואל תקרא 'אל' בסגול אל אלא א-ל בצירי. וממילא 'ושמעו אל ישראל אביכם', דהיינו א-ל ישראל אביכם ישמע לכם ויענה אתכם במרחב, וממילא לכל אחד ואחד משאלתו לטובה, ורחמים וחסדים טובים יהיה נמשך על פגסת ישראל אמן:

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יעקב אבינו הזהיר את בניו לעבוד את ה' מאהבה

'הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם'. בא להזהירם שיעבדו את ה' מיראה ומאהבה, דהעבודה השלמה היא שתהיה מאהבה, דהוא שרש על מנת שלא לקבל פגם. ועקר קריאת שמע שהוא היחוד תחלתה 'ואהבת את ה' וכו', וכן פרשה שניה של 'יהיה אם שמע' תחלתה 'לאהבה את ה' וכו', דעקר שלמות העבודה היא האהבה. והנה 'אהבה' במלוי פנה: אלף ה"י ב"ת ה"י, המלוי עם הכולל גימטריא 'ישראל', וזהו שאמר להם, אני בתחלה לא נכנסתי במדרגת האהבה כל כך, לפיכך היה שמי יעקב, וכשנכנסתי במדרגת האהבה אז נקראתי ישראל, וממני תלמדו וכן תעשו:

רבי נחמן זצ"ל (מהורדנא), מה שאין יכולין לפעל בתפלה מהשם תברך, מפני שאנו רחוקים מהשם תברך, שנתרחקנו על ידי העברות. ועצה לזה להתחבר עם כל ישראל באחד ויצטרפו יחד איש אחד ליד חברו ויד ליד וכו' עד שתגיע לכסא הכבוד, וזה גם כן עשה אונן באפרקסת – להתחבר כל האנשים יחדיו, ותהיה און גדולה מאד ותוכל לשמע הרבה. וזה 'הקבצו', להתחבר יחד, 'ושמעו האספו וגו':

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן מקראקא זיע"א

כאשר מתאספים אצל הצדיק העקר הוא שיהיו כלם באחדות וכל אחד ירצה לשמע מחברו

'הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם'. הפסוק הוא בלוי מקשה, ונראה לפרש הענין כך, כי בהתאסף עררי צאן קדשים אל הצדיק, העקר הוא של אספה שיהיו כלם באחדות אחד ויהיו מבקשים הכל רק תכלית אחד למצא את השם תברך. דכל בני עשרה שכינתא שריא (סנהדרין ט), ויבדאי אם יש יותר מעשרה בודאי יש יותר גלוי שכינה, וכל אחד ואחד ישמע לחברו ויהיה קטן בעיני עצמו ויהיה רוצה לשמע אינהו דבר מחברו אינהו בתינה היאך לעבד את השם תברך והיאך למצא את השם תברך וכן כלם יהיו כך. וממילא כשאספה הוא על זה הפונה אזי ממילא יותר מה שהעגל רוצה לינק הפנה רוצה להניק, ממילא השם תברך מקרב עצמו אליהם ונמצא עמם, ונפתח להם ממילא כל הישועות וכל הברכות וכל השפעות טובות מקור הרחמים, ורחמים גדולים וחסדים טובים ומגלים נמשך על פגסת ישראל.

וזהו שאמר 'הקבצו ושמעו בני יעקב', פרוש כשיש קבוץ יהיה קבוץ על דרך המבאר,

יחיד ומיוחד אין סוף ואין תכלית. וְהִנֵּה לַעֲרֹב יְהִי אֹר' (וכריה יד ט), ובזכות תַּקָּה הַאֲמוּנָה יִזְכוּ לַגְּאֻלָּה שְׁלֵמָה וְלַקֵּץ הַיָּמִין בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אֲמֵן סֵלָה. ובזכות שְׁאֵנוּ מִיְחָדִים שְׂמוֹ יִתְבַּרַךְ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם 'עָרֹב' וְ'בִקְר', עָרֹב מְרַמֵּז לְזִמְן שֶׁהַדַּעַת מְעָרְבָב, אִף בְּקִטְנוֹת הַשָּׁכֵל וּבְהַסְתָּרָה מִסְתָּרֵת אָנוּ מֵאֲמִינִים בְּד' אָחַד, וּבְמֵאֲמָרָם ו'ל אֲפִלוּ אֵין בְּכֶם זְכוּת אֶלָּא שְׂמַע יִשְׂרָאֵל כְּדָאֵי אַתֶּם שְׂיוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, כֵּן יִרְחַם ה' בְּקִרְוֹב אֲמֵן:

הַזְהִירָם עַל קְרִיאַת שְׂמַע בּוֹקֵר וְעָרֹב אִי נִמְי, הַזְהִירָם עַל יַחַד קְרִיאַת שְׂמַע, שִׁיְהִי מִיְחָדִים פְּעָמִים בְּכָל יוֹם אָחַד בְּבִקְר וְאָחַד בְּעָרֹב, לְכֵן אָמַר לָהֶם שְׂמִי פְעָמִים בְּפִסּוּק זֶה 'וְשְׂמַעוּ', אָחַד כְּנִגְדַּ שְׂמַע יִשְׂרָאֵל' שֶׁל עֲרֹבִית, וְאָחַד כְּנִגְדַּ שְׂמַע יִשְׂרָאֵל' שֶׁל שְׁחָרִית:

שְׂמַח יִשְׂרָאֵל

רבי ירחמיאל ישראל: יצחק מאלכסנדר זיע"א
בכל הסתר יחזק עצמו באמונה שלמה
שהכל מהש"י, ובזכות האמונה תבוא
הגאולה

יְהוּדָה אֲתָה יוֹדֵךְ אַחֲרַי יְדֵךְ בְּעָרְףְ אֵיבִיךְ יִשְׁתַּחֲוּוּ
לְךָ בְּנֵי אֵבִיךָ (מט ח)

תּוֹרָה אוֹר

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ענייני העולם הזה צריכים להעשות בבחינת
אחורים ובעל פרוח

'יְדֵךְ בְּעָרְףְ אֵיבִיךְ'. 'אֵיבִיךְ' הֵם עֲנֵינֵי הָעוֹלָם וְצִרְכֵי הַגּוֹף הַגְּשָׁמִי, הַגֵּם שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לָהֶם, מִכָּל מְקוֹם צָרִיכִין לֵהִיּוֹת בְּבַחֲיַת עָרְף וְלֹא פָּנִים (בְּבַחֲיַת פָּנִים הֵינּוּ שְׁעוֹשֵׂה הַדְּבָר בְּלֵב וּגְפֵשׁ וּבְבַחֲיַת עָרְף הֵינּוּ בְּחִינַת אַחֲוִירִים כְּמֵאן דְּשׂוּבֵי כְּמֵר כְּתַפְּיָה בְּעַל פְּרוּחַ וּכְאֵלוּ כְּפָאוּ וְכו'). 'יְדֵךְ' הוּא 'בְּעָרְףְ אֵיבִיךְ', אֵל תִּקְרֵי 'יְדֵךְ' אֶלָּא יוֹדֵיִיךְ, וְהוּא בְּחִינַת יְדֵךְ מִמֶּשׁ, כִּי יִמְיָךְ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִים הוּא בְּחִינַת יָמִין וְחֶסֶד שֶׁנִּתְפָּשֵׁט לְמִטָּה מִטָּה, וְכַעֲנֵן יִירָא יִשְׂרָאֵל אֵת הַיָּד הַגְּדוּלָּה אֲשֶׁר עֲשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם' (שמות יד לא).

רצון הבורא הוא שיעלה האדם את
הגשמייות ותכלל בקדושה

כִּי הִנֵּה הַיְרִידָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת שֶׁהוּא בְּבַחֲיַת אַחֲוִירִים, וּכְאֵלוּ כְּפָאוּ, מִי גֵרַם לְהִמְשִׁיךְ אֵת הָאָדָם לֵהִיּוֹת מְכָרָח לְזוֹה, וְדָאֵי מֵאֵת ה' וּמִיָּדוּ הַיְתָה זֹאת כְּדִי לְאַתְחַפְּכָא חֲשׂוּכָא לְנִהוּרָא שִׁיתְפַּלֵּל בְּכַח הַאֲכִילָה וְכו' וְכִיּוֹצֵא בְּזוֹה. רַק שְׂצָרִיךְ שְׂלֹא יִמְשֹׁךְ בְּבַחֲיַת פְּנִימִיּוֹת, אֶלָּא בְּבַחֲיַת עָרְף,

בְּקוֹשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ לְגִלוּת אֵת הַקֵּץ וְנִסְתַּלְקָה הַיְמִינוּ שְׂכִינָה, אָמַר שְׂמָא וְשׁ פִּסּוּל בְּמִשְׁתִּי כְּאִבְרָהָם שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעֵאל וְכִי־צִחַק אָבִי שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עָשׂוּ, פְּתַחוּ הַשְּׂבָטִים וְאָמְרוּ שְׂמַע יִשְׂרָאֵל ד' אֶלְקֵינוּ ד' אָחַד, פְּתַח יַעֲקֹב וְאָמַר בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד (פסחים נו).

אוֹרֵי הַעֲנָן שֶׁנִּסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, לְפִי שֶׁבִקְשׁ לְגִלוּת אֵת הַקֵּץ הַיָּמִין, וְאִזּוּ מֵהַהֲכָרַח לֵהִיּוֹת חֲבֵלֵי מִשִּׁיחַ, בְּחִינַת חֲשׁוֹף שֶׁקְדָמָה לְאוֹר וְקִלְפָה שֶׁקְדָמָה לְפָרִי, לְכֵן הִסְתִּיר הַקַּב"ה וְסִלַּק שְׂכִינָתוֹ מֵאֵת אָבִינוּ יַעֲקֹב בְּעַת דְּבוּרוֹ מִהַקֵּץ, וְלִמְעַן לְלַמֵּד דַּעַת וַיּוֹרֶה דְרָךְ ד' לְנוֹ בְּעַת שִׁיגְבֹר הַחֲשׁוֹף בְּעוֹלָם וְלֹא יְהִי אֹר הַקְּדוּשָׁה זוֹרַח בְּתַקְפָּה, וְכֵאֲשֶׁר אֲתַנּוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּעַת הַזֹּאת. וְלִזְה פְּתַחוּ הַשְּׂבָטִים וְאָמְרוּ שְׂמַע יִשְׂרָאֵל כו', הֵינּוּ שֶׁהַשְּׂבָטִים הַשִּׁיבוּ לְיַעֲקֹב שְׂחַס וְשְׁלוֹם לֹא מִצַּד אֵיזוֹה פִּסּוּל שִׁישׁ בְּהֶם נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה מִמֶּנּוּ, רַק לְמַעַן לְהִרְאוֹת לְבָנָיו אַחֲרָיו בְּעַקְבוּתָא דְמִשְׁיַחָא שְׂאִף אִם יִסְתַּלַּק מֵהֶם כָּל הַהֲתַגְלוּת וְיִהְיֶה בְּבַחֲיַת הַסְתָּרֵת פָּנִים חֲלִילָה, אִף עַל פִּי כֵּן יִחְזְקוּ אֵת עֲצָמָם בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה לִיְחַד הַשֵּׁם הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וְיִאֲמִינוּ כִּי הַכֹּל הוּא מִהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, בֵּין הַחֲשׁוֹף וּבֵין הָאוֹר שֶׁהֵמָּה מְרַמְזִים לְדִין וְרַחֲמִים, הַכֹּל הוּא מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ, וְהוּא אָחַד

שְׁכַת בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר צח ז) פָּרַע שָׁכַב פָּרַע רַבִּין, עֵין שָׁם, פְּרוּשׁ שְׁבַעַת תְּקוּפוֹ הוּא כּוֹרַע וּמִכְנִיעַ עֲצָמוֹ, וּבַעַת שְׁפִלוּתוֹ הוּא גַם כֵּן רוֹבֵץ פְּאָרִי. וְהוּא בְּאֵמַת מֵדַת הַהִשְׁתַּוּוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַה גְדוּלָה מְאֹד לְהִיּוֹת שָׁנָה בְּשַׁעַת הַיְרִידָה כְּבִשְׁעַת הַעֲלִיָּה [וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים הַיּוֹדִים עַל שְׁמוֹ, שֶׁזֶה כֶּחֵן שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂמֻמְעֻטִין עֲצָמוֹ, וְהַשֵּׁם עִמָּהֶם אֶפְלוּ בַּעַת צָרָה וְשְׁפִלוּת. וְהוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה כְּמוֹ שְׂנַאָמֵר (חֲבִקוּק ב ד) 'צְדִיק בְּאֲמוּנָתוֹ' דְּרָשׁוּ חו"ל (קה"ר ג יב) אֶפְלוּ צְדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, פְּרוּשׁ שְׁפָפִי הָאֲמוּנָה מִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ]:

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים מבגדד זיע"א

הטעם שדמה יעקב את בניו לחיות טמאות

גור אריה יהודה מטָרף בני עליה פָּרַע רַבִּין כַּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנו (מט ט)
בס"ד, דַּיֵּשׁ לַחֲקֹר אֵיךְ מְדַמֶּה הַשִּׁבְטִים לַחֲיִית טְמֵאוֹת שֶׁהֵם אַרְיָה וְזָאֵב וְחִמּוֹר, וְכֵן נָמִי לְנַחֵשׁ. וְתַרְצֵנוּ זֶה, כִּי רֵאִיתִי חֲקִירָה כְּזוֹ בַּסֵּפֶר נִחְלַת יַעֲקֹב פְּרֻשֶׁת וַיִּקְרָא, שְׁכַת בְּשֵׁם כְּתוּבֹת אֹר אֵיךְ יֵשׁ בְּמִרְכָּבָה הַעֲלִינָה אַרְיָה וְנִשֵּׁר אֲשֶׁר הִמָּה מִיֵּן טְמֵא. וְשֵׁם הַבֵּיא תְרוּץ עַל זֶה לְפִי שְׂאֲמָרוֹ רז"ל כֹּל שֵׁיֵשׁ בִּפְשָׁה יֵשׁ בֵּינֵם וּמָה שְׂבִיבָשָׁה טְהוֹר הוּא טְמֵא בֵּינֵם, וּמָה שְׂבִיבָשָׁה טְמֵא הוּא טְהוֹר בֵּינֵם, וּלְפִי זֶה יֵשׁ אַרְיָה וְנִשֵּׁר טְהוֹר, עֵין שָׁם. עוֹד הַבֵּיא שֵׁם בְּשֵׁם הַמְקַבְּלִים ו"ל, שְׁכָל בְּהֵמוֹת וְחִיּוֹת וְעוֹפוֹת טְהוֹרִים יֵשׁ לָהֶם שִׁפְעַת מִן אוֹתִיּוֹת י"ה, וְכָל מֵינִים הַטְּמֵאִים יֵשׁ לָהֶם שִׁפְעַת מִן אוֹתִיּוֹת ו"ה, עֵין שָׁם. וּלְפִי זֶה גַם כֵּן פֶּאֶן דְּמָה אֵת יְהוּדָה לְאַרְיָה וְכֵן יִשְׁשֹׁכֵר לַחֲמוֹר וּבְנֵימִין לְזָאֵב, הֵינֵנו לְמִין אַרְיָה וְחִמּוֹר וְזָאֵב שֵׁיֵשׁ בֵּינֵם שֶׁהֵם טְהוֹרִים וְכָאֲמוֹר.

ולפי דברי המקבלים ו"ל שכל מין הטוהרים יש להם השפעה ומזון מן אותיות י"ה, בזה יובן בס"ד הפתוב, גור אריה יהודה,

ובחינת ערף זה לכלל בבחינת 'רדף' יודי"ף. והוא בחינת 'רדף' של יהודה כו', לפי שהוא בחינת הודאה ובטול בבחינת סוכב כל עלמין, השנה ומשנה כו', גם השוף לא יחשיף' (ההלים קלט יב), 'וכחשכה פאורה' (שם), גשמיות ורחניות שוין. שהרי פלם בחכמה עשית', שהחכמה היא עשיה גשמיות, ואם כן גם האכילה ושאר ענינים הגשמיים הם לפניו ותברך כמו רחניות של חכמה, מאחר שגם החכמה היא גשמיות וכו'. וזאת היא מעלת 'יהודה אפה', היינו בחינת הודאה בגלוי שבתפלה, שתהיה 'רדף בערף איבד', בשעה שעוסק בערף אויבד ואזי חולפת ועוברת ממנו האהבה, מכל מקום נשאר רשימו וכו', אף היינו דוקא בבחינת ערף ולא פנים:

גור אריה יהודה מטָרף בני עליה פָּרַע רַבִּין כַּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנו (מט ט)

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

גם כאשר ישראל מתרוממים הם נכנעים וזוכרים שהכל מותנת שמים, ולכן זוכים שגם בעת שנופלים ה' עמם

בפסוק 'פרע רבץ פארי', אמר מורי זקני ו"ל, כי פחו של יהודה, אפלו בשעת שפלות שהוא שוכב הוא פארי ולביא, שכן היה במעשה תמו שהודה ולא בוש, ומזה נבנה המשית, ולכן הרמז כל השם ביהודה, ואת ד' להראות כי אפלו כשהוא דל ה' עמו, עד כאן דבריו.

ויתכן לומר שהוא לח ההכנעה, כמו שכתבנו בשמו ו"ל (ראה שפת אמת ויגש תרמ"ח ד"ה ויגש אליו) שעל שם זה נקרא יהודה שממעט עצמו, ורמז גם כן שהגם שכל השם בו הוא שפל ודל בעיניו, עין שם. ולכן כיון שידע שאפלו אחר כל המעלות והתרוממות שהכל מהשם תברך והוא שפל בעיניו, לכן שברו שגם שהוא נופל ה' עמו. וזה ב' הבחינות

מהם, אי אפשר עתה לברר הדין לאמתו. וכן בדרכי עצות ומוסר בעבודת ה', שצריכין כל ספרי המדרשים ופרושיהם וספרי הזוהר הקדוש וכתבי האר"י זכרונו לברכה, וראשית חקמה וכו' וכו'.

צ"ל כן מה יקרו חסדי ה' יתברך אשר חמל עלינו ונתן לנו מלאכת הדפוס, שעל ידי זה מתרבים הספרים ונגנין בזול גדול. ויש ספרים הרבה בכל עיר ואצל כל אחד ואחד, ועל ידי זה מתקמת התורה בישראל עתה, פי כשנותבין תורה שבכל פה צריכין לכתב הרבה מאד כדי לבאר האמת לאמתו. ובכל דור ודור שנומץטין הלכות יותר צריכין לבאר יותר, וצריכין להתרבות בספרים קדושים יותר. וכמו שכתב רבנו זכרונו לברכה (בסימן סא), שפבר יש הרבה ספרים ועוד צתידים להיות הרבה ספרים, וכלם צריכים להעולם מאד ואסור להלעיג על אחד מהם וכו'. וזה שגאמר "ויותר מהמה בני הזוהר עשות ספרים הרבה אין קץ", ופרש רש"י, יותר ממה שגכתב, 'הזוהר' לקיים דברי חכמים בעל פה. ואם תאמר, למה לא נכתבו, עשות ספרים הרבה אין קץ, אם באנו לכתב לא הספקנו, הינו פנ"ל, שדברים שבבעל פה אם רוצים לכתבם צריכים לכתב הרבה מאד פנ"ל.

צ"ל כן הוא חסד גדול מלאכת הדפוס, שעל ידי זה יכולים להדפיס ספרים הרבה מאד פנ"ל, שעל ידי זה לא תשתכח התורה מישראל וכנ"ל. ועל זה התנבא יעקב אבינו לשברך את יהודה שמוננו יצא משיח, "לא יסור שבט מיהודה ומחקה מבין רגליו עד פי יבא שילה". מחקה זה הדפוס, שהתנבא שלא יסור שבט מיהודה זה בחינת שבט סופר, בחינת כתיבת הספרים הקדושים של התורה, ומחקה זה בחינת הדפוס, שמתגלה חכמת הדפוס בעולם ולא תתבטל חקיקת והדפסת ספרי ישראל, עד פי יבא שילה דא משיח, פי על ידי רבוי הספרים הקדושים, על ידי חכמת הדפוס לא תשתכח התורה עד שייבאו שילה דא משה משיח:

ולא יזנה אנה אני מדמה אותך, לא לאנהי של בשה שהוא טמא שמקבל שפע ומזון מן אותיות ו"ה, אלא 'מטרף בני עליה', רצה לומר לאנהי שבנים שהוא טהור, שלוקח טרף, רצה לומר מזון, מלשון 'ותמן טרף לביתה', שהוא בן יוד, כלומר טרף שהוא בן יוד, דהיינו בן יה, פי יוד של בני במלואה יהיה בה אותיות יה, שאם תניח אות ו"א' בתוך ד' יהיה ה', הרי נמצא ביוד עצמה נקמזו אותיות י"ה, שאני מדמה אותך לאנהי של ים שהוא טהור שלוקח טרף של י"ה. ויבזה יוכן בס"ד מה שאמר הכתוב 'ששם עלו שבטים שבטי יה', דקרי להו 'שבטי יה' לרמז שהם נדמו לחיות של ים שהם טהורים, אשר מקבלים שפע ומזון מן י"ה:

לא יסור שבט מיהודה ומחקה מבין רגליו עד פי יבוא שילה (מט י)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

יעקב אבינו התנבא על המצאת הדפוס שעל ידי זה יתרבו ספרים אין קץ סמוך לביאת משיח

חמ"ה ה' על עמו וסבב ברחמי הנפלאים והמציא בעולם חכמת מלאכת הדפוס, כדי שיתרבו ספרים הרבה בעולם, כי כפי רבוי הספרים של אלו הדורות לא היה באפשר לכתבן בשום אופן ובאמת אנו צריכין כלם, פי בודאי אי אפשר לנו עתה לידע דיני התורה על ברנן, כי אם כשיהיה לנו ספרי הש"ס עם פרוש רש"י ותוספות ומהרש"א ושאר מפרשים, וספרי הרי"ף עם כל הפרושים, וספרי הרא"ש והרמב"ם ונושאי כליו, והטור ומפרשיו, וספרי האורונים, הבית יוסף והרמ"א ונושאי כליהם וכו' וספרי שאלות ותשובות וכו', שבכל אלו משתמשים הגדולים בספרי תשובותיהם כשורצים לברר לנו דין לאמתו. ובלעדי כל הספרים הנ"ל יותר

טוב וגו' ויט שְׁכֵמוּ לְסִבְלֵי גוֹי'. האי קרא לאו רישיה סיפיה וְלֹאֵו סִיפִיָּה רִישִׁיָּה. וְנוֹכַח לומר כי כֶּף הוּא הַדְרָךְ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, מִתְחַלֵּה צְרִיף לְהִיּוֹת כְּשׁוֹר לְעַל וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁאוֹי, וְזֶהוּ 'חֲמ"ר גָּרַם רִב"ץ כו', אִף שְׁאַיִנו מְרַגֵּשׁ שׁוֹם חִיּוֹת וְתַעֲנוּג בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְאִם הַדְרָךְ הוּא בְּאַמְתּוֹ, אִז מְרַאֲיִן לוֹ מִן הַשְּׂמִים הָאוֹר וְהַחִיּוֹת שֶׁיְכוּל לְהַשִּׁיג לְפִי שְׂרָשׁוֹ בְּקַדְשָׁהּ, אִף שֶׁהוּא שְׂאוֹל אֲצִלּוֹ רַק לְפִי שְׁעָה, וְזֶהוּ וַיִּרְ"א מִנְחָה כִּי טוֹב, וְשׁוֹב אַחֵר כֶּף לְהַטּוֹת שְׁכֵמוּ לְסִבְלֵי וְלִילָף בְּהַדְרָגָה, וְלִטְעַם עַל יְדֵי עִבּוּדוֹתוֹ מְאוֹתוֹ הָאוֹר וְהַחִיּוֹת שֶׁהָרְאוּ לוֹ מִתְחַלֵּה כְּפִי מְדוּגְתוֹ בְּזִמְנוֹ וּבִמְקוֹמוֹ:

אַמְרֵי יוֹסֵף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

על ידי שמבטל האדם את עצמו לקב"ה
ביכולתו לנשט לפניו

שְׂמֵעֵתִי מְמוֹרֵי הַקְּדוּשׁ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק אִישׁ אֲלֵקִים מְיֻדֵּיטְשׁוֹב זַח"ה זי"ע שְׁאַמֵּר בְּשִׁעַת הַהַקְּפוֹת בְּשֵׁם רַבּוֹ הַקְּדוּשׁ זַח"ה, שֶׁפַּעַם אַחַת בְּעָרְב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אָמַר לוֹ שְׁלֵא הָיָה לוֹ בְּמָה לִכְנֵס לְהַתְּפַלֵּל, כְּדָרְךְ הַצַּדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁמְקַטְיֵנִים עֲצָמָם לְפָנֵי הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא הָיָה יְכוּל לִכְנֵס לְהַתְּפַלֵּל בְּיוֹם הַדִּין הַקְּדוּשׁ וְהַבּוֹרָא. וְהַתְּחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה הַפְּסוּק שְׁאַמֵּר דּוֹד הַמְּלָךְ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם 'לְדוֹד אֲלִיךָ ה' נִפְשִׁי אֲשָׂא' (תהלים כה א), וּפְרַשׁ הַפְּסוּק כֶּן: 'לְדוֹד אֲלִיךָ ה'', אִיךְ אֲפָשֶׁר לְכַשֵּׁר וְדָם לְהַתְּצַב לְפָנֵי ה'. וְהַתְּרוּץ הוּא, 'נִפְשִׁי אֲשָׂא', שְׁאַנִּי מוֹסֵר נִפְשִׁי לַד', וְעַל יְדֵי שְׂמוֹסֵר נִפְשׁוֹ לַד' אֲפָשֶׁר לוֹ לְעַמֵּד לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא מְבַטֵּל כָּל כַּחוֹת הַגַּשְׁמִיּוֹת וְהַחֲמֵר שֶׁיְהִיָּה בְּטָל וּמְבַטֵּל לְפָנֵי גְדֻלַּת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא.

אֶבֶן הַתֵּישָׁב עוֹד לְהַעֲמִיק עֲצָה וְדָרְךְ לַד', וְאָמַר: וְכִי אָנִי הוּא דּוֹד עֲלָיו הַשְּׁלוֹם.

זְבוּלָן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵן וְהוּא לְחוּף אֲנִית וְנִרְכָּתוּ
עַל צִידוֹן (מט יג)

מַחֲזֵה אַבְרָהָם

רבי אברהם דוד מבוטשאטש זיע"א
הפרוד בתלמידי חכמים נמשך מהתמכין
דאורייתא

'זְבוּלָן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵן'. אָמְרוּ תו"ל שֶׁלְכָךְ נִקְרְאוּ יַמִּים לְשׁוֹן רַבִּים מִצַּד שְׂאִיִנו דוּמָה טַעַם דָּג הַעוֹלָה מִעַמּוֹ לְטַעַם דָּג הַעוֹלָה מֵאַסְפִּמְיָא. וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים נִקְרְאִים נִינְיָא דְאוּרִייתָא, וְאַסְיִפְתָּן מְטַהֲרָתָן כִּידוּע, וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים עֲצָמָם הֵם בְּגֵר מְקוֹר הַאֲתָרוֹת וּמְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְלָהֵם לֵב אֶחָד לְאַבְיָנוּ שְׂבִישְׂמִים. וְרַק מִצַּד זְבוּלוֹן הַתְּמַכִּין דִּישְׁשַׁכְר נִמְשָׁךְ שְׁנוּיִים וּפְרוּדִים, כִּי לְזֶה יֵשׁ לוֹ חֵן תַּלְמִיד חֲכָם זֶה וּמִשְׁתַּוָּקֵק לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו וְלָהִיּוֹת לוֹ עֵזֶר, וְלְזֶה יֵשׁ לוֹ חֵן תַּלְמִיד חֲכָם אַחֵר, זֶה לְבַעַל אֲגֻדָּה, וְזֶה לְבַעַל הַלְכָה, וְזֶה לְבַעַל סְבָרָא, זֶה לְבַעַל מַעֲשִׂים טוֹבִים וְכדוּמָה. נִמְצָא שְׂמֵצַד זְבוּלוֹן הַתְּמַכִּין שֶׁל הַתְּלַמִּידֵי חֲכָמִים הוּא בְּחִינַת 'יַמִּים', לְשׁוֹן רַבִּים טוֹבֵא, וְשֶׁכַּנְתָּם לְגִבּוּלוֹת הַתְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שְׂבוּחֵתִירִים הֵם 'וְהוּא לְחוּף אֲנִית', אִף בְּקַרְב לְכַס הֵם יוֹדְעִים שֶׁהֵל אֲתָרוֹת אֶחָד, רַק שְׂמֵצַד גְּבוּלֵי עֲנִיָּי אֲוֵנָאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הִנֵּה בְּכַחֲנִית 'עַם עַקֵּשׁ תַּתְּפַתֵּל' (תהלים יח כו), עַל יְדֵי זֶה יֵשׁ כְּעֵין הוֹרָאָה דְגֵדֵר יַמִּים טוֹבֵא וּפְרוּדִים, וְנִרְכָּתוּ עַל צִידוֹן בְּמָה שֶׁהוּא תְּמַכִּין וְנִרְכִּין דְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, בְּזֶה יֵשׁ צְדִיקִים וּמִשְׁקוּלוֹת זֶה בּוֹחֵר בְּזֶה וְזֶה בְּזֶה כְּפִי:

יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים (מט יד)

בֵּית אֲהֵרֹן

רבי אהרן משרליו זיע"א

מתחלה צריך להתנגע בעבודה בלא הרגשת טעם ותענוג, ואחרי שזוכהו משמים למעט טעם שוב יתנגע ובהדרגה ימצא טעם

'יששכר חמר גרם רבץ וגו' וירא מנחה כי

המתיקות ותקבד עליו העבודה ותהיה עבודתו שלמה, ויחשוב לו לטובה ולעבודה שלמה גם מה שהרגיש בתחלה המתיקות והנעימות.

וזה פרוש הכתוב: 'יששכר חמר גרם' לעבד עבודת הקדש, וזהו בתחלת פניסתו, אבל אחר כך 'וירא מנחה פי טוב', כי נפתחו עיני השכל והבין כי מנוחה היא העבודה והיא הטוב הגמור, ואת הארץ פי נעמה רומז לארצות החיים, שמרגיש נעימות עליה, מעתה כיצד תהיה עבודתו בשלמות. אבל ויט שכמו לסבל, שפאשר כבר נתיגע וקשה לגוף סובל גם כן עבודת ה', ועל ידי זה 'ויהי' כל מה שעשה גם מתחלה, 'למס עבד' עבודה שלמה ורצויה:

והתחזק בזה, כי הגה דוד אמר ה'ר"ב בפסני מעוני (שם נא ה), ותבת ה'ר"ב הוא בגימטריא אי"ן סו"ף, ונגד האין סוף הכל שנה פקטן בגדל, כי אף הגדול במה נחשב נגד אין סוף ברוף הוא, ושפתים ישק. עד כאן שמעתי מפיו הקדוש. וזה נרמז בכאן, 'רבץ בין המשפתיים', הוא ראשי תבות ה'ר"ב, דהיינו שכלח שמכטל האדם את עצמו נגד האין סוף ברוף הוא יוכל לחבר את האהל להיות אחד, הקוין עם השפה עילאה ושפה תתאה גדלעיל וילחמשיף חסדים:

יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים. וירא מנחה פי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט יד-טו)

לישוועתך קויתי ה' (מט יח)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מבזאלה זיע"א

על האדם לקבל הכל בסבלנות ולהשתתף בצער השכינה

'לישוועתך קויתי ה' ומתרגם ה' לפורקנך סברית', סברית' הוא לשון סבלנות, וכמו שהוא התרגום 'איכה אשא לבדי' (דברים א יב) 'אכדין אסובר בלחודי', שבזה מקלמין העקר צפית לישועה, מה שיש לו סבלנות לקבל הכל באהבה ובל להרהר אחרי השם ותיבדך. וגם להשתתף בצער השכינה, שזה הוא העקר אליו והסבלנות שיש לו מצער השכינה כפיכול, וזה 'לפורקנך סברית'. וגם אמרו ז"ל, 'לפורקנך סברית' – כמו האדם שמקבל הצער עליו וסובל בכדי שיוקל לתכרו, כך צריך להיות הסבלנות כדי להקל צער השכינה כפיכול:

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

כאשר נכנס האדם בעבודת הבורא מרגיש נעימות ומתיקות

'יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים וירא מנחה פי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד'. הגה עקר הלימוד הוא לשמה, היינו שלא יבון רק לעשות רצונו ותיבדך ולא ירגיש בהנאת עצמו כלל, ועל דרך זה אמרו תו"ל (ראש השנה כ): מצות לאו להנות נתנו, ופרש רש"י כי אם לעל על צואריהם. אמנם, זה שני בעת שהאדם מתחיל להכנס בעבודת ה' וקשה עליו העבודה, אז יכול הוא לעבד ה' רק משום שה' צוהו, כי איננו נהנה עדין מהעבודה. אבל כאשר נפתחות עיני השכל ומרגיש המתיקות והנעימות שבמצוות ה' בתורתו ובעבודתו – נעשית לו העבודה למנוחה ושעשוע, ופה שעה אחת בתורה ומעשים טובים בעולם הנה מפל חיי העולם הבא, אם בן איה תהיה עבודתו לה' בשלמות. והעצה היא שיעסק בתורה ובעבודה עד שהגוף יתעייף, ואז לא ירגיש

הָאָרְהָ לְנִשְׁמַת הַמִּסְתַּפֵּל בּוֹ, וְהַהַפּוּף בְּדַמּוֹת אָדָם
רָשָׁע, וְלִכְף אָסוּר לְהִסְתַּפֵּל בְּדַמּוֹת אָדָם רָשָׁע
(מגילה כח). וְזֶה יֵשׁ לּוֹמֵר 'בֵּן פֶּרֶת עֲלֵי' – הֵיִינוּ
שׂוֹשׂ עֲלֶיהָ, 'עֵינִי' – הֵיִינוּ לְאוֹתוֹ עֵינֵי שְׂמִמְסַתְּפֵל
בוֹ, 'בְּנוֹת' – הֵיִינוּ נִשְׁמוֹת שֶׁל 'יִשְׂרָאֵל', 'צַעֲדָה'
– דוֹחֵקִים עֲצָמָם לִלְךָ וְלִצַּעֵד וְלְהִסְתַּפֵּל בוֹ,
וְזֶהוּ 'עֲלֵי שׁוֹר' – הֵיִינוּ מִפְּנֵי שׂוֹשׂ לָהֶם עֲלֶיהָ
מִן הַבְּטָחָה וְהִסְתַּפְּלוּת בְּדַמּוֹת אוֹר פְּנֵי הַקְּדוּשָׁה,
וְהִבְנִי:

וַיֵּצֵא יוֹסֵף אֶת עַבְדָּיו אֶת הַרְפָּאִים לְחֹנֵט אֶת
אָבִיו וַיַּחַנְטוּ הַרְפָּאִים אֶת יִשְׂרָאֵל (כ ב)

טְהוֹר רַעֲיוֹנִים

רבי יום טוב נעשיל מטשעחוב זיע"א (תלמיד החוזה
מלובלין)

יעקב אבינו לא מת - כשישראל הגונים
במעשיהם וראויים שיקרא שמו עליהם

שְׂמִיעָתִי בְּשֵׁם הַפְּנוּחַ הָרֵב הַמְּפָרֵס מו"ח נְחוּם
דק"ק קוֹרְאָב שֶׁהִיָּה מִפְּרֵשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ
לֹא מֵת (תענית ה:), הֵיִינוּ שֶׁהִיָּה יַעֲקֹב אָבִינוּ
מִתְפַּלֵּל עַל עֲצָמוֹ שֶׁבִקְהָלָם אֵל תַּחַד כְּבֹדִי
(לעיל מט ו), וּכְמוֹ כֵּן כָּל אֵימַת שֶׁיַּעֲמְדוּ בְּנֵי
בְּמַצֵּב עַל דְּרָף לֹא טוֹב לֹא יִזְכֹּר שְׂמוֹ אֹז בְּאוֹתוֹ
מַעֲמָד. וְתַפְלַת צַדִּיק עוֹשֶׂה רָשָׁם, בְּיֹדָאֵי מִמִּילָא
כְּשֶׁאֲנוּ אוֹמְרִים 'יעקב אבינו' וּמִיַּחְסִים אוֹתוֹ
בְּשֵׁם יַעֲקֹב, אֹז אָנוּ בְּיֹדָאֵי בְּמִטְבֵּי לְכַת, פִּי
לוֹלֵא זֹאת אֵין אֵינוּ רְשָׁאִים לִיַּחַס אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ.
וְרַשִׁי פֵּרֵשׁ בְּפִסּוּק 'לְמַעַן הִבִּיא ה' עַל אַבְרָהָם'
(בראשית יח ט), עַל בֵּית אַבְרָהָם לֹא נֶאֱמַר רַק
'עַל אַבְרָהָם', מְלַמֵּד מִי שְׂמִיעָתִי בֵּן צַדִּיק נְדָמָה
לוֹ כְּאֵלוֹ הוּא חֵי. וְזֶה שְׂאֵמֵר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק
יעקב אבינו לא מת – רָצָה לוֹמַר בְּעַת שְׂאֵנוּ
עוֹמְדִים בְּמַצֵּב זֶה לְהֵיוֹתָנוּ קוֹרְאִים עַל שֵׁם יַעֲקֹב
אָבִינוּ, אֹז אָנוּ בְּיֹדָאֵי חֲשִׁיבֵי לְמִטְבֵּי לְכַת, וְאֹז
לֹא מֵת, בִּינְוֹן שְׁזָרְעוּ הַמָּה צַדִּיקִים וְכַנ"ל, וּרְפַח"ח:

מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לְחָמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדָנֵי מֶלֶךְ
(מט ב)

קִדְשַׁת לִוִי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

אפלו צדיק הדבוק בה' לפעמים מסתלקת
ממנו הבהירות כדי שתחזור הדבקות
ביתר שאת

אֹז יִבְאֵר 'מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לְחָמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדָנֵי
מֶלֶךְ'. פְּרוּשׁ דְּהַפְּלֵל שֶׁהִסְתַּפְּלוּת בְּהַבּוֹרָא
בְּרוּף הוּא כְּבִיכּוֹל הוּא עַקֵּר הַתַּעֲנוּג, וְהַפְּלֵל כָּל
דְּבָר שֶׁהוּא תְּמִידִי אֶפְלוֹ שֶׁהִדְבָּר בְּעֵצָם טוֹב
מְאֹד עַד אֵין שְׁעוֹר, אָף עַל פִּי כֵּן אֵין הַתַּעֲנוּג
גְּדוֹל כָּל כֵּף מִתְמַת שֶׁהוּא רְגִיל אֶצְלוֹ. וְהִנֵּה
הַעוֹבְדִים אֶת ה' תְּמִיד, לְפַעְמִים כְּבִיכּוֹל הַבּוֹרָא
בְּרוּף הוּא מִצְמָצֵם הַבְּהִירוֹת שְׁלוֹ, וְאַחַר כֵּף
הַמָּה עוֹלִים לְמִדְּרָגָה גְּדוֹלָה, כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה
תְּמִידִי. וְזֶהוּ 'מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לְחָמוֹ' מֵאֲשֶׁר הֵיִנוּ
לְשׁוֹן שׁוֹר כְּמוֹ 'בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלֵי שׁוֹר' (מט כב),
דְּהֵיִנוּ מִהִסְתַּפְּלוּת גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא בְּרוּף הוּא 'שִׁמְנָה
לְחָמוֹ' דְּהֵיִנוּ הִלָּחֵם שֶׁל תּוֹרָה, פְּרוּשׁ כְּשֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּף הוּא צְמָצֵם אֶת עֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל וְהוּא בְּאַתְגְּלִיא
אֹז שִׁמְנָה לְחָמוֹ, 'וְהוּא' פְּרוּשׁ שֶׁהוּא לְפַעְמִים
בְּאַתְפְּסִיא, כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן מַעֲדָנֵי מֶלֶךְ, פְּרוּשׁ כְּדֵי
שֶׁהִיָּה לְהַצְדִּיק תַּעֲנוּג, כִּי בְּיֹדָאֵי יוֹתֵר מֵה שֶׁהִעֲגֵל
רוֹצֵה לִינֵק פְּרָה וְכוּ' (פסחים קיב), וְאִם כֵּן מֵה
שֶׁהַבּוֹרָא כְּבִיכּוֹל בְּאַתְפְּסִיא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְהַצְדִּיק
תַּעֲנוּג, שְׁלֹא יִהְיֶה תְּמִידִי:

בֵּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֵּן פֶּרֶת עֲלֵי עֵינֵי בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלֵי
שׁוֹר (מט כב)

דְּגַל מִחְנֵה אֶפְרַיִם

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

מעלת ראית פני הצדיק

'בֵּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֵּן פֶּרֶת עֲלֵי עֵינֵי', עַל דְּרָף הַיְדוּע
כְּשֶׁמִּסְתַּפֵּל בְּדַמּוֹת פְּנֵי שֶׁל צַדִּיק מִזֶּה בְּאֵה

חובת התלמידים

רבי קלונימוס קלמיש מפנסבא זיע"א
מהותם של האבות אינה גופם הנשמי
אלא הרוחניות שהנחילו לבניהם אחריהם
וזה קיים לעולם

איך הן משתלשלות ומתרקמות בצורות עולם
הזה. בנבואה זו ראה מקל שקד, ובאחרת מנורת
זהב, לא שהנביא נתן סימן לכד במקל שקד
או במנורת הזהב, רק באמת ראה, מפני שבעיני
הפקוחות עיני ד' אשר בו ראה את העצם
המפשט עצם השקידה ועצם הענש שד' מלקה
בה כשהוא מתלבש בגוף משקל שקד, בן הפנא
או האמורא שדרש, ורח ד' פעם בו, התפעל
והתלהב בשעה שדרש, ואת זרעו של יעקב לא
ראה בתור אנשים, רק את קדושתם ועבודתם
אשר שקועה בהם בדמם ונפשם. לא בשכלו
לכד התבונן, כמו שיכול זאת כל איש, רק ראיה
ממש, ראית נביאות שראה את ישראל סבא,
צורתו ונפשו פורש על עם ישראל ומתפשט
בלבם וכל אבריהם ממש, עד שכל ישראל הם
אברים ליעקב אחד שגראה בהם, כמו שראה
הנביא מנורת זהב וכו'. ועל זה השיב מקרא
אני דורש, וכיון שאני במצב של דורש ורוח
ד' בי, אני רואה ממש את זרעו, ליעקב חי:

**ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלקים
אני (נ יט)**

פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

בשעה שאדם רואה עצמו בשלוח לא
יגבה לבו אלא ידע שיכול הגלגל להתהפך

**ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי תחת אלהים
אני.** אפשר כמה שפרשו פסוק 'ביום

טובה היה בטוב וביום רעה ראה' (קהלת ז יד),
כי הן האדם שרואה עצמו בשלוח, לא יגבה
לבו, ומרחוק ירית שמא יתהפך הגלגל ותדבקנו
הרעה חס ושלום. וזהו שנאמר 'ביום טובה היה
בטוב, אבל הן בעודך בטובה ביום רעה ראה',
ותחשב שמא יעביר כל טובו ויבואו ימי הרעה.
וכן אמר יעקב אבינו עליו השלום וישבתי

אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת, אמר ליה
וכי בכדי ספדי ספדיניא והנטי חנטיי
וכו', אמר ליה מקרא אני דורש וכו' מקיש הוא
לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים (תענית
ג). כמה פשיטם שגוצה לומר בשכל על הגמרא
הזו תשאר פליאה. וכיון שהיא דורש את הפסוק
אזלא לה הקשיא וכי בכדי וכו'. ורש"י ז"ל
פרש שגדמה להחנטיי שמת. על כל פנים קשה
להבין, הא תינח הסופדים, אבל החונטים הלא
מעשה עשו, ואם גם להם נדמה, למה לו לאמר
מקרא אני דורש שעקר תרועו חסר, לשיב בקצרה
שגדמה להם שמת ובאמת לא מת. ושמעתי
מתרצים, שפיון שזרעו בחיים, הבחינת יעקב
קיימת, פי עם ישראל נקרא יעקב כנודע. אבל
לפי זה כל עצם פשוטו של הדבר שאמר בראשונה
יעקב אבינו לא מת חלפה לה, כי לא על יעקב
אמר, רק על העם יעקב, ולמה לא השיבו בקצור
שפנותו על העם יעקב כנ"ל.

אבל כאשר מדברים מיעקב, לא בתור אדם
מדברים, רק בתור אחד מן האבות ובחיר
האבות מדברים. האבות העמידו את עם ישראל,
והקדילו קבוצת אנשים זו משאר אנשי העולם,
בזה שהשקיעו רוח קדושתם, וכל צורות עבודות
בהם, כל אחד כדיוקנו ומהותו, אברהם הנחיל
כנו חסד ואהבה לד' ולישראל, יצחק גבורה
ויראה, ויעקב רחמים, שהוא מן עבודה והתקשרות,
שכלול בה שניהם אהבה ויראה. זאת אומרת
שאין צורות אלו צורת ותכן קדשת הנפשות
והעבודות שנתגלו מלפנים בצורות ודיוקין אנשי
קדש הללו.

ועתה בנו בני ישראל מדברים עתה, וכמו
הנביא ששרה עליו רוח ד', ונתעלה
אל עולם הנשמות, שלא הביט בחמירות כל
דבר, רק בנשמתם גם בנפש חמירותם הסתפל,

וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אתו וישיש בארון במצרים (נ כו)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובוביץ' זיע"א

הדרך לחזוק בגלות - הדגשת מעלתו
האמתית של יהודי מבלי הבט על מצבו

בסיום וחתם פרכת 'ויחי יעקב', נאמר וישיש בארון במצרים. 'בארון במצרים' - היו עצמות יוסף כל זמן שהיו בני ישראל במצרים, ובצאתם ממצרים פתיה (שמות יג ט) ויפקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד פקד אלקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם, כמו שנאמר בסוף הפרשה (פסוק כה) וישיבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד פקד אלקים אתכם והעלתם את עצמתי מזה.

ויש לומר על דרך הרמז - ש'עצמות יוסף' רומז על העצמיות ('עצמות' מלשון עצם הדרך) דבני ישראל (כל ישראל נקראים על שם יוסף, כמו שנאמר (תהלים פ ב) 'נהג בצאן יוסף'), והפירוש ד'וישיש בארון במצרים', הוא, שגם במצמד ומצב ד'מצרים', שיש 'מצרים ל'ישראל' (החל וכולל המצר ד'תקפו יצרו הרע), נמצא העצם דבני ישראל ('עצמות יוסף') בשלמות - 'בארון', כמו דבר שמנח בתוף ארון סגור מפל הצדדים ששום דבר אינו יכול לפגוע בו.

ועוד: ארוננו של יוסף קשור עם ארון הברית, כמאמר רז"ל (סוטה יג.) 'כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו שני ארונות הללו... מהלכין זה עם זה', ויש לומר הרמז בזה - שהארון המגן על העצם דבני ישראל הוא ארון הברית, שבו נמצאים הספר תורה והלווחות. 'חרות על הלחות' (שמות לב טז), אותיות התקיקה, שהם מינייה וביה והן דבר אחד ממש עם האבן שנתקקו בו, עד שאי אפשר להפריד ביניהם, היינו, שהקשר של יהודי עם התורה הוא באופן שהתורה תקוקה בו ומתאחדת עמו למציאות אחת, ומבלי הבט על מעמדו ומצבו בגלותו (ס)

בשלוש אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים' (בראשית כח א), ופרשו בזהר אפלו רחמי אשנה לקבלי לדינא. וזהו שאמר 'אל תיראו כי תמת אלהים אני', תמיד אני חושב במדת הדין, שפא מעשי ימנעו הטוב ממני וחס ושלום יבא עלי פרענות וירידה, ומאחר שגן נכון לבכם בטוח, כי תמיד ירא אנכי ממדת הדין ובוראי לא ארע לכם, כי יגתי פן תדבקני הרעה:

ויאמר אלהים יוסף אל תיראו כי תחת אלהים אני. ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה פיוס הזה להחית עם רב (נ ט-כ)

פיתוחי חותם

רבי ישעיה אביחצירא זיע"א

הקב"ה רצה במכירת יוסף כדי שיתבררו
ניצוצות הקדושה

ויאמר אלהים יוסף אל תיראו כי תחת אלהים אני. ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה פיוס הזה להחית עם רב. אפשר לרמז, דכונת יוסף לומר להם כי מאת ה' היתה סבת וירדתו למצרים, והעד על זה, מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא וישב ב) דבשעיה שמכרוהו החרומו מי שיגלה הסוד ושתפו לשכינה באותו החרם, ואלמלא לא היתה מאתו תבירה לא היה מספיק עמהם. זאת ועוד, כי בירידתם למצרים לקטו הניצוצות שהיו שם. וזהו שאמר להם 'אל תיראו כי תמת אלהים אני', כלומר, וכי במקומו אני, שהוא עשה הדרך הזה, שהסכים ושתף עצמו עמכם, ומדברשותו היה הדרך לא נשאר לי שום פקפוק בדבר. באמת אתם חשבתם עלי רעה ואלהים חשבה לטובה, ועקר כל זה כדי להחית עם רב, שהם הניצוצות שנטמעו במצרים, יצלו משם ויחזרו למקומם מקום הקדש:

הפטרה

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאווא זיע"א

לזכר יום המיתתה בלא עצבות

וַיִּקְרְבוּ יָמַי דוֹד לְמוֹת וַיֵּצְאוּ אֶת שְׁלֹמָה כְּנֹו
 לְאִמְרוּ אֲנֹכִי הִלֵּךְ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ
 וְחִזְקָתָהּ וְהִייתִי לְאִישׁ. לְכַאוֹרָה הָאִי לְאִמְרוּ כְּשֶׁפֶת
 יָתֵר, דְּלֵאמַר לְמִי. וַיֵּשׁ לִישָׁב עַל פִּי דְבָרֵי
 הָאֱלֹשִׁיף הַקְדוֹשׁ עַל פְּסוּק 'מִי גָבַר יְחִיָּה וְלֹא
 יָרָאָה מְוֹת' (תהלים פט ט), דְּהִנֵּה אָמְרוּ חַו"ל
 (בְּרִכּוֹת ה). נִצְחוּ מוֹטָב וְאִם לֹאוּ יִזְכָּר לוֹ יוֹם
 הַמִּיתָה, וְזִהוּ שְׁאֵמֵר הַפְּתוּב 'מִי גָבַר יְחִיָּה', מִי
 יוֹכַל לְהִיּוֹת צַדִּיק, שֶׁהַצְּדִיקִים נִקְרָאִים בְּמִיתָתָם
 חַיִּים כְּמֵאֲמָרָם חַו"ל (שם יח), וְלֹא יָרָאָה מְוֹת,
 שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְחַזְקָתוֹ לוֹ יוֹם הַמִּיתָה. עַד כָּאֵן
 דְּבָרָיו.

וְזִהוּ שְׁאֵמֵר וַיֵּצְאוּ אֶת שְׁלֹמָה כְּנֹו לְאִמְרוּ לְעַצְמוֹ,
 'אֲנֹכִי הִלֵּךְ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ, הִנְנוּ שִׁיזְכֹּר
 יוֹם הַמִּיתָה שְׁלוֹ. וְהִנֵּה אִם יִזְכָּר הָאָדָם יוֹם
 הַמִּיתָה יְכוּל לְבֹא עַל יְדֵי זֶה לִידֵי עַצְבוֹת, לְפִיכֶךְ
 אָמַר 'חִזְקָתָהּ וְהִייתִי לְאִישׁ', שְׁאֵף עַל פִּי כֵן תַּחֲזֹק
 עַצְמְךָ וְהִייתִי לְאִישׁ, שְׁכָל זְמַן שְׁאֵתָה חַי צָרִיךְ
 אֶתָּה לְחַיּוֹת:

בְּאֶשֶׁר שִׁכְחוּ לְאֶרֶן הַבְּרִית הַיָּהוָה (לא שִׁיף לְהַפְרִיד
 חַס וְשְׁלוֹם בֵּין יְהוּדֵי לְתוֹרָה, בֵּין שְׂזוּהֵי מְצִיאֹתוֹ
 הָאֲמִתִּית, וְכִלְשׁוֹן הַזֶּהָר (ח"ג עג). 'יִשְׂרָאֵל אֹרִייתָא
 וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פּוֹלָא חַד'.

וּמִזֶּה לְמִדֵּים הוֹרָאָה בְּנוֹגַע לְהֵאָפֵן שְׂבוּ נַעֲשֶׂה
 הַחַזוּק דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל (חזק) בְּמִצְרַיִם, בְּזְמַן
 הַגְּלוּת, 'כָּל הַמְּלָכִיּוֹת (גְּלִיּוֹת) נִקְרָאוּ עַל שֵׁם
 מְצַרִּים' (ב"ר טו ה), עַד לְגְלוּת זֶה הָאֲחֵרוֹן, שְׁמַצַּד
 קִשִּׁי וְאֲרִיכוֹת הַגְּלוּת שְׁלֹא בְּעֶרְףְּ לְשָׂאֵר הַגְּלִיּוֹת,
 יֵשׁ צָרָף בְּחַזוּק גְּדוֹל יוֹתֵר.

הַחַזוּק דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל בְּזְמַן הַגְּלוּת נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי
 הַהֲכָרָזָה וַיְחִי יַעֲקֹב, שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ לֹא
 מַת... מֵה וַיַּרְעוּ בְּחַיִּים אָף הוּא בְּחַיִּים, כְּלוֹמֵר,
 הַדְּגִשְׁתָּ מַעֲלָתוֹ הָאֲמִתִּית שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל (וַרְעוּ שֶׁל יַעֲקֹב) מַצַּד מְצִיאֹתוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל
 הוּא, שְׁלֹכֵן, מְבַלִּי הַבֵּט עַל מַעֲמָדוֹ וּמַצְבּוֹ
 בְּגִלּוּי, יְכוּל וְצָרִיךְ לְגִלוּת אֶת מַעֲלָתוֹ הָאֲמִתִּית
 (עַל יְדֵי זֶה שִׁשְׁבוּ בְּתַשׁוּבָה, וַיִּקָּם הַתּוֹרָה וּמְצוּתָהּ בְּמַעֲשֶׂה
 בַּפֶּעַל) — שְׁעַל יְדֵי זֶה מְחַזְקִים וּמַעֲזִידִים אֶת
 רִחוּוֹ לְבֹא לְמַעֲמָד וּמַצָּב שֶׁל חַיִּים (וַרְעוּ בְּחַיִּים)
 אֲמִתִּים גַּם בַּפֶּעַל וּבְגִלּוּי:

אוצרות גאוני הדורות

וַיַּעֲקֹב יָרַד שָׁם מִפְּנֵי הָרָעֵב, וְחָשַׁב לְהַנְצִיל עַם
 כְּנֹו בְּבֵית אוֹהֵב לוֹ, כִּי פָרְעָה אוֹהֵב אֶת יוֹסֵף
 וַיִּכְבְּדוּ לוֹ, וְהָיוּ סְבוּרִים לְעֵלוֹת מִשָּׁם פְּכֻלוֹת
 הָרָעֵב מֵאֶרֶץ כְּנָעַן, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ (לעיל מז ד)
 'לְגוֹר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כִּי אֵין מְרַעָה לְצֹאֵן אֲשֶׁר
 לְעִבְרֵיךָ כִּי כְבֹד הָרָעֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וְהִנֵּה לֹא
 עָלוּ, אֲבָל אָרַף עֲלֵיהֶם הַגְּלוּת, וּמַת שָׁם וְעָלוּ
 עַצְמָתוֹ, וְזָקְנֵי פָרְעָה וְשָׂרֵי הַעֲלוּהוּ, וְעָשׂוּ עִמּוֹ
 אֲבָל כְּבֹד.

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְצַרַיִם שֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה (מז כח)

רמב"ן

רבי משה מגירונדי זצ"ל

יְרִידַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם רְמַז לְגְלוּתוֹנוּ בְּיַד
 רֹמִי הַרְשָׁעָה

כְּבֹד הַזְּכָרְתִּי (לעיל מג יד) כִּי רָדַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם
 הוּא גְלוּתוֹנוּ הַיּוֹם בְּיַד הַחַיָּה הַרְבִּיעִית
 (דניאל ז ז) רֹמִי הַרְשָׁעָה, כִּי בְּנֵי יַעֲקֹב הֵם
 עַצְמָם סָבְבוּ רַדְתָּם שֵׁם בְּמִכְרֵת יוֹסֵף אֲחִיהֶם.

שבעת אלפי צאן וגו', ופרושו, כלומר אף שהיה משפע בכנים ובנות ועשירות, עם כל זה היה ירא אלהים, זאת היא לו לזכות רב.

והנה הקב"ה נסה את יוסף בתחלה בנסיון הקל, שהביאו בצרות ודחק שנשבה לבין הגוים, ומאחר שעמד בנסיון הקל הוסיף לנסותו בנסיון החמור שנעשה מלך, ולכן הזכיר רש"י תחלה 'שתרי יוסף מלך הוא' שזהו הנסיון הגדול, 'ועוד שנשבה וכו'', וזה טפיל:

ויחי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים (מז א)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

יוסף רצה שיעקב אבינו יאריך ימים בזכות בניו

לכאורה משמע דמחמת ששמע שאביו חולה, על כן להסיר חליו נתן עצה ו'לקח שני בניו עמו'. ויש להסביר הענין על פי דברי הגמרא (שבת לב), אמר רב יצחק גרייה דרב יהודה, לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר וכו'. והקשה בענין יוסף (על עין יעקב), אם כן טרם יחלה האדם איך יזכה אם אין בידו זכות, עיין שם מה שתריך.

אבל לפי עניות דעתי יש לתרץ, על פי מה שהביא מרן החתם סופר (שו"ת ח"ב פתוחי חותם ד"ה וזה נראה), שאפילו אם אדם השלים עצמו בעולם הזה צריך להיות שיוכל לזכות גם את בניו ויוצאי תלציו הבאים אחריו, ובזה פרש הפסוק (דברים כח יא) 'והותרך ה' אלהיך לטובה', אף על פי שכתב השלים עצמו, 'בפרי בטןך' שזכה לגדל אותם גם כן לעבודת הבורא יתברך.

ובן אנוחנו עם רומי ואדום, אחינו הסבוננו ביאנונו בידם, פי פרתו ברית עם הרומיים. ואגריפס המלך האחרון לבית שני ברח אליהם לעזרה, ומפני הרעב נלכדו אנשי ירושלים, והגלות ארץ עלינו מאד, לא נודע קצו כשאר הגליות. ואנוחנו בו כמתים, אומרים כישו עצמותינו נגורנו לנו. ויעלו אותנו מכל העמים מנחה לה', ויהיה להם אבל כבוד בראתם כבודנו, ואנוחנו נראה בנקמת ה', קמנו ונחיה לפניו:

וישתחו ישראל על ראש המטה (מז לא)

אפריון

רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל

גדול נסיון העשר מנסיון העני

פרש רש"י, דבר אחר על ראש המטה על שהיתה מטתו שלמה ולא היה בה רשע, שתרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין הגוים והרי הוא עומד בצדקו, עכ"ל. ויש לברקק לכאורה אמאי הפך רש"י את הסדר, שתרי מתחלה נשבה לבין הגוים ואחר כך נעשה מלך.

ונראה לפי עניות דעתי, כי הנה כתבו בספרים הקדושים, שלפעמים הקב"ה מנסה את האדם בעניות לראות אם לא יבעט מחמת יסורי העני, ולפעמים מנסהו בעשירות אם לא יבעט מרב טוב. וכתבו כי זה הנסיון השני הוא יותר גדול מן הראשון, כי אם האדם הוא בעני אז רוחו נשבר בקרבו, אבל אם האדם הוא כרב טוב, אז יותר נקל לעבור חס ושלום על מצוות ה' יתברך שמו, כמו שאמר הפתוב (דברים ח יד) 'ורם לכבדך ושכחת וגו''. ולכן אם זה האיש עומד בצדקו ותומו, יחשב לו לנסיון גדול. ומצאנו כי הקב"ה משבח את איוב (איוב א א-ג) 'והנה האיש ההוא תם וישיר וירא אלקים וסר מרע, ויולדו לו שבעה בנים וגו'', ויהי מקנהו

למנשה, ולכך אמר לו כי מנשה הבכור שים
 מינך על ראשו, וימאן אביו וכו'.

ובנה ניחא מה שבתחלה לא אמר לו יוסף
 ליעקב רק אחר כך, כי בתחלה לא
 הרגיש אם על ידי הסמיכת ידים יברך אותם,
 והוא חשב כי יוסף ואתר פך יברך
 את הנערים, ועל כן לא דקדק בידיהם כי אינו
 רוצה להושיט הצנור ההשפעה על ידי הידים
 רק על ידי ראיתו, ואולי חשב כי על ידי הנשיקה
 והחבוק יתן עליהם ברכתו כמו שעשה מקדם,
 אבל אחר כך הבין כי על ידי הידים הושיט
 הצנור על כן הרע בעיניו:

שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם. בסדם
 אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם
 הרגו איש וברצונם עקרו שור (מט ה-ו)

נחלת יעקב

רבי יעקב מליסא זצ"ל - בעל נתיבות המשפט

הריגת שכם ומכירת יוסף אינם נחשבים
 כחטא כי מזה יצאו הדברים, אלא נתיחסו
 לקצת חטא מה שהרגו בכעס ומכרו
 ברוצח עצמם

והוא תמוה, דכתיב (פסוק כח) 'איש אשר כבדתי
 בך אתם, ובקרא זה לא מזכר שום
 ברכה, אך רבא לשון ארור. וגם נראין דברים
 אשר לא פראוי לדבר נגד שבטי ישורון לומר
 עליהם 'כלי חמס מכרתיהם'. וגם שקרא אותם
 'אחים' בפעם אחת.

ובנה נראה בכונתו שאמר 'שמעון ולוי אחים'
 - כמו שדברשו (שבת נה:) על וישכב ראובן
 וכו' ויהיו בני יעקב שנים עשר' (לעיל לה כב),
 שלא חטא ולא יצא ממנו שבטים. וזה אמר
 יעקב גם כן 'שמעון ולוי אחים', הינו שהם עדין
 במנון אחים, ולא נעקרו על ידי זה ממנו אתה.

ובנה יובן, ששמע יוסף הצדיק שאביו חולה,
 וידע שיעקב אבינו השלים עצמו ככל
 הצורך, על כן לקח שני בניו עמו, שילמד
 עמהם לקים 'בפרי בטןך, ועל ידי זה יאריך
 ימים':

וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים
 והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שפל
 את ידיו כי מנשה הבכור (מח יד)

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל

שתק יוסף בתחלה כששפל יעקב ידיו
 כיון שסבר שיברך את בניו לאחר מכן
 / המשכת השפעת הברכה על ידי ראיה
 או סמיכת הידים

באור הדברים נראה לעניות דעתי, דהנה המברך
 צריך להושיט צנור ההשפעה על המתברך,
 אם על ידי ראיה כמו שאמר אליהו אל אלישע
 (מלכים ב' י) 'אם תראה אתי לקח מאתך, וכמו
 דאמר רבי (עירובין יג:) האי מה דמתודי מתבריה
 שראיתי את רבי מאיר מאחוריו, ואם על ידי
 הסמיכה ביד כמו שסמך משה את ידיו על יהושע,
 ועין דרוש 'עין רוגל' באפיקי יהודה בסופו.

והנה כאן יוסף לא הרגיש כלל כשסמך ידיו
 על הנערים אם רוצה להושיט צנור
 השפעתו על הנערים, וחשב כי בראיתו לשפיע
 עליהם, או במה שהם רואים אותו סגי. אך
 יעקב רצה להקדים לאפרים על כן שפל את
 ידיו, כי על ידי ראיה או שאר חושים לא היה
 נכר שהקדים אפרים למנשה, לכך שפל את
 ידיו כי מנשה הבכור. והנה יוסף חשב כי יברך
 אותו ואחר כך יברך את הנערים ולכך לא
 הקפיד, אך לשפיע שברך את הנערים הבין
 בנה כי השפלת הידים היה מושיט הצנור
 על הבנים, לכך הרע בעיניו שהקדים אפרים

בהלכות מלכים (פ"ט ה"ד), ונתקטא הוא רק על מה שהרגו אותם באפס, ולא מישוב הדעת ולדון דיניהם ולהרגם בדיון, ולא על ידי אף. וכן 'ברצונם עקרו שור', דהינו יוסף, אם שאלקים חשבה לטובה. ואם היה הדבר בפתאום כמו ביהודה בתמר שנתוסף לו תאנה (כ"ד פה ח), לא היה נחשב לחטא כלל, רק כאן היה בצרוף רצונם, והינו במחשבה שלמה, וצרוף מחשבתם נכלל ונחשב לחטא קצת:

יהודה אתה יודוך אחיד ידך בערף איביך ישתחוו לך בני איביך. גור אריה יהודה מטרף בני עליית כרע רבץ פאריה וכלביא מי יקימונו. לא יסוד שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד פי יבא שילח ולו יקחת עמים. אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כפס בנין לבשו ובדם ענבים סותה. חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב (מט ח"ב)

רבונו בחיי

רבי בחיי אבן הלויה זצ"ל

כל אותיות התורה נזכרו בברכת יהודה וזלת אות ז"ו, להורות שאין ישראל נוצחין בכלי זין כי אם בכח ה'

ואם תסתכל בפרשה זו בברכת יהודה, תמצא שם כל אותיות התורה רשומות חוץ מאות ז"ו, והטעם לפי שמלכות ישראל הפא מיהודה אין עקר נצחונן בכלי זין כשאר האמות, פי החרב ירשה לעשו, אכל מלכות ישראל לא בחרבם רשו ארץ, ואינה נוהגת מנהג השבע ובכח היד, רק לפי הזכות והענוש בכח העליון. ותברך.

ומזה תמצא בשמו של יהודה שהמלכות ממנו, השם המיוחד שלם, פי כשישראל עושים רצונו של מקום, ישראל עושה חיל, ומלכותם מתגברת ומצלחת, והשם המיוחד עמם, אין להם צורך לכלי זין, ולכך נחסרה אות ז"ו

ואמר טעם לזה 'פלי חמס מכרתיקם', פרוש 'פלי חמס' הנראה מהם שמכרו את אחיהם את יוסף, אין זה חטא, כי כל דבר שהוא מאת הקב"ה בהכרח והיה בו בטול הבחירה לא נחשב חטא, כמו שלא נחשב חטא ליהודה כמו שאמר הפתוב 'צדקה ממני' (לעיל לה כו), ופרש רש"י פי ממני יצאו הדברים. וכן בדרך עם פת שבע (ע"ו ע"ד). וכן פתב הרמב"ן ו"ל בהקדמה לאיוב (בסופו) פי מה שנגאע לפעמים מהצדיקים שנגרין רעים, כגון יהודה עם תמר, ובשכטים במכירת יוסף, לא היה בבחירה, רק מה' יצאו הדברים, וכמו שאמר יוסף 'אלהים חשבה לטובה' (להלן נ"ב). וזה אמר יעקב, שלא נחשב לחטא, כי ה' הסגירם. וכבר מצאנו כמה פעמים בקרא על לשון הסגירם, מכרם, ולזה אמר יעקב הפלי חמס שנגרין מהן, הוא 'מכרתיקם', הינו שנמכרו והסגרו מאת השם ותברך.

וראיה לזה 'בסדם אל תבא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי'. כלומר, פי ביוסף אף שבא לעשות מלאכתו ממש, בא צורת יעקב לנגדו (סוטה לו:), ואם היה דבר זה חטא מהם, ודאי היו ראויים שיעמד צורת יעקב נגדם כמו ליוסף. וזהו אומרם ראה לזה שלא היה בבחירתם, שאם היה בבחירתם היעלה על הדעת ש'בסדם', שבשעה שנוסדו יחד על שכם, אל תבא נפשי, בתמיהה, כלומר וכי לא היה בא נפש שלי נגדם. וכיון שלא בא נפשי, הינו צורת נפשי, מוכח שלא נחשב זה לחטא. וכן 'פקהלם', הינו בשעה כשנקהלו כל השכטים בעצת שמעון ולוי על מכירת יוסף, היה ראוי שיתראע אפילו השכינה למנע החטא, פי בקהלם ודאי שרתה השכינה, ועל כרחך שאלקים חשבה, ואין זה חטא.

ואין ליחס בהם שום חטא רק חטא זה, והינו ש'באפם הרגו איש' דהינו שכם, וברצונם עקרו שור. פי אחד מלשונות של 'כי' הוא אלא, כלומר שהחטא הוא רק מה ש'באפם' הרגו איש, דהינו שכם כמו שפרש רש"י, והינו פי אנשי שכם נתחייבו הריגה כמו שכתב הרמב"ם

נִרְאָה לי בסייעתא דשמיא, התורה נקראת זין ונקראת חלב. והינו למוד הגרסא נקרא זין, פי היין כל מה שיהיה מישן שנים יותר ישתבח יותר, וכן דברי התורה כל דברים שהם ישנים שנים יותר משפחים ביותר. אבל חלק העיון והסברא שיהיה בה חדושי הלכות ואגדות נקרא חלב, שהוא כמו החלב כל מה שתוסיף בו מים יותר יהיה בו מראה חלב, בן חלק העיון והסברא הרי הם מקבלים ורצויים ונחשבים, כמו עקר התורה הנתובה על ידי משה רבנו ע"ה.

והנה נודע שכל אדם שגוער בלילה בלילה משנתו שאינו ישן, יהיו עיניו ביום אדמים, אף יש ותאדמו מחמת עסק התורה שעסק בליילה בלילה, ויש מתאדמים מחמת עסקים גשמיים של הבליים. ותכלילי לשון אדם כמו שכתב רש"י, וכן תרגם אונקלוס יסקונו, ה'עניים' שלך ביום 'מזין', מכח עסק התורה שנקראת זין, שאתה גורם בליילה, ולא מחמת עסק הבליים. ו'לכן שנים' פרוש מתוק הדינין, כי השנים הם סוד הדינין פנודע, והלבון דמי למתוק, זה יהיה 'מחלב', מחלק העיון שיש בו קשיות ותרופים, שבהם יהיה מתוק הדינין יותר מחלק הגרסא, כי בזה משתברים הקלפות, כמו שכתב רבנו הארי"ו ז"ל:

יששכר חמו גרם רבץ בין המשפתיים. וירא מנחה פי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט יד-ט)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בגנמין סופר זצ"ל יששכר ישב באהלה של תורה ולא התאוה כלל לתענוגות העולם אף שהכיר ונדע שהם טובים וצרכים לגוף **נִרְאָה** לי לפרש, הנה יששכר יושב באהל תורה ואינו מתאנה לעולם הזה, אוכל פת

מברכת יהודה. ומה שנתוסף בשמו על אותיות השם אות דל"ת, לפי שהיה רביעי בלדה, או מפני שהשמש בגלגל רביעי ונברא ביום רביעי, ומלכות יהודה נמשלה לשמש, שנאמר (ההלים פט לו) 'וכסאו כשמש נגדי':

יהודה שביעי לאבות, והוא כנגד יום השבת

ועוד נוכל לומר טעם אחר למה נחסרה משם אות הוי"ו, לפי שיהודה בעצמו הוא לאבות שביעי בפפשות, אברהם, יצחק, ויעקב, ראובן, שמעון, לוי, ויהודה.

ואם בן יהודה הוא כנגד יום שביעי של שבת, ועל בן הזכיר בו 'יודוך אחיך', פי בן תמצא בשבת (ההלים צב ב) 'טוב יהודות לה'. והזכיר 'מטרף בני עליה', מלשון (משלי ל ח) 'הטרפני לחם חקי', והפנה לומר יש לך לסלק עצמך בשבת אפילו ממזון אוכל נפש, וכענין שכתוב (שמות כ) 'לא תעשה כל מלאכה'. ואמר 'ברע רבץ כארה וכלביא מי יקימנו', בשם שכתוב בשבת (שם טז כט) 'שבו איש תחתיו'. ומחלק מבין רגליו, רמו למילה שהיא דוחה את השבת. ואמר 'אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתנו', שכן כתוב בשבת (שמות כג יב) 'למען ינוח שורך וחקמרך'. 'כבס ביין לבשו', רמו לקדוש היין בשבת. ואמר 'תכלילי עינים מזין', ממה שמצינו בשבת שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות מג:) פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ומתדר ליה בקידושא דבי שמישי.

תכלילי עינים מזין ולבן שנים מחלב (מט יב)

עוד יוסף חי

רבי חיים יוסף בר אלהו זצ"ל אדמומות העינים מחמת עסק התורה בליילה, ומתוק הדינים על ידי למוד התורה בעיון

הולך אָצלו וְשׂוֹאֵל מִמֶּנּוּ אִם לָמַד מִשְׁנָה, אִם אוֹמֵר הֵיךְ, בְּזִכְרוֹת הַמִּשְׁנָה מִצִּילוֹ מִגִּיהֶנּוּם. וְזֶהוּ 'מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֶמוֹ', רְצָה לוֹמַר מִשְׁנָה לְחֶמוֹ, ע"כ. וְיִבְחַר יָבֵא עַל נִכּוֹן סוֹף הַפְּסוּק 'וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵי מֶלֶךְ', כְּלוֹמַר הוּא נוֹתֵן לְאָדָם מִעֲדֵי מֶלֶךְ, שֶׁהוּא מִעֲדֵי גַן עֲדֵן, שֶׁעַל יְדֵי שְׂאָדָם עוֹסֵק בַּמִּשְׁנָה אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ בְּיַדוֹ אֵינָה עוֹן, עַם כָּל זֶה מוֹצִיאֻם מִגִּיהֶנּוּם וּמוֹלִיכֻם לְגַן עֲדֵן.

או כֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ זֶה, 'מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֶמוֹ', וְלֹא הִיָּה הַמִּשְׁנָה בְּפִי מִצּוֹת אֲנָשִׁים מִלְמַדָּה, אֲלֵא 'וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵי מֶלֶךְ', כְּלוֹמַר הִיָּה נוֹתֵן טְעָמִים עֲלֵיהָ, שֶׁהִיָּה לוֹמֵד מִלְתָּא בְּטַעְמֵי, וְהֵם 'מִעֲדֵי מֶלֶךְ' מִלְכוּתוֹ שֶׁל עוֹלָם [וְיִכּוֹר].

עוד נִרְאֶה לְפָרֵשׁ, ד'שְׁמֵנָה' אוֹתִיּוֹת 'מִשְׁנָה' כְּמִדְּבַר בְּדִרְכֵי הַקּוֹדְמִים, וְהַפְּנִיָּה, כָּל כֶּף הִיָּה אֲשֶׁר דְּבוּק בַּתּוֹרָה שֶׁהִיָּה מִשְׁנָה לְחֶמוֹ, וְהִיָּה 'נוֹתֵן מִעֲדֵי מֶלֶךְ', כְּלוֹמַר אֵף עַל פִּי שֶׁהִיָּה לוֹ מִעֲדֵי מֶלֶךְ, הִיָּה מְנִיחֵם לְאוֹכְלֵם מִתּוֹךְ חֲשִׁקְתּוֹ בַּתּוֹרָה, וְהַמִּשְׁנָה דוֹקָא הִיָּה לְחֶמוֹ וּמֵאֲכִלוּ, וְלֹא הִיָּה נוֹתֵן לְבוֹ לְמֵאֲכִלֵי גוֹפְנֵיִים אֵף עַל פִּי שֶׁהִיָּה מִעֲדֵי מֶלֶךְ, וְ'נוֹתֵן' מִלְשׁוֹן 'וְלֹא נָתַן סִיח'וֹן' (במדבר כא כג):

בְּמִלַּח וְחֵי חַיֵּי צַעַר, מִחֲלִישׁ וּמִמִּית עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה, וְה' נוֹתֵן לוֹ כַּח כְּדִכְתִּיב (ישעיה מ לא) 'וְקִנֵּי ה' יַחֲלִיפוּ כַח', וְשֹׁמֵר מִצְוָה לֹא יִדַע דְּבַר רַע' (קהלת ח ה). וְ'שֹׁשְׁכַר חֲמוֹר גָּרָם' פָּרַשׁ רַש"י בְּעַל עֲצָמוֹת. וְעֵין בְּאֶבֶן עֲזָרָא, כִּי בְּאֶמֶת לֹא יִרְבֶּה בְּשׂוֹר, שְׂאִינוֹ אוֹכֵל וְשׂוֹתֶה רַק מֵעַט מִזְעִיר, וְה' נוֹתֵן לוֹ כַּח בְּעֲצָמוֹתָיו כִּי יוֹכֵל לְסַבֵּל וַיִּמְלֵט מִחֲלָאִים וּפְגָעִים, וְהִנֵּנוּ 'חֲמוֹר גָּרָם' שֶׁהוּא רְזֵה, וַיֵּשׁ בְּעֲצָמוֹתָיו כַּח לְסַבֵּל וְלִשְׂאֵא עַל עֲצָמוֹתָיו.

וְהַגָּה זֶה שְׂאִינוֹ מִבֵּין מַעֲנִיגֵי עוֹלָם הִזָּה, וְלֹא רָאָה כִּי כָל יְמֵיהֶם חֲגִים, אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים וְשׂוֹמְחִים, אֵין חֲדוּשׁ כָּל כֶּף שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כִּי אֵינוֹ מִרְגִּישׁ בְּעִנְיֵי עוֹלָם הִזָּה, אֲבָל מִי שֶׁצּוֹפֶה וּמִבִּיט בְּכָל זֶה, וּמִבֵּין וּמִרְגִּישׁ כִּי זֶה טוֹב וְעָרֵב לְגוּף, וּמִכֵּל מְקוֹם כּוֹבֵשׁ יִצְרוּ וְתִאֲחִזּוּ וְחֵי חַיֵּי צַעַר, זֶהוּ דְּבַר קָשֶׁה בְּיוֹתֵר.

וְזֶה שְׂאֵמֵר 'וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב', שְׂרוּאָה וּמִבֵּין כִּי הַמְּנוּחָה טוֹב שְׂלֵא יִדַּד שְׁנָתוֹ מֵעֵינָיו בְּלִלְיָה, וְלֹא לִגְעַע עֲצָמוֹ בְּעֵינָיו כָּל הַיּוֹם, 'וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נִעְמָה' שְׂיִזְרַע וְיִקְצוֹר וְהַרְבֵּה יֵאכֵל, דְּבִשׁ וְחֵלֶב תַּחַת לְשׁוֹנוֹ, וּמִכֵּל מְקוֹם יֵשֵׁט שְׂכָמוֹ לְסַבֵּל' עַל תּוֹרָה, 'וְהוּא לְמַס עֲבָד' וְאֵינוֹ מִתְקַנֵּא בָהֶם כְּנ"ל:

בְּנֵימִין זֵאב יִטְרֵף בְּבִקְרָא יֵאכֵל עַד וְלַעֲרֵב יַחֲלַק שֶׁלֵּל (מט כז)

מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֶמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵי מֶלֶךְ (מט כ)

כְּלֵי יָקָר

רַבֵּי שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם מְלוֹנֵטְשִׁיץ זצ"ל
מִזְוֵן הַהִכְרָחֵי נִתַּן לְאָדָם בְּפָנִים מֵאִירוֹת,
אֵף הַמּוֹתְרוֹת נִתַּן בְּפָנִים חֲשׂוֹכוֹת
צְרִיף עֵינָיו מֵה זֶה עֲנֵן מִרְאֵה הָעָרֵב וְהַבְּקָר,
וְלִמָּה קָרָאוּ פַעַם 'שֶׁלֵּל' וּפַעַם 'עַד', וְכֵאֵן
נִגְאָר לְשׁוֹן 'יֵאכֵל' וְאִתֵּר כֶּף 'יַחֲלַק'.

וְזֶה כִּי מִתְדַּוֵּעַ שְׁכָל דְּבַר שֶׁהָאָדָם שׂוֹאֵל פֶּהֲגֵן נִתַּן לוֹ בְּפָנִים מֵאִירוֹת, דִּהִיָּנוּ בְּבִקְרָא, וְכָל דְּבַר שֶׁהָאָדָם שׂוֹאֵל שְׂלֵא פֶהֲגֵן, נִתַּן לוֹ בְּעָרֵב

עֵינֵי הָעֵדָה

רַבֵּי אֵלִיהוּ הַפְּהוּ הַתְּמַרִּי זצ"ל
הַעוֹסֵק בְּמִשְׁנֵיּוֹת נִגְזַל מִגִּיהֶנּוּם עַל יְדֵי
אֲשֶׁר / הַיָּחִים אֲשֶׁר מִעֲדֵי מֶלֶךְ וְעַסֵּק
בַּתּוֹרָה

'שְׁמֵנָה' אוֹתִיּוֹת 'מִשְׁנָה' שֶׁהִיָּה עוֹסֵק בַּמִּשְׁנָה תְּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִפְר 'מְזַבְּחַת יַעֲקֹב' מִהָאָר"י הַקְּדוֹשׁ זִלְה"ה, כְּשֶׁאָדָם יוֹרֵד לְגִיהֶנּוּם קוֹרָא לְרֵאוּבֵן שִׁינְיֵלְהוּ, וְכֵן לְשִׁמְעוֹן, וְכֵן לְכָל שְׂבֵט וְשְׂבֵט, וְאֵין עוֹנָה לוֹ. וּכְשֶׁקוֹרָא לְאֲשֶׁר,

אָמַנְם מה שְׁאָמַר יוֹסֵף 'אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב' (להלן נ כד) וְכֵן יִצְחָק אָמַר (לעיל כח ד) 'וַיִּתֵּן לָךְ אֶת בְּרֵפֶת אַבְרָהָם' צְרִיף בְּאִוּר.

וְקָרָב לומר דְּשֵׁאֲנֵי שְׁמוֹת שְׁלֹשֶׁת הָעֲבוֹת מִכָּל שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם, כִּי כָּל שְׂאֵר הַשְּׁמוֹת אֵינִם רַק מְקַרְיִים לְפִי מַה שְׁיִזְדַּמֵּן בְּפִי הָעֲבוֹת לְקִרְוַת שֵׁם בְּנֵיהֶם, וְכָל עוֹד שְׂלֵא יִשְׁתַּדֵּל הַבֵּן לְהִכִּין נַפְשׁוֹ אֶל אַחַת מִן הַמַּעֲלוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת, לְקִנּוּת לוֹ אַחַת מִן הַשְּׁמוֹת הַתּוֹאֲרִים הַמְּשַׁבְּחִים לְהִקְרָא חֶכֶם, אוֹ נְבוֹן, צְדִיק, אוֹ עֲנִי, וְכדוּמָה, פְּחִיתוּת גְּדוּלָה הוּא לוֹ אִם יִשְׂאָר כָּל יָמָיו בְּשֵׁם תּוֹלְדוֹתוֹ לְבָד, וְלִזְהָה הַקּוֹרֵא אֶת אָבִיו בְּשֵׁם תּוֹלְדוֹתוֹ, יוֹרֵה בּוֹ פְּחִיתוּת מַעֲלָה וְהַעֲדָר כְּבוֹדוֹ.

אָבִי שֵׁם שְׁלֹשֶׁת הָעֲבוֹת אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב, הֵם שְׁמוֹת אֲשֶׁר פִּי הַשֵּׁם נִקְבַּם לְהִקְרָא כֵּן, וְכִי יֵשׁ לָךְ תְּשִׁיבוֹת גְּדוּלָה מִזֶּה אֲשֶׁר טָרַם נוֹצְרוֹ בְּכַטָּן וְקוֹדֵם הַיְלָדִים הָיְתָה עֵינַי ה' עֲלֵיהֶם לְהוֹדִיעַם בְּשֵׁם, אֲשֶׁר יוֹרֵה בְּלֵי סֶפֶק עַל יִתְרוֹן מַעֲלוֹת נַפְשׁוֹתֵיהֶם, וְלִזְהָה כְּבוֹד גְּדוֹל הוּא לָהֶם אִם יִקְרְאוּם וְרַעַם אַחֲרֵיהֶם בְּשֵׁם הַנִּקְבָּד אֲשֶׁר מִפִּי הַשֵּׁם יִצָּא לְקִרְוַתָּם בּוֹ. דְּגַמָּא לִזְהָ דְּבִיּוּמָא (לח) אָמַרְיָנָן דְּלֵא מְסַקִּינָן בְּשִׁמְיֵיהוּ דְּרִשְׁיַעֲי, וְכַתֵּב הַרִיטְבָא: וּמִפְּלֵ מְקוֹם מְסַקִּינָן בְּשִׁמְיֵיהּ דִּישְׁמַעְעָל בִּינָן שַׁהֲקִבָּה קְרֵאוּ בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם:

וּיְרֵאוּ אַחֵי יוֹסֵף כִּי מַת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהִשְׁבֵּנוּ יוֹסֵף לָנוּ אֵת כָּל הַרְעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ (נ טו)

יַעֲרוֹת דְּבַשׁ

רַבִּי יְהוֹנָתָן אֵיבְשִׁיץ זצ"ל

כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל מֵאֲחָדִים וְעוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם נִשְׁמַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וּמִסְיָעֲתָם לְגִבּוֹר עַל הַיָּצָר הַרַע

וַיֵּשׁ לְהִבָּיֵן וְכִי לֹא יִדְעוּ מִקֵּדָם שְׁמַת אָבִיהֶם, וְהֵלֵא עֲבָרוֹ יָמֵי בְּכֵיהּ וְחַנּוּטָהּ

בְּפָנִים חֲשׂוֹכוֹת, כְּמוֹ שְׁפָרֵשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת טו ח) 'בְּתַת ה' לָכֶם בְּעָרֵב לְאָכּוֹל וְלַחֵם בְּבִקְרָ לְשַׁבְּע'. וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא הִכְרַחֵי לְאָדָם, דְּהֵינּוּ כְּרִי אֲכִילתוֹ לְהֵבִיא שְׂכָר רַעֲבוֹן בֵּיתוֹ, הוּא הַדְּבָר הַנִּתֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת, וְלֹא יִחַסֵּר לְחַמּוֹ לְעַד וְלַנְּצַח. וְכָל הַמוֹתְרוֹת שֶׁהָאָדָם שׂוֹאֵל יוֹתֵר מִכְּרִי אֲכִילתוֹ, לְסוּף יַעֲזוֹב לְאַחֲרֵים חִילוֹ וַיִּחַלֵּק לְאַחֲרֵים, וְאוּלַי לְנוֹשֵׂא אֲלֻמְנָתוֹ, וְהוּא עֲצָמוֹ מְשַׁלֵּל וּמְרַחֵק מִן אוֹתָן הַמוֹתְרוֹת הַנִּתְּנִים לוֹ בְּעָרֵב.

וְכִי נֹאמַר 'בְּבִקְרָ', הֵינּוּ הַדְּבָר הַנִּתֵּן לוֹ בְּפָנִים מְאִירוֹת, זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר 'אִכְל', כִּי כְּרִי אֲכִילתוֹ לְבָד נִתֵּן לוֹ בְּפָנִים מְאִירוֹת, וְנִתֵּן לוֹ לְעַד, אִף עַל פִּי שְׁעַד' הוּא גַם כֵּן לְשׁוֹן שְׁלָל, מִכָּל מְקוֹם הַזְּכִירוֹ בְּלִשׁוֹן 'עַד' הַמּוֹרָה עַל הַנְּצַחִיּוּת. וְלְעָרֵב' מַה שְׁנִתֵּן לוֹ בְּפָנִים חֲשׂוֹכוֹת, הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר יִחַלֵּק לְאַחֲרֵים, וְהוּא מְשַׁלֵּל מִמֶּנּוּ, כִּי יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן 'שְׁלָל' עֲגֻנַת הַסֵּרָה, כְּמוֹ 'וַיִּנְשַׁל הַבְּרִזָּל' (דְּבָרִים יט ה) לְשׁוֹן שְׁלִילָה וְהַסֵּרָה:

שְׁמָה קָבְרוּ אֶת אַבְרָהָם וְאֵת שְׂרָה אִשְׁתּוֹ שְׁמָה קָבְרוּ אֵת יִצְחָק וְאֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ (מט לא)

הַכְּתָב וְהַקְּבָלָה

רַבִּי יַעֲקֹב צְבִי מַעֲקֵלְעֵנְבוֹרָג זצ"ל

כְּשֶׁהָבּוּ מְקַדִּים לומר 'אבִי' רִשְׁאֵי לְהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו / שְׁמוֹת שְׁלֹשֶׁת הָעֲבוֹת הַתֵּר לְזִרְעָם הַזְּכִירִים מֵאַחַר שְׁתַּנּוּגוֹ מִפִּי ה' וְאִינוּ לָךְ כְּבוֹד גְּדוֹל מְזִה

אִף עַל גַּב דְּאִסּוּר לְכֵן לְקָרָא אֶת אָבוֹתָיו בְּשֵׁמָם בֵּינָם בְּתִיבָהּ בֵּינָם לְאַחַר מוֹתָם (קְדוּשִׁין לא:), זֶה אֵינוֹ רַק כְּשִׁמְזִכִּיר שְׁמָם לְבָד, אֲבָל כְּשִׁאֲמַר 'אָבִיו' מִתֵּר, כְּמוֹ אָבִא תְּלַפְתָּא, אָבִא יוֹחֵי (כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ"א בִּי"ד סי' רמ"ב ס"ק ל"ו), וְאַחֲרֵי שְׁאָמַר תְּחַלֵּה (פְּסוּק כט) 'קָבְרוּ אֹתִי אֶל אֲבֹתַי', לְכֵן מִתֵּר לוֹ לְהַזְכִּיר שְׁמָם.

וְזָהוּ מְאֹמֵר חַו"ל בְּאִמְרָם 'מָה יִרְעוּ בַחַיִּים', הַרְצוֹן לְשׂוֹרְעוֹ צַדִּיקִים, אִף יַעֲקֹב בַּחַיִּים וְדַבֵּק בְּזוֹרְעוֹ, אֲבָל אִם אֵין יִרְעוּ בַחַיִּים, שֶׁהֵם רְשָׁעִים, אִף יַעֲקֹב מֵת וְנִסְתַּלֵּק, וְכַחוּ שֶׁל נֶחֱשׁ גּוֹבֵר. וְאִימְתֵי יַעֲקֹב דָּבֵק בְּנֹו, לְשֶׁהַכֵּל בְּכַרְף וְאִגוּדָה אַחַת, כִּי זֶהוּ מוֹרָה עַל תְּמִימוֹת, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם'. אֲבָל לְשֶׁבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים נִחְלָקֵת הַתְּיֹמֵת, אִזּוֹ אִי אֶפְשָׁר לְיַעֲקֹב לְהִתְדַבֵּק בְּנֹו, כִּי תַתֵּן אֲמֵת לְיַעֲקֹב, וּמִדְתּוֹ אֲמֵת, וְאִיךָ יִתְדַבֵּק לְשֶׁנֶּחֱלָקוּ הַלְּבָבוֹת, וְהַשְּׂנֵאָה כְּבוּשָׁה יִפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם' וְכו' (תהלים עח לו), הֲלֹא זֶה תְּכִלִּית שְׁקָר, וְנִסְתַּלֵּק יַעֲקֹב, וְאִזּוֹ כַחוּ שֶׁל נֶחֱשׁ הוֹלֵךְ וְחִזַּק [וכו'].

וְיִכְרֵךְ כַּאֲשֶׁר רָאוּ הַשְּׂבָטִים דְּנִסְתַּלֵּק מֵהֶם רֹוֹחַ יַעֲקֹב, וְזָהוּ כַּאֲשֶׁר רָאוּ שְׂמַת יַעֲקֹב אֲבִיָּהֶם, וְנִתְקַשְׁה לָהֶם הָא לֹא מֵת וַיֵּשׁ לוֹ לְהִיּוֹת דָּבֵק עִמָּהֶם, וְאֵין זֶה אֵלָא שְׁנִחְלָקוּ הַלְּבָבוֹת וְאֵין כָּאֵן חֲבוּר וְתְּמִימוֹת, וְחֶשְׁבוּ מֵהִיכִי תִיּוֹתֵי לֹא יִהְיֶה חֲבוּר, אֵין זֶה אֵלָא לֹו יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף, וְזָהוּ גוֹרֵם לְמִיתַת אֲבִינוּ: (ה"ב דרוש יב)

וְאֲבָל לְמַצְרַיִם, וְיִמָּה זֶה שְׁנוֹלֵד כִּי אֲמָרוּ 'כִּי מֵת אֲבִיָּהֶם'.

וְאִמְרֵינָן (תענית ה'): מְקִישׁ הוּא לְזוֹרְעוֹ, מָה יִרְעוּ בַחַיִּים אִף הוּא בַחַיִּים. וְהַכּוֹנֵה, דְּמִיתָהּ הִיא מוֹרָה בְּצַדִּיקִים אֵינָה בְּשִׁבִיל הַפְּרוּד מִגּוֹף הַחֲמֹר, דְּכִבְרַת אֲמָרוּ חֲכָמֵי הַגָּבֵל לְמִלְךָ אֲלֶכְסַנְדְּרוֹס, בְּעוֹדֵנוּ בְּגוֹפּוֹ אֲנוּ קְבוּרִים, וְכִמּוֹת נִפְרָדִים מֵעַל קְבוּרִים וְנִצְאוּ חֲפָשִׁי. רַק עַקֵר הַמִּיתָה הַהִסְתַּלְּקוֹת לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְנִסְתַּר אִישׁ מִרְעוּהוּ, אֲבָל יַעֲקֹב לֹא נִסְתַּלֵּק לְעוֹלָם עֲלִיּוֹן, כִּי אִם תְּמִיד נִשְׁמַתוֹ חוֹפֶפֶת וְדַבְּקָה בְּזוֹרְעוֹ הַחַיִּים, וְתְּמִיד עִמָּנוּ לְהִיּוֹת לָנוּ לְמַגֵּן, כְּמוֹ שְׁמִצְנוּ בְּקָרִיעַת יַם סוּף (שמות יד ל) 'יִרְאָה יִשְׂרָאֵל' סָבָא (וזה"ק ח"ב נג), בְּמִתֵּן תוֹרָה (שמות יט ב) 'יִחַן יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר' יִשְׂרָאֵל סָבָא. כִּי הַנֶּחֱשׁ תְּמִיד נֶגֶד יִשְׂרָאֵל בְּקִלְלַת ה' הוּא יִשׁוּפֵךְ רֹאשׁ' (לעיל ג טו), אֲמַנְם יַעֲקֹב שִׁירוֹ אוֹחֲזֵת בְּעַקֵב עֵשׂוֹ - הוּא הַנֶּחֱשׁ, הוּא הַמְּכַשֵּׁל כַח הַנֶּחֱשׁ, וְזָהוּ 'כִּי לֹא נֶחֱשׁ בְּיַעֲקֹב' (במדבר כג כג), רַק אִמְתַּת כְּשֶׁיֵּשׁ בְּעוֹלָם צַדִּיקִים, אֲבָל כְּשֶׁאֵין צַדִּיקִים בְּעוֹלָם גֵּרְמוּ לְנֶחֱשׁ לְגַבֵּר, כִּי יַעֲקֹב נִסְתַּלֵּק מִכָּל וְכָל.

מְעִשֵׁי הַצַּדִּיקִים

"הִנֵּה אֲבִיךָ חָלָה... וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל..." (מות, א-ב) הַרְהֵ"ק רַבִּי לֹוֹ יַצְחָק מְבַרְדִּיטְשׁוֹב זי"ע, רִגִּיל הִיָּה לְשֶׁאֵל עַל כָּל חוֹלָה שֶׁהִיָּה בְּעִיר, וְכַאֲשֶׁר הִיָּה שׁוֹמֵעַ עַל מָוֵן דְּהוּא שְׁנִחְלָה וְהוּא שׁוֹכֵב בְּבֵיתוֹ, הִיָּה הַרְבֵּי מוֹמָה לְלָכַת אֵלָיו לְבֵיתוֹ וּלְבַקֵּר אוֹתוֹ.

פַּעַם אַחַת נִכְנַס הַרְבֵּי מְבַרְדִּיטְשׁוֹב לְבֵיתוֹ שֶׁל חוֹלָה פְּלוֹנִי וּמִצְאָהוּ כְּשֶׁהוּא מִצַּר וְדוֹאֵג. שָׁאֵל אוֹתוֹ רַבִּי לֹוֹ יַצְחָק: "מִדּוּעַ אַתָּה דוֹאֵג?" הַשִּׁיב לוֹ הַחוֹלָה: "רַבִּי קְדוֹשׁ, אֲנִי מִרְגִּישׁ כִּי שְׁעוֹתֵי סְפוּרוֹת, וְלִבִּי מוֹלֵא תְּרַדָּה בְּמָה אֲנִי בֹא לְעִלְמָא דְקִשׁוּט, וְכִיצַד אֶרְאֶה אֶת פְּנֵי אָבִי

"אֵל נָא תִקְרַנִּי בְּמַצְרַיִם" (מו, כט) "...וְנִשְׁאַן מִתִּי חוֹץ לְאַרְצַת חַיִּים אֵלָא בְּצַעַר גִּלְגוּל מַחִילוֹת" (רש"י).

נִכְנַס זְמוֹן אֶחָד אֵל הַרְבֵּי מְרוֹ הַשְּׂרָף מִקְּאָצֵק זִיע"א, וְאָמַר לוֹ, כִּי הוּא מִתְּכַוֵּן לְעִלוֹת לְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, כְּדִי שְׁלֹא יִסְבֵּל לְאַחַר מָאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מִצַּעַר גִּלְגוּל מַחִילוֹת. נִעֲנֶה הַרְבֵּי מִקְּאָצֵק וְאָמַר לוֹ: "אִוִּי וְאָבוֹי. רָאוּ כְּפֹה בְּנֵי אָדָם הֲלָלוּ אוֹהֲבִים אֶת גּוֹכְם הַרְקוּב, שֶׁהֵם דוֹאֵגִים לוֹ אֶפְּלוֹ לְאַחַר מִיתָתוֹ..." (עמוד האמת)

ואולם, הרבי הקדוש מקאצק לא שמע לקול הרופא, שפן לא רצה בשום אפן ללבש בשעת למודו את המשקפים. ועל כך אמר: "אינני רוצה לעשות הפסק בין עיני להתורה הקדושה". (הרבי מקאצק ושישים גבורים)

ושוב מעשה בתלמידו של השרף מקאצק ז"ע, הצדיק רבי אליהו מוויסקיט זצ"ל, שקבל מאד ממוחש עינים. הרופאים צוהו להרכיב משקפים על עיניו. אמןם הוא הרכיב משקפים, אבל תמיד לפני הלמוד היה מסיר אותם ולומד ללא משקפים, ואז ספר את המעשה הנ"ל מרבו הקדוש מקאצק, בהוסיפו כי גם הוא, כרבו הקדוש, אינו רוצה לעשות מחיצה בין עיניו לתורה הקדושה. ואמןם, עד ליום פטירתו היה הצדיק רבי אליהו לומד ללא משקפים. (שם)

"לא יסור שבט... עד פי יבא שילה..." (מט, י)
כמור נוצרי שאל פעם בעת ופוח את הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ז"ע: אתם אומרים שכתוב בתורה "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד פי יבא שילה", משמע שתמיד השלטון יהיה בידיכם. ואלו המציאות מוכיחה כי לא כן הדבר. רואים אנו כי העם היהודי נרדף בכל שעה על ידי נוצרים ועל ידי האמות ששולטים ומושלים עליכם. משמע כי לא תמיד המלוכה והשלטון בידיכם!?

נענה הרה"ק מרימנוב ואמר לכמור: למילה "עד" יש שני פירושים; האחת כמשמעה, והשניה עד - לנצח, כמו "בטחו בה' עדי עד". וזהו הפרוש בפסוק: "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד", לא יסור השלטון

שבשמים? אין אני יודע עד כמה מצוות יש באמתחתי, ומה יהיה חלקי וגורלי לעולם הבא?"

קם הרבי מברדיטשוב ואמר לחולה: "אני נותן לך במתנה את כל חלקי בעולם הבא, ובלבד שתסיר כל דאגה מלבך. אינך צריך לדאג, כי כבר יש לך עם מה להגיע לפני אבינו שבשמים בעלמא דקשוט". ולא רק שאמר לו הרבי הדברים בפיו, אלא תכף ומיד, כל זמן שאותו חולה היה בחיים חיותו עשו החולה והרבי ביניהם קבלת קנין. פני החולה נראו מאשרים מאד, שכן זכה ברגע אחד לחיי העולם הבא, אבל כעבור מספר רגעים החולה נפטר.

כשראה כן אחד מהמקורבים, פנה אל הרה"ק רבי לוי יצחק ואמר לו: "רבי, בודאי היתה פונתו של רבנו להחזיק את החולה בחיים עוד זמן מה, ולכן עשה הרבי את מה שעשה, כדי להביאו לאשר. אבל הרי כבוד הרבי ראה בעליל כי אלו הקמה רגעיו האחרונים של החולה, ועודד זה כבר לא יועיל לו מאומה. ולמה אפוא היה צריך בכל זה?"

נענה רבי לוי יצחק ואמר לו לאותו יהודי: "שמע נא בני, ניחא לי למסד את כל חלקי בעולם הבא, רק כדי לחסוך רגע אחד של צער מיהודי חולה אנוש". (קהל הסיידים)

"ועיני ישראל כבדו מאזן לא יוכל לראות..." (מח, י)

הרה"ק מרן השרף רבי מנדלי מקאצק ז"ע, סבל הרבה מכאב עינים בשנותיו האחרונות לחייו. עץ לו רופא קמחה מנוארשה להרכיב על עיניו משקפים בשעת הלמוד, כדי שלא יזיק לו העיניו בספרים.

כך גם מספר על המגיד הרה"ק רבי **אברהם מטרדיסק** זי"ע, בנו של הרה"ק המגיד רבי **מרדכי מטשרנוביל** זי"ע, ה"ה רגיל כל שנה להביא ראיה מן התורה כי באותה שנה יבא המשיח ויגאל אותנו.

פעם שאלו אחד מחסידיו: "למדנו רבנו. בכל שנה אתם מביאים ראיה מהתורה כי השנה המשיח יבוא, אבל הוא לא בא. ולמה אפוא אתם צריכים להתאמץ בכך, אם בשמים לא מתחשבים בכם?"

השיבו המגיד מטרדיסק: "הדין הוא, שאם הבן רואה שאביו עושה דבר מה שאינו כשורה, אסור לו לבזותו, אלא רק יאמר לו "אבא כך כתוב בתורה". לכן גם אנו, כשאנו רואים בכל שנה שאבינו מלכנו, ה' יתברך עושה כפיכול דבר שלא פהגון... ואינו מביא לנו את המשיח, פועלים אנו מצדנו ואנו אומרים לו; 'אבא כך כתוב בתורה, שהשנה צריך אתה להביא את המשיח לגאל אותנו בגאולה שלמה'.

(עטרת אברהם)

"חכלילי עינים מיינו..." (מט, יב)

כפי הודיע, כל מי שראה את פניו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע לא נפטר מהעולם ללא תשובה. פעם התאוננו בפני הרה"ק רבי **צבי הירש מרימנוב** זי"ע אודות אדם, שמתסר בחליו האחרון, ואינו יכול להפטר מהעולם. הבין הרבי בזה דברים אמורים, והלך לראותו כדי להוציא דברים מפיו.

בהגיעו אליו, שאלו הרבי מרימנוב האם היה פעם אצל איזה צדיק? ואותו יהודי משיב: "הצדיקים אינם מענינים אותי, ואיני חפץ לראותם כלל!" אמר לו הרבי מרימנוב: "ואף על פי כן". אז ספר לו היהודי פדברים הללו:

מישראל לנצח. כלומר, לנצח הוא לא יסור, אבל רק לזמן מועט הוא יסור...
ואימתי הוא באמת יחזור? כי יבא שילה'.
 בשעה שיבוא מלך המשיח שהוא מצאצאיו של דוד המלך, תחזור עטרת השלטון לישראל, ו'ולו יקרה עמים'. אזי כל האמות כבר יהיו נכנעים לפני בני ישראל, כיון שהשלטון והמלוכה תשאר לנצח בידי בני ישראל.
 (עטרת מנחם)

"עד כי יבא שילה..." (שם) "מלך המשיח, שהמלוכה שלו" (רשי"י).

היו צדיקים ואדמו"רים שהיו רגילים לחשב את הקץ, ופעמים רבות היו עושים חשבונות שונים של קץ הגאולה. מששמע על כך הרה"ק רבי **יצחק יעקב**, מרן החוזה מלבלין זי"ע, היה מסביר את פגנת הצדיקים שהיו מחשבין את הקץ, ונותניו על כך תאריכים, על אף שהזמן חלף עבר ועדן משיח לא בא, וכך היה אומר:

ידוע, שאם האבא עושה איזה דבר שאינו כשורה, אסור לבן לומר לו "אבא, עברת על דברי תורה", כי אין זה כבוד אב. אלא רק קטר להראות לאב את הדין בתורה ולומר לו "אבא, כך כתוב בתורה" (ראה מייזשין לב).

כך היא פגנתם של אותם צדיקים, אשר ברצונם לחוות את דעתם כלפי הקב"ה שיגאלנו במהרה בימינו. הם מוצאים תאריך מסוים מתוך פסוקי התורה הקדושה, ומראים זאת לאבא (להקב"ה), ואומרים לו: אבא, כך וכך כתוב בתורה... כזה וכזה הוא תאריך הגאולה...
 (נפלאות הרבי)

שלמה, נתן בו מבט חוזר, ולאחר מן־שָׁבָה מעמיקה פָּנָה ואמר לו: "רבי שלמה, אל תתמהמה פָּאן, קום ושוב לביִתְךָ שְׁבִתְאִפִּילְלִית. בל תאחר לקיים את דְּבָרִי, אָנִי אֶצֵּא אַחֲרָיִךְ בְּעוֹד כְּשַׁעֲתִים".

למרות הפְּצוּרוֹת התלמיד להשאיר במקום, שהרי עדין לא סיים את המגבית בעיר זו, לא הספיק רבי יעקב אבי־חֲצִירָא להסביר לו את פֶּשֶׁר הַצּוּי הַבְּהוּל לְשׁוּב לְבֵיתוֹ, וְרַק הוֹסִיף שׁוּב לְדַחֵק בְּתַלְמִידוֹ שֶׁלֹּא יתמהמה וימהר למלא אחר הדְּבָרִים. הוא אף הבטיחו, שהוא יִדְאָג שְׁמִיּוּשָׁהוּ יִלְוֶה לוֹ אֶת סְכוּם הַכֶּסֶף שֶׁצָּפָה לְאַסּוֹף בְּמִידְלֵט, וְאֶחָד מֵתוֹשְׁבֵי הָעִיר יִמְלֵא אֶת מְקוֹמוֹ בְּאַסּוֹף הַסְּכוּם הַנִּדְרָשׁ מִקְרֵב כָּל בְּנֵי הָעִיר.

גבאי הקהלה במידלֵט, שֶׁשָּׁמְעוּ עַל עֲזִיבְתוֹ הַפְּתָאוּמִית שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה, מְהֵרוּ לְהַגִּיעַ לְאַכְסֻנְיָתוֹ שֶׁל מְרֹן 'אַבִּיר יַעֲקֹב', כְּדִי לְהוֹדֵעַ מִפִּיּוֹ, מֵהוּ הַגּוֹרֵם שֶׁהֵנִיעַ אוֹתוֹ לְהַחֲלָטָה זוּ. אֲמִנָּם בְּפִנּוּי שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה לֹא הָיָה רַבִּי יַעֲקֹב מְשִׁיב לָהֶם, אֲבָל פִּיּוֹן שֶׁכָּבֵר שְׁאֵלוֹהוּ, וְרַבִּי שְׁלֹמֹה עֲצָמוֹ כָּבֵר לֹא הָיָה בְּעִיר, וְעָשָׂה אֶת דְּרָכּוֹ בַּחֲזָרָה לְבֵיתוֹ, עָנָה לָהֶם פְּהֵאֵי לִישָׁנָא:

"כְּאִשֶּׁר נִכְנַס רַבִּי שְׁלֹמֹה לְחֲדָרֵי וְהִבְטַחְתִּי בְּצוּרְתוֹ, רְאִיתִי עַל הַצְּעִיף הַמְּכֻסָּה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהֵנָּה רְשׁוּמִים עָלָיו שְׁמוֹת הַמְּלֻאָכִים הַמְּזִנִּים לְלוֹוֹת אֶת הָאָדָם לְבֵית עוֹלְמוֹ. מֵתוֹךְ כֵּן הִבְנַתִּי, שֶׁהִגִּיעָה שְׁעֵתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה לְהַפְטֵר מִן הָעוֹלָם. וּמִכִּיּוֹן שְׂרוּצָה אָנִי שִׁזְכָּה לְמוֹת גְּבִיתוֹ וְעַל מִטָּתוֹ, וְלֹא בִּנְכָר, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְטַלֵּטל אוֹתוֹ לְאַחַר הַפְּטִירָה מִהֶכָּא לְהֵתָם - מִהֲרֵתִי לְשַׁלְּחוֹ לְבֵיתוֹ".

כְּשֶׁשָּׁב רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִי־חֲצִירָא לָעִיר תִּאֲפִילְלִית, מִצָּא אֶכָּן כָּבֵר אֶת רַבִּי שְׁלֹמֹה שֶׁנִּפְלַל לְמִשְׁכְּבוֹ, וְחוֹלְיוֹ מֵתַגְבֵּר עָלָיו מִשְׁעָה לְשַׁעָה. בְּיוֹם הַשְּׁבִת, בְּזִמְנָא רְעוּא דְרַעוּוִין, הִגִּיעַ רַבִּי יַעֲקֹב

בַּעַל עֲגָלָה הֵייתִי כָּל יְמֵי וְהַחֲסִידִים שִׁכְרוּ אוֹתִי כְּדִי לְהַסִּיעַם לְלִיז'עֵנְסֶק. הַתְּפַלְלִיתִי בְּאַכְסֻנְיָה, אֲכַלְתִּי וְגַם שְׁתִּיתִי, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן אֲמַרְתִּי לְעֲצָמִי, אַלְךָ וְאַרְאֶה אֶת הַחֲסִידִים וְאֶת הַתְּנַהּוּגוֹתָם. הִגַּעְתִּי לְבֵית הַמְּדוּרָשׁ וְרִאִיתִי כִּי פְּנִיָּהם שֶׁל הַחֲסִידִים אֲדָמִים כְּלֶהָב. אִזּוֹ אֲמַרְתִּי לְעֲצָמִי: "אִי, חֲסִידִים, אָנִי שְׁתִּיתִי כְּפֶלֶהָ, אֲבָל אַתֶּם, שְׁפִנִּיכֶם אֲדָמוֹת, בּוֹדְאֵי שְׁתִּיתֶם בְּכַפְלָיִם. לְאַחַר מִכֵּן רְאִיתִי אֶת רַבִּי, רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, וּפְנִיּוֹ כְּפִלְיָדֵי אֵשׁ, אוֹ אִזּוֹ שְׁעַרְתִּי לְעֲצָמִי כִּי הִרְבִּי שְׁתָּה כְּנֶגֶד כָּל־עַם..."

הבין הרבי מרימנוב מה מעכב את אותו יהודי מלהפטר מהעולם, שכן הוא כפי הנראה חשב מחשבות בלתי הגונות אודות הצדיק הנורא הרבי ר' אלימלך זי"ע. החל הרבי מרימנוב לעוררו לעשות תשובה. ואמנם, היהודי חזר בתשובה, אמר ודוּי על כל חטָאֵיו, ועוד באותו יום נפטר לְבֵית עוֹלְמוֹ. (דור צדיקים)

"וַיֵּאסֹף רַגְלֵי אֶל הַמַּטָּה וַיִּגַּע וַיֵּאסֹף אֶל עַמִּי" (מט, לג)

בשנת תרל"ב שָׁהָה רַבִּי שְׁלֹמֹה, אֶחָד מֵתַלְמִידָיו שֶׁל רַבְּנוֹ הַגַּה"ק רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִי־חֲצִירָא זי"ע, בַּעַל "אַבִּיר יַעֲקֹב" בְּעִיר מִידְלֵט שֶׁבְּמְרוֹקוֹ לְצַרְף עֲרִיכַת מְגֻבִית. כְּדָרְכּוֹ, הִתְאַכְסֵן רַבִּי שְׁלֹמֹה אֲצֵל רֹאשֵׁי הַקְּהֵלָה יְמִים אַחָדִים, עַד אֲשֶׁר יֵאסֹף אֶת הַסְּכוּם הַנְּחוּזִין, כִּי כֵּן הָיְתָה תְּמִיד דְּרָכּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּאַרְחַ קָבַע, לְהַקְצִיב לְכָל עִיר וְעִיר סֵךְ מְסוּסִים, וְהוּא לֹא הָיָה עוֹזֵב אֶת הָעִיר עַד שֶׁהָיוּ תוֹשְׁבֵיהָ מְשַׁלְּמִים לוֹ אֶת מְכֻסָּתָם.

באותם יְמִים שָׁהָה גַּם רַבְּנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב זי"ע בְּעִיר הַסְּמוּכָה פֶּאס, וְהוּא הִחְלִיט לְסוּר לְמִידְלֵט, שֶׁם פָּגַשׁ אֶת תַּלְמִידוֹ מִשְׁכָּבֵר הַיְמִיִּים. כְּאֲשֶׁר רָאָה רַבְּנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב אֶת רַבִּי

השמועה המעציבה על הסתלקותו של האי צדיק וקדוש פשטה במהירות בכל רחבי ווארשה, ואלפים מיהודי ווארשה החלו לנהר לעבר ביתו עוד בעצם השבת. הרחובות נתמלאו באנשים, ותרב תאניה ואניה, ושמת השבת השבתה. הלוחות הענקית התקיימה ביום ראשון מביתו לעבר בית העלמין 'גנשה' שבווארשה, כשאחרי מטתו נוהרת כל ווארשה היהודית, באבלה הכבד על הסתלקותו של הרבי הקדוש, שהאיר עיני ישראל בתורתו ובפעליו בחיים חיותו.

קברו נכרה בבית העלמין בווארשה, על אף שאביו הק' הרה"ק רבי יעקב דוד ז"ע

(פ' הרה"ק רבי יצחק מווארקא ז"ע) נטמן בבית העלמין באמשינוב, שכן כף היה רצונו, באשר קודם הסתלקותו התבטא ואמר: "אבי בחר לו את מקום קבורתו, ואף שלא כל אחד זוכה לדעת את מקום קבורתו, הרי כי במקום שמצויים יהודים רבים, שם קמות ופועלת זכות הרבים". מכף הבינו מקרביו כי רצונו להטמן בווארשה.

באותה שעה נעמד בנו הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב ז"ע (שמלא את מקומו באדמו"רות)

ליד הארון, וכאשר הורד הארון אלי קבר זעק במר לבו, זעקה שנסמעה למרחוק: "אוי טאטע, פי רחק ממוני מנחם משיב נפשי..." לאחר מכן הספידו כ"ק מרן ה"אמרי אמת" מגור ז"ע ואמר עליו: "נסתלק אחד משירי פנסת הגדולה".

(ארוי הלבנון)

בביתו של החסיד רבי אפרים פישל מוויסלאב ארעה צרה גדולה. אחד מילדיו נעדר רח"ל בשנות צעירותו, וכל כף הייתה צרתו גדולה, עד ששבועות רבים לאחר מכן לא יכל רבי אפרים פישל לקבל עליו תנחומיו, ודומה היה לו כמי שחרב עליו עולמו.

שוב לבקרו, וראה שמוצבו כבר בכי רע. הדבור היה קשה עליו, והרופאים שנצבו סביב מטתו הצביעו עליו כעל 'שכיב מרע'.

כששאל רבי יעקב לשלמו של תלמידו, ענה לו רבי שלמה בחכמה: "רואה אני, שנפתח הסתם ונסתם הפתוח", כשהוא רומז בדבריו, שהקבר נכרה לרגליו ואלו פיו הפתוח נסתם מאין יכלת כמעט לדבר. שעות מספר לאחר מכן, השיב רבי שלמה את נשמתו הטהורה ליוצרה, כשמלאכי עליון מלוים אותו לבית עולמו, והוא אך פו מ"ב שנים. (אביר יעקב)

יוסף יוסף על פני אביו ויגד עליו... (ג א) **ארבעים** שנה בדיק, משבת קדש פרשת וישלח תרל"ח ועד שבת קדש פרשת

וישלח תרע"ח נהל הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב ז"ע את קהל עדתו פאדמו"ר ומונהיג לכלל ולפרט. עמלו הרב בחיים חיותו ללא לאות למען הכלל והפרט, החלישה את גופו ביותר, וגרמה לו למחלת לב מסכנת. טובי הרופאים הזעקו למטת חליו, ואף הזמן אליו פרופסור ידוע מבדליו. אלא שכל מאמצי הרופאים עלו בתהו, כיון שכבר נגזרה גזרה.

בליל שבת קדש פרשת וישלח, ט"ז לחדש פסלו תרע"ח, נכנסו אליו חסידיו ומקורביו

כדי לברכו בברפת "שבתא טבא". הרבי ישב ליד השלחן והשיב למברכיו 'שבתא טבא' בפנים שמחים וקורנים בדרכו. לאחר שאחרון החסידים עזב את חדרו, הרגיש לפתע ברע, אבל המשיך לעגן במדרש רבה בדרכו כבכל ליל שבת. לאחר מכן קדש על היין ונטל את ידיו לסעודת שבת - חקל תפוחין קדישין. ובהגיע שעה שתים לאחר חצות בליל שבת, נצחו ארואלים את המצוקים, ותעל נשמתו של הרה"ק רבי מנחם ז"ע השמיימה במיתת נשיקה.

לאחר פטירת הגאון רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל אבד"ק דויניסק, בעל "משך חכמה" ו"אור שמח", היה אבל כבד בתפוצות ישראל, והספדים רבים נערכו עליו בימי השבעה, בימי השלשים, ובכל שנת האבל הראשונה לפטירתו. את ההספדים הראשונים עליו השמיע תלמידו המובהק חביבו הגאון רבי חיים זאב האראש זצ"ל, כשהוא זועק על פטירת רבו ב"ן השאר:

פטירת גאון ישראל זה עורר צער עמוק ואבל כללי בכל חלקי ההודות. בכל מקום אליו הגיעה השמועה המעציבה וכל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ד'. הגאון הגדול המאיר לעולם בתשובותיו ונוטל השמחה מבית ישראל, זה רשכבה"ג המשפח אלקים ואנשים בתורתו וצדקתו. רבנו רבי מאיר שמחה!

במלאות השבעה לפטירת רבי מאיר שמחה התקיים עליו מספד מר על ידי הגאון רבי יהודה ליב פינ זצ"ל גאב"ד סלונים, בבית המדרש "החמה", כשהוא בוכה על רבו בבכי מר ואומר: תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפר. אבל יחיד עשי לך מספד תמורדים. הנה רבי מאיר שמחה, נשמתו חופפת פאן בבית המדרש. כפי שאמר רב לרב שמואל בר שילת: (שבת מג). 'אחים בהספידא דהתם קאימנא', בשעת מיתתי תתאמן בהספד שלי, שיתחמומו ויכמרו רחמי העומדים ויבכו. דהתם קאימנא, אני עומד שם ואשמע איך תתחמום.

לאחר דברים היוצאים מלב קרוע ומרתת, נת'שב רבי יהודה ליב פינ על הארץ לאות אבל על הסתלקות מאורן של ישראל, וקול הבכי שלו נשמע והתגבר מרגע לרגע. ולא עוד הוא צוה גם על כל קהל עדתו שהיו בבית המדרש להת'שב יחד עמו על הארץ ולבפות את הסתלקות הגאון הגדול רבה של דויניסק, באומרו להם: "הנה התורה בוכה הנה

בצר לו נסע לרבו הרה"ק רבי ישעיה מפשעדיבורז זי"ע, כדי שיחזקו ביגונו הגדול. בהפנסו אל הקדש פנימה, שאל אותו רבי ישעיה: אולי יודע אתה על אחד מצדיקי פולין שנקרא בשם "רבי צבי הכהן"? באם תדע על צדיק שנקרא בשם זה תודיעני, ואגיד לך את דרכו בקדש בעבודת השי"ת מתוך שמחה והתלהבות.

וכל כך לפנה, המשיך רבי ישעיה וספר לרבי אפרים פישל, מן השמים אמרו לי פי צריך לקח מוסר מהרה"צ רבי צבי הכהן, לידע עד כמה צריך לעבוד את השי"ת גם בעת צרה ומצוקה. לרבי צבי הכהן נפטרה לו בתו היחידה (לאחר י"ד ימים שכבר נפטרו עליו בחייו), ועם כל זה, בשבת קדש שבתוך ימי האבלות, אמר ורקד רבי צבי הכהן בהתלהבות בזמור "לכה דודי" פאדם שמרקד ומחלל בחליל. האם גם אתה שמעית על הספור המפלא והנורא הזה? סים ושאל רבי ישעיה מפשעדיבורז את החסיד רבי אפרים פישל.

נענה ואמר רבי אפרים פישל להרה"ק מפשעדיבורז: אכן שמעתי על הספור הזה, ואני גם מפיר את הצדיק הזה, הוא הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב (תלמידו ומשרתו של הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זי"ע). ורבי אפרים פישל המשיך וספר להרבי מפשעדיבורז על גדל התלהבותו של הרה"ק רבי צבי הירש בשעת התפלה, בשמחה רבה ובשירה ובזמרה.

אם כן, נענה ואמר הרה"ק רבי ישעיה מפשעדיבורז לרבי אפרים פישל, הרי אתה אומר לבד פי דרכו נעלית היא עד מאד, ולכן עליך לקח מוסר מרבי צבי הכהן, הכי'צ צריך להתנהג עם גזרותיו של השי"ת, פי הוא אל-אמונה, צדיק וישר הוא, וכל משפטיו אמת וצדק. ואם תנהג כן, תוכל לקבל תחומין. (מבשר טוב)

כָּלֵל וְיִשְׂרָאֵל בּוֹקֵה, הִבֵּה נִבְכָּה יַחַד וְלֹא נִחְדָּל מִלְבַכּוֹת, עַד אֲשֶׁר דְּמַעוֹתֵינוּ יַעֲלוּ אֶל שַׁעֲרֵי הַשָּׁמַיִם."

"לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף..." (ג, טו)
כְּשֵׁנְתֵי־שֶׁבַע הִרְהִי"ק מְנַדְלֵי מוּזַאֲרָקֵי זִ"ע עַל כֶּסֶף הָאֲדָמון"רוֹת, לְאַחַר הַסְתַּלְקוֹת אֲבִיו הִרְהִי"ק רַבִּי יִצְחָק זִ"ע, לֹא הֵנִיחַ יוֹתֵר לַחֲסִידִים לְהַכְנִס אֵלָיו בְּכֹל שְׁעָה שֶׁהָיָה, כְּפִי שֶׁהָיָה אֲצֵל אֲבִיו, אֲלֵא קָבַע זְמַנִּים מִיַּחְדִּים לְהַכְנִס. וְאוֹלָם, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן, הִרְגִישׁ רַבִּי מְנַדְלֵי כִּי רַבִּים מִהַמְקַרְבִּים אֵלָיו בְּחַיֵּי אֲבִיו מִתְרַעְמִים עָלָיו בְּגִין כָּךְ.

אָמַר לָהֶם: בַּתּוֹרָה נֶאֱמַר וַיִּרְאוּ אָחִי יוֹסֵף כִּי מוֹת אֲבִיהֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף, וּמִפְרֵשׁ רַשִׁ"י: 'שֶׁהָיָה רְגִילוֹן לְסַעַד עַל שְׁלַחְנוּ וְהָיָה מְקַרְבּוֹ, וּמִשְׁמַת יַעֲקֹב לֹא קָרְבָן'. וְלָמָּה בְּאֵמַת יוֹסֵף לֹא קָרְבָן?

אֲלֵא, כְּשֵׁיַעֲקֹב הָיָה חַי, הָיָה יַעֲקֹב הַרְבִּי, וְתַמִּיד הָיוּ יוֹשְׁבִים עַל שְׁלַחְנוּ לְלֹא זְמַנִּים מְסֻיָּמִים, אֲבָל כַּאֲשֶׁר הוּא נִפְטָר, נַעֲשֶׂה יוֹסֵף הַרְבִּי, וְסַגֵּר קֶצֶת אֶת הַדֶּלֶת בְּפָנֵיהֶם... פְּדָרָךְ מִנְהִיג בְּיִשְׂרָאֵל. וְהֵם חָשְׁבוּ כִּי מַחְמַת שְׁנֵאָה עָשָׂה כֵּן... אֲבָל לֹא כֵּן הָיָה הַדְּבָר, כִּי אֶהְיֶה בְּיוֹתֵר... (עֲסַרְת מִנְחָם)

"גַּם בְּגִי מִכִּיר בֶּן מִנְשֶׁה יָלְדוּ עַל בְּרַפִּי יוֹסֵף" (ג, כא)

סַפּוּר מִכְּלֵא סַפֵּר הִרְהִי"ק רַבִּי אַבְרָהָם יְהוֹשֻׁעַ הַעֲשִׂיל מֵאַפְטָא זִ"ע, הֵ"א אֶהֱבֵ יִשְׂרָאֵל", בְּאוֹמְרוֹ: בִּימֵי חַרְפֵי שְׁמַעְתִּי עַל שְׁלֵשָׁה אַנְשִׁים שֶׁקָּנּוּ אֶת עוֹלָמָם, עוֹלָם הַבַּא, בְּשַׁעֲה אַחַת. וְזֶה אֶחָד מֵהֶם. וְכֵן סַפֵּר:

בְּעִירָה פְּלוֹנִית נִכְטָר לְבֵית עוֹלָמוֹ שׁוֹאֵב הַמַּיִם שֶׁל הָעֵינָה. עוֹד בְּתוֹךְ הַ"שְׁבָעָה" לְפִטְרֵתוֹ בָּא בְּהַקִּיץ אֶל רַבָּה שֶׁל הָעֵינָה כְּשֶׁהוּא מִבְּקֵשׁ מִמּוֹנוֹ לְגַמֵּל עִמּוֹ חֶסֶד: מִכֵּינֵן

גַּם בְּעָרִים אַחֲרוֹת וּבִישִׁיבוֹת רַבּוֹת נַעֲרְכוּ הַסְּפָדִים עַל הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ד' בְּהַסְתַּלְקוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה, רַבָּה הַנְּעָרֵץ שֶׁל דְּוִינְסֵק. בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל בּוֹיְלָנָא הַתְּמִים הַסַּפֵּד בּוֹ הִשְׁתַּפְּנוּ אֶלְפֵי אַנְשִׁים מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר, כְּשֶׁבְכַתֵּל הַמְזוּרָח בְּבֵית הַכְּנֶסֶת יָשְׁבוּ גְדוּלֵי וִילָנָא בְּרֵאשׁוֹת הַגְּאוּן רַבִּי חַיִּים עִזּוֹר גְּרוֹדְז'ינְסְקִי זְצוּק"ל, רַבֵּנִי וִילָנָא וְרַבֵּנִי עֵירוֹת הַסְּבִיבָה, וְהַמְסַפֵּד הָיָה הַגְּאוּן רַבִּי מְנַחֵם קְרוֹקוּבְסְקִי, מַגִּיד מִיִּשְׂרָיִם דְּמֵתָא וִילָנָא.

בְּרַאדִין, עִירוֹ שֶׁל מְרֵן הַ"חַפֵּץ חַיִּים" זִ"ע הַתְּקִימוּ שְׁנֵי הַסְּפָדִים, הָאֶחָד תַּכְף לְהַסְתַּלְקוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה, וְהַשֵּׁנִי לְאַחַר כְּמַחְצִית הַשָּׁנָה. בְּשֶׁלְהֵי תַרְף תַּרְפ"ז הַתְּמִים בְּיִשִּׁיבָה בְּרַאדִין מְסַפֵּד עַל שְׁלֵשֶׁת הַרוֹעִים שֶׁנִּפְטְרוּ בְּתוֹךְ מַחְצִית הַשָּׁנָה: רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה מְדוּינְסֵק שֶׁנִּפְטָר בְּיוֹם ד' בְּאֵלוֹל תַּרְפ"ו, הָאֲדָמוֹר רַבִּי יִשְׁשֻׁכָּר דֵּב מִבְּעֵלְזָא זִ"ע שֶׁנִּפְטָר בְּיוֹם כ"ב בְּחֶשֶׁן תַּרְפ"ו, וְהַגְּאוּן רַבִּי נִתָּן צְבִי פִינְקֵל זְצ"ל, הַסַּבָּא מִסְּלַבּוֹדְקָה שֶׁנִּפְטָר בְּיוֹם כ"ט שְׁבַט תַּרְפ"ז.

כֵּל עַת הַהֶסְפֵּד יָשָׁב מְרֵן הַ"חַפֵּץ חַיִּים" עַל הַמְּדַרְגוֹת הַמּוֹבִילוֹת אֶל אֲרוֹן הַקֶּדֶשׁ וְלֹא פָּסַק מִלְהוֹרִיד דְּמַעוֹת. וְכֵינֵן שְׁלֵא שְׁמַע הֵיטֵב אֶת דְּבָרֵי הַמְּסַפְּרִים, קוֹנֵן לְעַצְמוֹ וּמְנַה אֶת כֹּל הַגְּדוֹלִים שֶׁנִּסְתַּלְקוּ, וְאִז אָמַר "אוֹן רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה אִיז שׁוֹן אוֹיף נִישְׁט דָּא. בִּי וְנַעֲמַעַן זְעַנְעַן מִיר גַּעְבְּלִיבְעֵן?" [=גַּם רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה כְּבָר אֵינְנו, וְעַל מִי נִשְׁאַרְנוּ?"] (תּוֹלָדוֹת רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה הַכּוּחַ)

ביתי כל ימות השבוע. משום כן השתדלתי תמיד, כי בכל יום שישי יהיו לי בכיסי לפחות שני זהובים, תמורתם הייתי קונה שֶׁכָּר (בידה), וכל יום השבת שתינו אָנִי ובני ביתי שֶׁכָּר, והיינו שמוחים מאד בשמחת השבת. האנשים חשבו לי את הדָּבָר הַזֶּה, לשמוח עם המִשְׁפָּחָה בשמחת השבת, למדה טובה, אבל שוב, תדעו לָכֵס, כי לא זהו מעשה החסד שֶׁבָּשְׁלוּ זְכִיתִי להיות בן עולם הבא.

בערב שבת שעבר, האחרון לימי חיי העבודה היתה קשה ביותר, עד שבקשי גדול הצלחתי בסיומה של העבודה להשתכר שני זהובים. אבל לשמחתי לא היתה גבול, כי הנה גם היום יש לי כְּדֵי לקנות שֶׁכָּר לי ולמשפחתי. מהרתי לנסע לביתי כְּדֵי לקנות שֶׁכָּר, אבל בדרך שמעתי קול בכיה מבית אחד, בכיות עצומות פָּאלו שָׁאִין לתאר ואין לשער.

מהרתי לשים את פעמי לעבר הבית מפניו נשמעו הבכיות, והנה לתדהמתי רואה אני אשה אחת יושבת על הארץ עם כל בניה והמה בוכים כמו שמתאבלים על בר-מינו המנוח לפניהם. הבטתי מה וכה אבל לא ראיתי לנגד עיני שום נפטר שהוא. פניתי אל האשה ושאלתיה מדוע ולמה היא בוכה, והיא השיבה לי: ולמה לא אבכה? עבור כל שבת יש לי לכל הפחות מעות כְּדֵי לקנות שתי גרות, להם ודג מלוח, ואלו עכשו, שבת כבר נכנסת, ואין לי אפילו לא פרוטה אחת.

נכמרו רחמי על האשה הבוכיה הזאת וילדיה, הוצאתי את שני הזהובים מכיסי ונתתי לה, וכי אז, ברגע אחד, התהפכה הבכיה בבית לשמחה עצומה, על שיש לה מהיכן להשיג צרכי שבת קדש.

אשה זו, כבוד הרב, היא גלגול של נשמת אסתה המלכה, ולמה הגיעה שוב לעולם הזה? מפני מעשה שהיה. פעם אחת, לאחר

שאלמנתו ובניו נשארו בערום ובחסר כל מבלי פרוטה לפורטה, שהרי מעתה ואילך אין מי שיתן את דעתו עליהם כְּדֵי לפרנסם, מבקש הוא מהרב כי מעתה ואילך יהיה זה הוא שישגיח עליהם לפרנסם, כי אין להם די מחסורם כְּדֵי להחיות את נפשם.

משראה אותו הרב, התפלל ונדהם ביותר, ושָׁאָלוּ: הרי מצוי אִתָּה עֵדֵן בתוך שבעה ימים לפטירתך, וכידוע כל נפטר בתוך שבעה לפטירתו הוא בן חורין מפל דין של בית דין של מעלה. אם כן, על מה ולמה יש לך עתה דאגות שפאלו בדבר הפרנסה של אלמנתך ובני ביתך?

נענה הנפטר, שאב המים ואמר לרב: אכן כבר בן חורין אני מהדין של בית דין של מעלה, מפניו שאני בן עולם הבא. נדהם הרב מהדברים ששמע. שואב מים מה פשוט, וכבר בתוך שבעה לפטירתו נפסק לו שהוא בן עולם הבא. "במה זכית לָכֵר?" - לא יכל הרב לכלא את תמיהתו. השיב הנפטר ואמר: זכיתי לָכֵר מפני מעשה חסד אחד שעשיתי.

בעת שהייתי מביא כְּדֵי מים לבתי ישראל, כידוע המים נשפכים מעט כה ומעט כה מחמת הטלטול, בפרט לקומות גבוהות, ובני ישראל לא מקבלים לבסוף כְּדֵים מלאים במים, וכיצד אֶחָד מהם כִּסֵּף עבור כְּדֵים מלאים? בשל כך היה מנהגי תמיד להחזיק אצלי כְּדֵין קטן סגור מלא במים, מפניו הייתי ממלא את הכדים שנשפכו מהם המים, כְּדֵי שֶׁלִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יהיו כְּדֵים מלאים מים. כל האנשים החשיבו לי דָּבָר זֶה לחסד עצום, אבל תדעו לָכֵס, כי לא זהו מעשה החסד שֶׁבָּשְׁלוּ זְכִיתִי להיות בן עולם הבא.

מדה נוספת של חסד היתה לי. מפניו שבכל ימות השבוע הייתי עֹמֵל קשה לפרנסתי, טרוד בעבודתי מבקר ועד ערב, עד שלא נותר לי אפילו רגע אחד כְּדֵי לשוחח משהו עם בני

"גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברפי יוסף" (ג, כג).

קודם שנולד כ"ק מרן ה"אמרי אמת" מגור זי"ע (ביום ז' בטבת תרכ"ו), היתה אמו הילדת, אשת כ"ק מרן ה"שפת אמת" זי"ע מקשה לילד. או אז אמר הסבא רבא כ"ק מרן החדושי הרי"ם זי"ע, כי לא נעמוד להתפלל תפילת שחרית עד שתבוא הישועה. ואמנם, לאחר זמן קצר הגיעה הבשורה הטובה כי נולד בן למזל טוב. אמר מרן החדושי הרי"ם "מזל טוב" ונעמד להתפלל תפילת שחרית.

ברית המילה נערכה בתכונה חגיגית ובשמחה גדולה ביותר, כפאר דעתו של כ"ק מרן החדושי הרי"ם הוה בדיחא עליו, ואז השמיע דברי תורה לרב מתוף שמחה רבא.

באמצע הסעודה אמר החדושי הרי"ם: ברוף ה' שנתקמם בי הפתוב "גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברפי יוסף" (בלומה, זמיתי לראות דור רביעי).

נענה הרה"ק רבי פנחס אליהו מפיליץ צווק"ל (בן אחיו של מרן החדושי הרי"ם), שהיה אף הוא בן המסבים בסעודה ואמר להרי"ם: "התרגום מתרגם 'ורבי יוסף' (בלומה, שיוסף גדלם...). דהיננו, נתכונן לברוך את הסבא שגם יזכה לגדל את אותו דור רביעי. אלא שאז, בשמע החדושי הרי"ם את דבריו, הוא הוציא אנהה עמקה מלבו.

ואמנם, לא לשוא נאנח הרבי. מרן החדושי הרי"ם זכה רק לראות דור רביעי, אבל לא זכה לגדלו, שכן שבועות אחדים לאחר מכן, ביום ש"ק כ"ו אדר (תרכ"ו) עלתה נשמתו של מרן החדושי הרי"ם זי"ע בסערה השמיומה.

(מאיר עיני הגולה)

שנפטרה בגלגול הקודם, טילה בין ההיכלות העליונים (כראוי למלכה שמלכה על מאה ועשרים ושבב מדינות, והצילה את כל עם ישראל מפלה), ובדרכה הגיעה להיכל אחד גדול מאד, ורצתה להכנס לתוכו, כדי לראות מה נעשה בפנים. אלא, ששומר הפתח עצר אותה מלהכנס ואמר לה: "להיכל זה אין לך רשות להכנס!" ואולם, היא לא השגיחה עליו, והחלה לצעק עליו שניח לה להכנס. ברם. אזניו אטמו משמע והוא לא הניח לה להכנס בשום אופן.

משראתה כן, הלכה בקובלנא לפני בית דין של מעלה, לספר על השומר שלא מניח לה להכנס. נענו ואמרו לה: "תדעי לך כי היכל זה הוא של עניים מרודים, וכיון שמעולם לא טעמת טעם של עניות, משום כן אין לך רשות להכנס להיכל זה. ואולם, בתנאי אחד, אמרו לה. באם את מוכנה לירד שוב בגלגול לעולם הזה, ואף לטעם טעם של דכדוכי עניות, אזי נתן לך עתה להכנס לאותו היכל". האשה הסכימה, ונפסק עליה לירד בגלגול לעולם הזה, ולחיות בו כעניה מרודה.

ואולם, בערב שבת שעבר, לאחר שעברו עליה יסורין נוראיים כל כך, פסקו עליה בבית דין של מעלה כי כבר די לה ביסורין אלו. ואמנם, תדע כבוד הרב, כי גם היא כבר נפטרה, וחזרה למדרגתה בעולם העליון. ואני, מפנין שהחיתי אותה, פסקו גם עלי בבית דין של מעלה שאהיה בן עולם הבא, ואלף לעולמי באותו יום בו היא החזירה את נשמתה לגנוי מרומים וחזרה למדרגתה.

וסיים הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע, ה"אהב שראל", ואמר: "צאו וראו עד כמה גדול הכח של החיות נפשות ברעב ובצמא".

הרה"ק רבי צבי אלימלך (שפירא) זי"ע, מדינוב

פעל "בני יששכר"

יומא דהילולא - ח" טבת

בלוג'ן זיע"א, אותו ראָה גם כְּרַבּוּ הַמְּבַקֵּה.

פעם אחת, בבואו לשיבת במחצתו של רבו החוזה, נכד החוזה את רבי צבי אלימלך לזמור בשלחנו הטהור. ולא רק זאת, אלא גם הורה לו להתפלל "פסוקי דזמרה" לפני העמוד. לפתע, לפני שהחלו 'ברוך שאמר' נגש אליו החוזה מלובלין ואמר לו: "אל תפסיק ואל תעזב את העמוד, אלא תמשיך להתפלל את כל תפילת שחרית עד סופה". לאחר התפלה אמר החוזה מלובלין: "וכי מה אעשה, תפלתו של צבי אלימלך הייתה פה ערבה, עד שגם העליונים שחמו עמו, ולכן בקשתי ממנו שימשיך בתפלה".

מני אז ואילך היה החוזה מלובלין מכבד את רבי צבי אלימלך פעמים רבות להתפלל לפני העמוד, בהן בשבתות, והן באשר היה מגיע לשיבות במחצתו בימים הנוראים.

פמליא של מעלה אומרת עמו נשמת - - -

השתפכותו בתפלה של ה'בני יששכר' הייתה ידועה גם לצדיקי הדור שהיו מכבדים אותו פעמים רבות להתפלל לפני העמוד. פעם, שבת הגני יששכר במחצתו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א, וכאשר הגיעה שעת תפילת שחרית, הבחינו החסידים פי הרבי מזידיטשוב אינו ממהר להתחיל בתפלה.

החסידים תמהו מדוע מתאחרת התפלה, אלא שהרבי לא גלה לאיש את הטעם. רבי צבי הירש התהלך אחוז שרעפים, נשכךל פעם הוא נושא את עיניו לעבר פתח בית המדרש. ואמנם, לפתע, משך ראָה הרבי את ה'בני יששכר' פְּשֵׁאוּ ונכנס לבית המדרש. הורה רבי מזידיטשוב לאָחד מחסידיו לנָשֵׁת לעמוד וְלִהְתַּחֵיל בַּפְּסוּקֵי דְזִמְרָה,

כָּךְ נִמְשְׁכָה הַתְּפִלָּה עַד שֶׁהִגִּיעוּ לַתְּפִלַּת "שוכן עד". אז, בקש הרבי מזידיטשוב מרבי צבי אלימלך פי יָגֵשׁ לַעֲמוּד לְהַתְּפַלֵּל תְּפִילַּת שַׁחֲרִית. לאחר התפלה התבטא ואמר רבי צבי הירש: "באשר רבי צבי אלימלך אמר 'נשמת כל ח' ראינו את כל הפמליא של מעלה פְּשֵׁיאַ אומרת נשמת יחד עמו, ולכן חפצתי פי הוא יָגֵשׁ לַעֲמוּד לַתְּפִלַּת שַׁחֲרִית".

במהרה יבוא אלינו...

פעם, בסעודת מלֶוּה מְלֶךְה, פֶּאָשֶׁר הַרַה"ק רַבִּי אֶלְעָזָר זי"ע מלאנצהוט (בנו של הרה"ק ה'בני יששכר') נגן את הנגון 'אלהו הנביא', וְשֵׁב לִידוֹ עֵינֵי אָחַד וְהֵבִית הֵיטֵב לַתּוֹךְ פִּיּוֹ. שָׁאַל אוֹתוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: מִדּוּעַ כְּבוֹדוֹ עוֹשֶׂה זֹאת וּמְבִיט כֶּךָ לַתּוֹךְ פִּי? הִשִּׁיבוּ הָעֵינִי פי הוא רֹצֵה לְרֹאשׁ פִּיצַד הַפְּלִים יוֹצֵאוֹת מֵתוֹךְ פִּי.

מששמע זאת הרה"ק רבי אלעזר, הבין פי העניי הָזֶה אֵינּוּ אִישׁ פְּשׁוּט. הוא שָׁלַח לְבַדְק בּוֹ חֲפָצָיו, וְאָנּוּ מְצָא שֶׁם שׁוֹפֵר.

בשנת תקמ"ג נרחה שמשו של הרה"ק רבי צבי אלימלך שפירא זי"ע, מדינוב, גבייתו של אביו הרבני מ"ה פסח זצ"ל. לפני הגרית נכנסה אמו אל הדוד שלה הרה"ק רבי אלימלך זיע"א מליז'ענסק כדי לשאל אותו איזה שם תתן לתינוק הנולד. נענה רבי אלימלך ואמר לה: תקראי לו אלימלך. והאם, בשמיעה זאת, נבהלה מאד ואף פחדה. היא חששה שהידור ה'רבי ר' אלימלך כבר לא יחיה עד הגרית ולכן הוא אומר לקרא לילד פשמו. בשל כך, בהגיע יום הגרית הוסיפה לו את השם 'צבי', ונקרא שמו בישאל צבי אלימלך.

כאשר שמע מקר הרבי ר' אלימלך נאנח אָנַחָה עֲמִיקָה, ואמר: "פחדת שפבר לא אֲחִינָה... אֲנִי רַצִּיתִי שְׁהוּא יִקְרָא אֶלְיִמְלֶךְ כִּי שְׁיִהְיֶה מִמֶּשׁ מְלֶךְ (מִיִּלְדָּה), אֲבָל אֶת הוֹסַפְתָּ לוֹ אֶת הַשֵּׁם "צבי", וְכִדּוּעֵי, צְבִי לֹא יִכּוֹל לְהִיּוֹת מְלֶךְ..."

משחר ועוריו נודע פֶּאִישׁ קְדוֹשׁ וְטָהוֹר. הוא היה נכדו של המקבל רבי שמשון מאוסטרופול, וְהָיָה תַלְמִיד מְבַקֵּה לְמֶרֶן החוזה מלובלין, וְהַרַה"ק רַבִּי מִנְדְּלֵי מְרִימָנוּב. הוא הצט'ן בְּהַתְּמַדְתּוֹ, וְהִשְׁתַּמֵּס בַּיּוֹתֵר בְּשִׁבְלֵי תוֹרַת הַנְּסִתָּה וְהוֹסֵד. הוא היה חתנו של הרב שמואל מנדל זצוק"ל מצ'יטש.

הוא כהן ברבנות בכמה עירות, כמו: ריבטיץ, סטרז'וב, האליץ, דינוב, ומונקאטש. בסוף ימיו חזר לעירו דינוב, ובה נשאר עד להסתלקותו, בה כהן על פס האדמו"רות ועל שמה נקרא עד עצם היום הזה. נהג לחתם על מכתביו בחתימה "האוהב האמון כלל ישראל, וירוש טוב לעמו". נודע בחבורו הגדול שחבר "בני יששכר" ואף אמר על עצמו פי הוא נָצַר לְכָּתוּב מִשְׁמוֹנָא, שְׁהָיָה מִשְׁבֵּט יששכר. כמו"כ חבר חבורים נוספים, כמו: פּוֹא אַגְרָא דְפּוֹרְקָא, דְרָךְ פּוֹדִיָה, ועוד חבורים. בהגיעו רק לגיל נ"ו שנים, בסתלק לישיבה של מעלה, ביום ח" טבת תר"א, ומנו"כ בדינוב, בפולין.

צאצאיו:

ד' בנים וג' בנות הותרו אחריו. בניו היו: הרב משולם זושא (נסתלק בשנת תק"ץ). הרה"ק רבי דוד זי"ע, ממלא מקומו בדינוב. הרה"ק רבי אלעזר זי"ע רב ואדמו"ר בבלצנט. והרב שמואל מפרמישלא זצ"ל. בנותיו אשת הרב נחמיה בן הרב צבי, אשת הרב משה שיינפלד ממז'ילובריץ, ואשת הרב יעקב אורי, רב בטארקה.

עליונים ששו...

עוד בהיות הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע, פעל "בני יששכר" בגיל צעיר, דבק בחסידות ונסע פעמים רבות לרבו הקדוש, הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זי"ע. בד בבד עם זאת, היה נוסע תמידיו כסדרן להתחופף בצלו של רבו מרן החוזה

הרה"ק רבי צבי אלימלך (שפירא) זי"ע, מדינוב

בעל "בני יששכר"

יומא דהילולא - ח"י טבת

אלא, כש'היצר הרע בא להסית את האדם אינו מגלה לו כי זו עברה. אלא להפך, הוא מסביר לו בצחצחות לשון כי זו מצוה... ועל זה אמרו חז"ל "אם פגע בך מנגל זה משכחה לבית המדרש", ולמה דוקא לבית המדרש? שם יאמר האדם לצייר; אדרבה, הוא לי בשלחן-ערוך, באיזה סעיף כתוב כי זו מצוה?

כל זה אמור באדם פשוט. אבל בחסיד אין הדבר מועיל. כינו ש'היצר אומר לו; אמןם דבר זה לא מובא בשו"ע, אבל אתה פחסידי עושה הרי לפנים משורת הדיו, אתה מקנים גם את מה שלא כתוב בשו"ע, ולכן חסיד דוקא נצרך לשמירה יתרה מפני היצר הרע.

תפלה על אחריו בט"ו בשבט

המשנה לא אומרת בלשון רבים; ראש השנה לאילנות, אלא אומרת לאילן. לרמז על מה שקבלנו, שיש להתפלל בט"ו בשבט להשי"ת ש'זמין לנו אחריו מהדר לשנה הבאה. וזהו "לאילן", הוא האילן המיוחד הנצרך לקיים המצוה של פרי עץ הדר.

וזה לשה"ק: "מה שקבלנו מאבותינו להתפלל בט"ו בשבט על אחריו כשר ויפה ומדר ש'זמין השי"ת בעת המצטרף למצוה, כי הנה זה היום אשר עולה השחר באילנות, והוא כפי הזנות של כל אחד מישראל.

הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הצמיחה, ש'זמין לו השי"ת לעת המצטרף את הפרי עץ הדר. והנה תפלתו תעשה פרות" עכ"ל הק'.

לאחר מכן ננסו רבי אלעזר לאביו בעל "בני יששכר" וספר לו את הדבר. אמר לו אביו: תדע לך כי העניי הנה כבר הנה אצלי, והוא הוכיח לי בהזכחות ברורות שהיא המשיח. אבל יחד עם זאת אמר לי כי אינו מסגל יותר לסבל את צרותיהם של ישראל שהעמסו על פתפיו. לכן נעתה היא מכתת את רגליו לשלושה "הרשעון" כדי לבקש מהם שיתפלל לה' שיגאל את ישראל ויאבוא הקץ לסבלו. והשלושה הם: הרה"ק רבי הירש מייז'ן, מדינוב, הרה"ק רבי הירש מזידיטשוב, והרה"ק רבי הירש מרימנוב.

ארבעת הבנים כמו קריאת שמע

הרה"ק בעל "בני יששכר" הנה נוהג בליל פסח, קדם שהתחיל את הסדר, ללקת ולראות כיצד בני ישראל עורכים אותו.

פעם עבר ליד בית אחד ושמע כיצד בעל הבית (איש פשוט), כשהוא קורא את ארבעת הבנים, הוא צועק אחד חכם, אחד רשע, ומטעים את המלה "א-ה-ד" וצועק בקול כמו שצועקים בקריאת שמע. לאחר מכן אמר הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א: יהודי זה עשה מארבעת הבנים, גם מהבן הרשע תפלה קדושה, כמו קריאת שמע...

מאמרותיו:

"כי יצר לב האדם רע מנעריו..." (בראשית ח, כא)

משננער האדם לצאת ממעי אמו נתן בו יצר הרע. ויש לאדם לעמל הרבה כדי להתגבר עליו, כי היצר "מנער" ומזעזע את האדם כדי לחטא. וזה שאומר דוד המלך ע"ה "שמרה נפשי כי חסיד אני". וקשה, וכי בשביל שהוא חסיד הוא נצרך לשמירה יתרה? וכי אדם פשוט לא נצרך לשמירה יתרה מפני היצר הרע?

להעלות נר תמיד - לזכר נשמת

ט"ו טבת

רבי חיים מרדכי ב"ר איתמר רוזנבוים מנדבורנה

י"ז טבת

רבי אפרים פישל ב"ר יוסף יהודה אריה לייב מסטריקוב

י"ח טבת

רבי צבי אלימלך ב"ר פסח שפירא מדינוב

(ב' בני יששכר אגרא דכלה)

י"ג טבת

רבי משה ב"ר דוד מלעלוב

רבי מנחם מנדל מווישווא ב"ר ישראל מוויז'ניץ

(ב' שארית מנחם)

י"ד טבת

רבי אלטר אלעזר מנחם ב"ר משה מרדכי בידרמן מלעלוב

כל מצותיך אמונה יסודות האמונה בפרשה במשנת הבעש"ט

לא נגאלו ישראל אלא בזכות האמונה

וישמעו כי פקד' וגו', כלומר שהאמינו על ידי ששמעו לשון פקד, הרי שיסוד אמונתם שבזכות זה נגאלו, כמו שאמרו חז"ל (מכילתא בשלח פ"ו) לא נגאלו ישראל אלא בזכות האמונה, היה על ידי יעקב ויוסף, שמסרו לבניהם ובניהם לבניהם עד דור יוצאי מצרים לשון הגאולה, והם האמינו בזה במה שקבלו מאבותיהן, כי אלו לא האמינו בזה היה מילתא דלא רמיא עלייהו ולא מדרכי-]היתא זו מילה שאינה מונחת אצלם בחשיבות, ולא היו זוכרים אותה], וממה שהיה זה מסור בידם ובלבם, על כרחך שהאמינו שבזה יהיו נגאלים. וזהו שאמר טעם על אומרו 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמור' דור אחר דור, כי 'בעבור זה' מה שסיפרו לנו אבותינו והם לבניהם דור אחר דור 'עשה ה' לי' לגאלני 'בצאתי ממצרים', מזה תדע ותשכיל כח הסיפור דור אחר דור, למען להשריש האמונה בלבם שעתידין כמו כן להגאל שנית, ובזכות האמונה יגאלנו, אמן כן יהי רצון.

אמונה אינה דבר ששמור ללב בלבד, אדרבא כבר למדנו מהחכם מכל אדם (משלי יב יז) 'פִּיחַ אֲמוּנָה יִגִּיד צֶדֶק', כי יש לדבר דיבורי אמונה ולהעבירה מאב לבן. בפרט בדורנו אשר מכל עבר ופינה שומעים כל מיני מחשבי קיצים למיניהם, העלולים לגרום להחלשות באמונה בכלל ובאמונת הגאולה בפרט, וחובה עלינו להעביר את לפיד האמונה לדורות הבאים כפי שלמדנו בפרשתנו מיעקב ויוסף.

וכה האיר את עינינו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים מסיגעט זיע"א בספרו הקדוש 'ייטב לב' (פרשת בא): 'לך ואספת את זקני ישראל וגו' לאמר פקד פקדתי אתכם וגו' ושמעו לקולך' (שמות ג טז). פירש רש"י שסימן זה מסור בידם מיעקב ויוסף שבלשון זה הם נגאלים, [שכן יוסף הגיד להם ש]יעקב אמר (נ כד) 'ואלהים פקד פקד אתכם, ויוסף אמר להם (שם כה) 'פקד פקד אלהים אתכם'. ואכן כתיב (שמות ד לא) 'ויאמן העם

השבת נועם הנשמות השבת בפרשה בכבשונה של חסידות

סעודה שלישית החשובה שבסעודות השבת

על ראש הפסחה' (שם לא) ופירש רש"י שהיתה מטתו של ימיה. ואיתא במדרש (ב"ר סג ב) רבי שמואל בר רב יצחק אמו, אברהם לא ניצל מכבשן האש אלא בזכות של יעקב. משל לאחד שהיה לו דין לפני השלטון, ויצא דינו מלפני השלטון לשרף, וצפה אותו השלטון באסטרוולוגיאה שלו שהוא עתיד להוליד בת והיא נשאת למלך. אמו, כדאי הוא להנצל בזכות בתו שהוא עתיד להוליד, והיא נשאת למלך. כך אברהם יצא דינו מלפני נמרוד לשרף, וצפה הקדוש ברוך הוא שיעקב עתיד לעמוד ממנו, אמר כדאי הוא אברהם להנצל בזכותו של יעקב, הה"ד (ישעיה כט כב) 'לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם', יעקב פדה את אברהם. ובזוהר (וירא קיט) תא חזי תושבחן דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין

כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סי' רצא ס"א): 'יהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית, ואף אם הוא שבע יכול לקיים אותה בכביצה... והחכם עיניו בראשו (קהלת ב ד) שלא ימלא בטנו בסעודת הבוקר, כדי ליתן מקום לסעודה שלישית'. אכן, במקהלות החסידים הצועדים בדרכי הבעל שם טוב הקדוש, ניתנה לסעודה שלישית חשיבות יתירה משאר סעודות השבת, והקפידו לאוכלה במנין עשרה בבית המדרש.

טעם נפלא לדבר רימז הרה"ק ר' אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א בפרשתנו (הובאו דבריו בספר 'ארבעה ארזים' חלק האו"ב ויח"ט): 'יְהִי יַעֲקֹב' (מז כח) יעקב בחיר שבאבות היה, כמו שאמרו במדרש בפרשתו (ב"ר מכ"ו ויח"ט צו) 'יְהִי רַבּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל לְמוֹת', (שם כט) נאמרה קריבת ימים בבחור שבאבות זה יעקב, 'כי יעקב בחר לו יה' (תהלים קלה ד). ועוד כתיב בפרשתו 'יְהִי שְׂרָאֵל

וכן סעודת היום, אפשר לחשוב שהאדם אוכל משום שהוא רעב. אבל כשבא לסעודה שלישית הרי אינו רעב, מכיון שאכל כבר סעודת היום, ומכל מקום נוטל ידיו ואוכל סעודה שלישית, הרי שבזו הסעודה נתברר למפרע שמה שהאדם אוכל כל סעודות שבת, הכל הוא לעונג שבת ולא לרעבון. וסעודה שלישית הרי כנגד יעקב אבינו, ועל ידי זה נתברר שאף סעודות הראשונות היו רק לשם עונג שבת, וזה הפשט 'יעקב אשר פדה את אברהם', 'צוה ישועות יעקב', סעודת יעקב פודה ומושיעה את סעודות אברהם ויצחק להראות מעלתו, ודפח"ח. וזהו יעקב בחיר שבאבות, שעל ידי הסעודה שעל שמו, ניכרת שלימות סעודות כל האבות.

כך 'צוה ישועות יעקב' (תהלים מד ה) דא יצחק, דכיון דאשתזיב יצחק [מעקידתא] ישועות יעקב הוו. [-בוא וראה, המשובח שבאבות יעקב היה, ואלמלא יצחק לא היה יעקב בא לעולם, ולכן 'צוה ישועות יעקב' זה יצחק, כי כיון שניצל יצחק מהעקידה, נולד יעקב אבינו, ונהיו ישועות יעקב שבזכותו ניצל יצחק]. ונודע שג' סעודות השבת מרומז כנגד ג' אבות, סעודת ליל שבת כנגד אברהם אבינו עליו השלום, וסעודת היום היא כנגד יצחק אבינו עליו השלום, ושלוש-סעודות כנגד יעקב אבינו עליו השלום. לכאורה, הרי אפשר לחשוב שסעודת ליל שבת וסעודת שבת ביום אינה נאכלת כי אם לרעבון, ולא משום עונג שבת, כי מן המנחה ולמעלה של ערב שבת קודש הרי אסור באכילה.

הלכה האם ראוי להימנע מלהודיע על מחלת אדם או פטירתו ר"ל?

לעניין כדי שידע את אשר לפניו. לכן נכון לספר לקרובי החולה על מחלתו כדי שידאגו לרפואתו, וכן ראוי ליידע את הצדיק כדי שיבקש עליו רחמים.

אכן בנוגע להודעה על מותו של אדם בר-מינו, נהוג היה באשכנז להימנע מדיבור מפורש בעניין, אלא היו שופכים לרוב את כל המים שהיו בבית ועל ידי כך נרמזו האנשים במה שנרמזו. החיד"א מוסיף טעם נוסף להימנעות מפרסום הידיעה, משום שהמודיע גורם נזק גדול, שהשומע יתעצב וימעט בעבודת ה', והעוון תלוי בו.

אולם בנוגע להודעה בכתב, יש מהאחרונים שנקטו שאין בה משום 'מוציא דבה הוא כסיל', שאינו שייך אלא בדיבור שהוא הנקרא 'דבה', ואילו כתיבה, ובכלל זאת גם פרסום ידיעה בעיתון, אינה אלא כרמז ואין בה חשש. ויש שלימדו זכות בדרכים שונות גם על המנהג להודיע ברמקול.

מקורות: יומא עז, שו"ע יו"ד סי' תב סי"ב; ספר חסידים סי' תתב; ארחות חיים הלכות אבל סי' יא וכלבו סי' קיד; עבודת הקודש, צפורן שמיר, פסקא קעא; שלמת יוסף סי' כא אות ב ושו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר ח"א יו"ד סי' רסג; וישב יוסף יו"ד סי' מד.

הגמרא מספרת על חטא חמור שחטאו ישראל ובעטיו נגזר עליהם עונש. גזרו על המלאך גבריאל לקחת מלא חפניו גחלי אש מבין הכרובים ולזרוק על העיר ירושלים, וכשחזר גבריאל ואמר שעשה כאשר נצטווה, אמרו לו שלא נהג נכון, כיון שאין משיבין על הקלקלה'. כלומר, שליח שהתבקש לבצע שליחות של קלקלה, אין דרך ארץ שיחזור ויספר שעשה את שליחותו על דרך שנאמר (משלי יח) 'מוציא דבה הוא כסיל'.

וכן פסק בשולחן ערוך שמי שמת לו מת ולא נודע לו, אין חובה שיאמרו לו, ואפילו אם מתו לו אביו ואמו, ועל זה נאמר 'מוציא דבה הוא כסיל', ומותר להזמין לסעודת אירוסין ונישואין וכל שמחה כיון שאינו יודע. על מה מתבסס אם כך המנהג להכריז על פטירתו של אדם על ידי מכוננית עם רמקול הסובבת בחוצות העיר, או על ידי פרסום מודעות ברחובות ועוד? והאם נכון להימנע מלעדכן אנשים במחלתו של אדם אחר?

בפרשת השבוע נאמר שכאשר חלה יעקב הודיעו ליוסף בנו שאביו חולה, ובעקבות הודעה זו הוא בא לבקרו עם שני בניו (בראשית מח א). מכאן מסיק בספר חסידים שלא נאמר כלל זה שאין משיבין על הקלקלה אלא בדבר שלא תצמח תועלת כלשהי מידיעת העניין. אך כשתבוא תועלת מהידיעה, ראוי ליידע את הנוגע

צדיקים במיתתן קרויים חיים

טבל עצמו

כי הרופאים אומרים שאלה הם רגעיה האחרונים ומי יודע אם יזכה לראותה עוד בחיים. הלך מיד אצל קברו של המהר"א מבעלזא והתפלל ואמר: היות ואמי היתה פעם חולה קשה והרבי ביקש אז על חייה והאריכה ימים עד עכשיו, והיות וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, אני מבקש מהרבי להתפלל שתהיה לה רפואה. אחר כך הלך לביתו להתכונן לנסוע, ותוך כך הודיעו לו מבית החולים שחל שינוי במחלה לטובה ומצבה משתפר מרגע לרגע ('אדמו"רי בעלזא', ח"ד עמוד רעא).

* * *

הירושה מהאבא

הרה"ח ר' יחזקאל מנדל קיש ז"ל היה חשוך בנים במשך שנים מספר. פעמים רבות הפציר, הוא וחותרו ר' אלתר סגל ז"ל מחוסט, מהרה"ק ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ זיע"א שיברכו בזרע של קיימא, אולם תמיד נאנח ולא הבטיח לו דבר ברור. בחג הסוכות שנת תרצ"ו נסעה זוגתו של הנ"ל לגרוסוורדיין ואביה מסר לה מכתב שהיה מיועד להרה"ק ה'אמרי חיים' זיע"א ובו ביקשו להכנס איתה אל ה'אהבת ישראל' בתור עורך דין ולבקש ברכתו. ואמנם מילא ה'אמרי חיים' את בקשת ר' אלתר. היא הפצירה מה'אהבת ישראל' שיבקש סכום כסף ל'פדיון נפש', אך הוא השיב לה שתתן את הכסף כאשר יולד ילד. לאחר הפצרותיה הרבות בכל זאת נקב ה'אהבת ישראל' בסכום של ל"ו קרונה אך אמר שאינה צריכה לסלק כעת את הממון כי אם לאחר שתלד, ברם היא סילקה על אתר את הסכום המבוקש.

לאחר הסתלקותו של האהבת ישראל כתב ר' אלתר סגל מכתבים לבניו הקדושים, בו ברר על פי ההלכה בחושן משפט כי יורשים מחויבים לשלם

האריז"ל בעת הטרהרה שלו שהכניסו גופו למקוה, הרבין עצמו עם ראשו לטבול מעצמו (הקדמת נגיד ומצוה, שבחי האר"י).

* * *

יצא פיסת יד בציון הקדוש

סיפר אחד בשמו של הרה"ק רבי יצחק מנשכיז זיע"א דבר פלא, ואמר שסיפר לו כמה פעמים שהרב הצדיק הקדוש רבי לייב שרה'ס זיע"א בא לאחד וציוהו להלוותו סך רב כל אשר לו, והלווהו, ונתן לו שטר חוב לזמן. ובתוך הזמן נפטר הרצה"ק, ובא המלוה על אהלו הקדוש על הציון ובכה וטען: מה אעשה, ויצאה פיסת יד ושילמה לו דינרין כפי חובו ('זכרון טוב' עמוד 30).

* * *

בקברו של מהר"א מבעלזא

אמו של הרב יהודה סג"ל, מרחוב סלנט בתל אביב, חלתה במחלת הכליות. טיפלו בה פרופסור גלאס וד"ר צ'צ'יק בבית חולים הדסה. המצב היה קשה והרופאים אמרו לרב סג"ל שאין תקוה לחייה. ביקשה החולנית את ר' גרשון רייבר, שהיה מקרובי משפחתה, ובא לבקרה, שיזכיר אותה אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א. הזכיר אותה ר' גרשון והרה"ק לא ענה לו כלום. למחרת הזכיר אותה עוד פעם ושוב לא היתה כל תגובה. כך חזר הדבר במשך כמה ימים. ביום העשירי קרא לו הרה"ק מבעלזא ואמר לו: לך ותגיד לחולנית חנה עלקא בת פייגל שתהיה לה רפואה שלמה. הלך ר' גרשון לבית החולים לא ענה לו ושם מסרו לו שפתאום חל שינוי לטובה ומצבה הולך ומשתפר. היא החלימה והאריכה עוד עשר שנים. שנה לפני פטירתה חלתה. התקשרו להרב סג"ל שיבוא מהר,

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

רח"ל, והתאמץ בתפלה בכל עוז לבטלה במסירות נפש, עד שנגלה אליו רבו הקדוש המגיד ממעזריטש זיע"א ואמר לו: **לא אמרתי לכם התפללו בעדי, כי כל הימים אשר אנכי חי אני מעכב כל הגזירות, וישאלהו הרבי ר' אלימלך: הלא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, התפללו גם עתה בעדינו. ויענהו: כל עוד שהייתי חי בעולם הזה ולפי מראה עיני הבשר שלנו היה נתשב לצער והייתי יכול לעכב, אבל כאן בעולם העליון, עולם האמת, אני רואה שהכל טובה, ואיך אעכב מלהטיב לישראל** (אהל אלימלך אות מג).

* * *

מדוע מבקשים על הצדיקים שיאריכו ימים

כתב בעל 'אזור אליהו' (פרשת וישב): אמרתי הטעם שאנו מבקשין על צדיקי הדור שיאריכו ימים, הלא לכאורה אמרו חז"ל 'גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'. ואמרתי, דטובה גדולה יש אם מבקש להצדיק החי שיקבש עבורו יותר מאם מבקש על קברי הצדיקים. והטעם שצדיק החי מרגיש בצערו מפני שהוא בעלמא דפרודא, ואינו רואה כל כך הטובה שנמשך מהיסורין ח"ו, אבל כשהצדיק הוא בעלמא דקשוט ורואה הטובה אשר נמשך מהיסורין ח"ו, אינו מרגיש בצער כל כך.

* * *

טעותו של גוי

במכתב שכתב הרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א בחודש אדר, פירש את מה שאמרו חז"ל 'גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן' שבחיי הצדיק ישנה תועלת גדולה לבני ישראל לפי שרואים דרכיו הטובים ולמדים ממנו מידות ומעלות טובות ומגן הוא על הדור, וכשנפטר מן העולם מביא כח גדול בישראל כיון שנותנים אל לבם שמעתה אין על מי לסמוך ובזה נשאר כח הצדיק גם אחר מיתתו. והוסיף לבאר שם מה דאיתא בגמרא (מגילה יג:) גבי המן כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה

חוב אביהם, והיות שהם ירשו את המנהיגות על חסידי אביהם, מוטלת עליהם החובה לפרוע את חובו. באחד הלילות שבחודש תמוז חלם ר' יחזקאל מנדל כי עומד הוא ליד ה'אהבת ישראל' אשר מצביע באצבעו על בנו הרה"ק ה'אמרי חיים' זיע"א לאמר: זה ישיעך מצרתך. ר' יחזקאל מנדל קם בבוקר נפעם מאד וסיפר לחותנו את חלומו. באותם הימים נתברשו יהודי מרמרוש כי האמרי חיים עומד לבוא לילחוביץ לשבת קודש פרשת בלק. אורחים רבים נסעו לחסות בצלו ובין הבאים היו גם ר' אלתר סגל וחתנו. בהכנסם עם קוויטל סיפרו את החלום והפצירו לישועה. ר' אלתר טען בין השאר: הרי הקהל הרב הממתין בחוץ להכנס אל הרבי בא לכאן בתור ירושה מאביו הקדוש, ואם כן הרבי מחויב לפרוע את חוב אביו. **ה'אמרי חיים' התרגש מדבריו ובדפקו על השלחן הפטירי: 'גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן' אין לי ספק כי ברכתו של אבא ז"ל תקיים במלואה ומיד... ואכן בנסי ניסים נולדה להם בת במזל טוב** (מאיר החיים" ח"א עמוד קנט).

* * *

אם אהיה בעל עגלה

מעשה בהרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א, שהיה חייב סכום כסף רב ליהודי אחד. בא לפניו האיש ואמר לו, שהוא מוכן למחול על החוב באם הרבי יראה לעשות לו טובה בעולם העליון. **חייך הרבי ואמר: מהיכן לי לדעת מה אהיה בעולם העליון, כאן אני רבי, שם אולי אהיה בעל עגלה, אך זאת אוכל להבטיחך, שאם אהיה בעל עגלה ואסע בעגלתי ואראה אותך הולך רגלי, אקח אותך בעגלתי** (כנסת ישראל עמוד תסח).

* * *

רואה כי הכל טובה

בימי רבינו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א נגזרה גזירה קשה על ישראל

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

יאשיה [שהיה נקבר שם]. אתו ואמרו ליה לרב נחמן נחר בן גברא. אתא ואמר ליה מאן ניהו מר, אמר ליה אנא אחאי בר יאשיה. אמר ליה ולא אמר רב מרי עתידי צדיקי דהוו עפרא, אמר ליה ומני מרי, דלא ידענא ליה [ואיני חש לדברין], אמר ליה והא קרא כתיב (קהלת יב ז) 'וישב העפר על הארץ כשהיה', אמר ליה דאקרייך קהלת לא אקרייך משלי, דכתיב (משלי יד ל) 'ורקב עצמות קנאה', כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים, כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים. גששיה, חזייה דאית ביה מששא. אמר ליה ליקום מר לגויה דביתא [יבא אדוני לבית], אמר ליה גלית אדעתך דאפילו נביאי לא קרית דכתיב (יהווקאל לו ז) 'וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם'. אמר ליה והכתיב (להלן ג ט) 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' [האי ליכא למימר ברשעים לחודייהו, דכל קללותיו של אדם הראשון כל דורותיו שוין בהן]. אמר ליה ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים. עכ"ד הגמרא עם פירוש רש"י.

* * *

חלומו של הישמח משה

ואילו הרה"ק הישמח משה זיע"א (פרשת בשלח) כתב ביאור חדש על מאמר חז"ל (ברכות יח.) 'צדיקים במיתתם קרוים חיים רשעים בחייהם קרוים מתים', וכה לשונו: "נ"ל על דרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פד ג) 'כלתה נפשי לחצרות ה'", דהיה לו לומר 'חשקה נפשי'. אלא שחשק האמיתי הוא עד שאין הנפש יכול להשאר בנרתקה, רק שהקב"ה מחזירה ברוב רחמיו ונותן לה חיות חדש ממקור החיות, וכל שאין בגדר הזה עדיין לא טעם טעם חשק, והיינו 'כלתה נפשי'. והיינו צדיקים במיתתן, ר"ל על ידי מיתתן שמתין בכל פעם, קרוים חיים כי זה דבקותן במקור החיות. והרשעים בחייהם, על ידי חיותן שהם חיים ואינם מתים כלל כל ימי חייהם, קרוים מתים כי הם נפרדין ממקור החיות.

גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד וכי לא ידע המן שמשה נולד באדר (ועמד בזה גם ביערות דבש ח"א סוף דרוש ג), **אלא שהמן לא ידע שבפטירת משה רבינו נתחדש כח התורה ונולד משה חדש, הוא יהושע שהכניע את עמלק, וגם נשאר כוחו של משה רבינו. זו היתה טעות גוי שסבר שכל גדולתו של משה והכח מלידתו נסתלקו בפטירתו** (אוצר דרשות ומאמרים להרה"ק הפני מנחם, ח"ב עמוד לט).

* * *

יסוד האש ליסוד אש הנשמה

וכך כתב רבינו האור החיים הקדוש על הפסוק (בראשית כג ב) 'ותמת שרה בקרית ארבע', רמז הכתוב באומרו בקרית ארבע לומר כי ח"ו לא יתייחס המיתה לצדיקים, אלא שקרית ארבע פירוש עיר שהיתה בנויה מארבעה יסודות נפרדה היא ונסעה מהם. ואומרו 'היא חברון', פירוש, שהגם שמתה היא משפעת בהם בחינת החיבור, כי הצדיקים הגם שימותו הגוף אינו מושלל מהחיים, כי צדיקים במיתתם קרויים חיים, וצא ולמד (שבת קנב:) ממעשה דרב אחאי בר יאשיה. והטעם הוא כי בהיותם בעולם הזה מהפכים בחינת החומר שביסודות לבחינת הרוחניות הקדוש שבנפש באמצעות מעשים טובים והפלגת התורה שמשתדלים בעולם הזה, ולהשליך בדבר צא ולמד מה שכתב רמב"ם פ"ד מהלכות יסודי התורה דין ה' שישתנה היסוד ליסוד חבירו הקרוב אליו ויהפך העפר למים, וכמו כן ימצא שבאמצעות דביקות האדם בקונו יתהפכו היסודות כולם ליסוד האש ויסוד האש ליסוד אש הנשמה והבן.

וכך הוא המעשה ברב אחאי בר יאשיה המובא בגמרא במסכת שבת: הנהו קפולאי [חופרים] דהוו קפלי בארעא דרב נחמן, נחר בהו רב אחאי בר

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

שאמר רבא (שבת לא.) נשאת ונתת באמונה עסקת בפריה ורבייה, הכל על התורה קאמר, וכתבו בהתוספות שאין תחילת דינו של אדם רק על התורה. לכן אמרו בפרק חלק (סנהדרין צט.) הלומד תורה ואינו מחזר אחריה דומה לאשה שילדת ומקברת בניה, כמו שיש בנים גופניים כך בנים רוחניים, זהו שאמר (הושע ד ו') 'ושכחת תורת אלהיך אזי אשכח בניך גם אני' כי בנים תליין בתורת ה'. זהו שאמרו רז"ל צדיקים במיתתן קרויין חיים, שמוסיפין בהשגת תורת ה' תוסיף רוחם יגועון.

יותר מבחייהן

והגיד הרה"ק הלב שמחה זיע"א במוצאי שבת פרשת תרומה בשנת תשל"ז, אחר פטירת אחיו הרה"ק הבית ישראל זיע"א, על הפסוק (בראשית מח כא:) 'וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהָיָה אֵלֵהֶם עִמָּכֶם וְהִשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבֹתְכֶם', ולכאורה מה הרבותא ב'והיה אלהים עמכם', כפי שהיה עד כה כן יהיה גם להבא. ותו, מה שייך כאן 'והיה' לשון שמחה. אלא ביאר שיעקב אבינו לא מת ואדרבה לאחר פטירתו יכול הוא להשפיע עוד יותר מאשר קודם, שהרי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, וכמו שאמר אלישע לאלהיו כשנפרד ממנו 'והיה נא פי שנים ברוחך אלי', לכך נאמר 'והיה אלהים עמכם', כלומר, דוקא עכשיו אחרי פטירתו של יעקב יהיה אלהים עמכם עוד יותר מבחילה, וזהו הטעם שנאמר 'והיה' לשון שמחה.

ועל דרך הרמזו יתפרש מה שנאמר בתהלים (קטו טו) 'קָרָה בְּעֵינַי ה' הַמְּוֹתָה לְחֶסֶדְךָ יי', שבחינה נפלאה זו שהצדיקים אפילו במיתתן קרויים חיים יקרה ונכבדה היא בעיני ה', כי מיתה זו חיים היא, ועוד גדולים במיתתן יותר מבחייהן.

כן אמרתי בחלומי אור ליום וא"ו ערב שבת קודש פרשת מקץ יום ה' חנוכה ערב ראש חודש טבת תקס"ב לפ"ק שינאווא יצ"ו.

פרשת ויחי

על שמה של פרשת השבוע, פרשת ויחי, הובא בספר 'בישישים חכמה' (מערכת הרה"ק רמ"מ מלעלוב, אות כז): אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א: 'כתוב ויחי יעקב, ופירש רש"י ז"ל 'למה פרשה זו סתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו' וכו'. פרשה זו מיירי בפטירת יעקב וצדיקים במיתתם קרויים חיים לכן כתיב ויחי'.

על יעקב אבינו ע"ה אמרו חז"ל (תענית ה:): יעקב אבינו לא מת. ומצינו עוד בדברי חז"ל אודות רבינו הקדוש במסכת כתובות (גק.): בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך, נכנסו בניו אצלו, אמר להם הזהרו בכבוד אמכם, נר יהא דלוק במקומו, שולחן יהא ערוך במקומו, מטה תהא מוצעת במקומה. מאי טעמא, כל בי שמישי [-ערב שבת] הוה אתי לביתיה, ההוא בי שמשא אתאי שבבתא קא קריה אבבא [-באה שכנה ונקשה על הדלת], אמרה אמתיה שתיקו דרבי יתיב [-אמרה שפחתו שתקי כי רבי יושב על מקומו], כיון דשמע שוב לא אתא, שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים [לומר לא צדיקים היו, שלא היה להן רשות לבא לביתם כמו רבי (רש"י)].

מצוה ראשונה ומצוה אחרונה

וכתב בספה"ק 'מגלה עמוקות' (פרשת נצבים): מצוה ראשונה של תורה ממנין תרי"ג מצות 'פרו ורבו', ומצוה אחרונה ממנין תרי"ג מצות 'ועתה כתבו לכם השירה הזאת' לכתוב כל אחד ספר תורה לעצמו. נעץ סופו בתחילתו, שכל אחד מישראל יכתוב ספר תורה ולרבות בתורה, זהו

פרטי המנוי

שם: _____ כתובת: _____
 עיר: _____ טלפון: _____ סולרורי: _____

לכבוד

אוצר פניני החסידות
ת.ד. 9359
בית שמש

חשבוני יחויב מדי חודש בסך 18 ₪ □ אחר 28 ₪ □

א. אוצר פניני החסידות מתחייבים למשוך אר רק את הסכום הנ"ל כל עוד לא חל שינוי בהוראה.
 ב. חיוב הסכום בחשבוני ישמש כאישור לתשלום ללא צורך בהוכחה נוספת.
 ג. הנני שמור לעצמי הזכות לבטל הוראה זו בכל עת.

חתימה

תרומה בכרטיס אשראי

מספר כרטיס: _____ - _____ - _____ - _____ **תוקף** / _____
שם בעל הכרטיס: _____ **מ.ז.** _____

הוראה לחיוב חשבון

מספר חשבון	סוג חשבון	קוד הסלקה
	סניף	בנק
קוד המוסד 45548	אסמכתא / מס' נוהה של הלקוח בתורה	

לכבוד בנק _____
 סניף _____
 כתובת הסניף _____

1. אני/ו הח"מ

שם בעלי/ החשבון כמופיע בספרי הבנק

מס' זהות/ח.פ.

כתובת

- חוב _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טלפון _____
- נותנים/ים לכם הוראה לחיוב את חשבונו הנ"ל בטיפיכם בגין תרומה בסכומים ובמועדים שיומאצו לכם מדי פעם בפעם באמצעי מנגיט ע"י "היכלי תורה בע"מ" כמפורט מטה ב"פרטי הרשאה".
2. יודוע לי/לנו כי:
- א. הוראה זו ניתנת לביטול ע"י הוראה ממני/מתנו בכתב לבנק ול"היכלי התורה בע"מ" שתנסה לתוקף, יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה בבנק וכן ניתנת לביטול עפ"י הוראת כל דין.
 - ב. ארהיב/נהיה רשאים/ים לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד שהודעה על כך תימסר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני מועד החיוב.
 - ג. יודוע לי/לנו כי הפרטים שצויינו בכתב ההרשאה ומילויים, הם נושאים שעלינו להסדיר עם המוטב.
 - ד. יודוע לי/לנו כי בסמיו החיוב עפ"י הרשאה זו, יופיע בדפי חשבון וכי לא תשלח לי/לנו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בגין חיובים אלה.
 - ה. הבנק יפעל בהתאם להוראות כתב הרשאה זה, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו.
 - ו. הבנק רשאי להוציא/ניהו מן ההסדר המפורט בכתב הרשאה זה, אם תהיה לו סיבה סבירה חכה, ויודיע לי/לנו על כך מיד לאחר החלטתו. תוך ציון הסיבה.
 - ז. נא לאשר ל"היכלי התורה בע"מ" בספח המחובר לזה, קבלת הוראות אלו ממני/מתנו.
- החיוב ומועדו, יקבעו מעת לעת ע"י "היכלי התורה בע"מ", עפ"י הוראות המשלם למוטב מזמן לזמן.

חתימת בעל החשבון

תאריך

אישור הבנק

מספר חשבון	סוג חשבון	קוד הסלקה
	סניף	בנק
קוד המוסד 45548	אסמכתא / מס' נוהה של הלקוח בתורה	

לכבוד

היכלי תורה
ת.ד. 9359
בית שמש 99565

קבלנו הוראות מ _____ לכבד חיובים בסכומים ובמועדים שיופיעו באמצעי מנגיט, שחצינו לנו מדי פעם בפעם, ואשר מספר חשבונו/נו בבנק יהיה נקוב בהם, והכל בהתאם למפורט בכתב ההרשאה. רשמנו לפנינו את ההוראות, [נפועל בהתאם כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת; כל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו]; כל עוד לא התקבלה אצלנו הוראת ביטול בכתב ע"י בעלי החשבון, או כל עוד לא הוצאו/ בעלי החשבון מן ההסדר.

אישור זה לא יפגע בהתחייבויותיכם כלפינו, לפי כתב השפוי שנחתם על ידיכם, מקור טופס זה על שני חלקיו ישלח לסניף הבנק, העתק ממנו יימסר למשלם.

בכבוד רב,

תאריך

_____ **בנק**
 _____ **סניף**

חתימה וחותמת הסניף

אוצר פניני החסידות

מרכז המנויים:
04-8628888